

BOIJ
MANS
JAAR =
LIJERSLAG
2009

**museum van
boijmans beuningen**

jaarverslag 2009

Raad van Toezicht



Directie

Directiesecretariaat

Educatie en
publieksbegeleiding

Marketing en
communicatie

Wetenschappelijke staf
(conservatoren)

Sector Collectie en onderzoek

Registrars

Collectieregistratie

Restauratieatelier

Depotbeheer

Museumbibliotheek

Sector Presentaties

Projectleiding

Technische dienst

Sector Bedrijfsvoering

Financiën, automatisering en
informatiebeheer

Personeel en organisatie

Bewaking, beveiliging en
veiligheid

Huisvesting en onderhoud

Publieke ruimtes en
commerciële activiteiten

Inhoud

Voorwoord 5

Stafafdeling Conservatoren 7

**Stafafdeling Marketing
en communicatie** 13

**Stafafdeling Educatie
en publieksbegeleiding** 25

**Sector Collectie
en onderzoek** 39

Interviews medewerkers 44

12 aanwinsten uitgelicht 56

Sector Presentaties 69

Sector Bedrijfsvoering 81

Financieel verslag 87

Huisstichtingen 93

Raad van Toezicht 99

English Summary 103

Bijlagen

A Museumpublicaties 115

B Aanwinsten, uitgaande
bruiklenen 119

C Presentaties 137

D Educatieve activiteiten
en evenementen 145

E Personeel en organisatie 151

F Bestuurlijke activiteiten
en nevenfuncties directie 157

baten

eigen inkomsten

2009: 2.590.000

2008: 2.891.000

2007: 2.952.000

fondsen

2009: 3.582.000

2008: 966.000

2007: 1.442.000

huisstichtingen

2009: 584.000

2008: 449.000

2007: 439.000

sponsors

2009: 42.000

2008: 43.000

2007: 27.000

nalatenschap

2009: 1.000

2008: 57.000

2007: 1.800.000

structureel subsidie

2009: 10.044.000

2008: 9.881.000

2007: 9.696.000

overige subsidies

2009: 795.000

2008: 125.000

2007: 553.000

loterijen

2009: 500.000

2008: 500.000

2007: 500.000

Voorwoord

In 2009 gaat het goed met Museum Boijmans Van Beuningen. Talrijke innovatieve activiteiten die nog jaren vruchten zullen afwerpen, worden opgestart. Het publiek komt in groten getale, in de gewenste afspiegeling en toont zich betrokken en tevreden. Opnieuw is er opmerkelijk veel bezoek uit het buitenland. Het museum is internationaal zeer actief en de aandacht voor zowel collectie- en onderzoeksprojecten als voor tentoonstellingen is groot. Van de vele prachtige aanwinsten, tentoonstellingen, publicaties en andere activiteiten uit het afgelopen jaar doet deze publicatie verslag.

Een belangrijke mijlpaal is dat eind 2009 het college van B en W besluit een groot bedrag te reserveren voor een nieuw depot. Het zal er over vijf jaar zijn, mits het nieuwe college en de gemeenteraad voortgaan op de ingeslagen weg. Bovendien is het museum de komende vijf jaar met een extra krediet en door extra bouwkundige maatregelen in staat een deel van de nood in de depots op te lossen. Een in decennia opgelopen achterstand kan zo over enkele jaren verholpen zijn, waardoor het museum dan nog beter in staat is om zijn maatschappelijke rol te vervullen.

Zorgen zijn er natuurlijk ook. De afhankelijkheid van inkomsten van derden neemt toe en de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen beschikt ook vijf jaar na zijn ontstaan niet over fondsen of reserves om tegenvallers op te vangen. Ondanks een hoog eigen inkomstenniveau, bijna 45 procent van de begroting waaruit alle activiteiten van het museum worden gefinancierd, ziet de balans van het museum er onver-

minderd kwetsbaar uit. Intussen neemt de gemeentelijke bijdrage af door kortingen en het niet toekennen van prijsindexatie over het gemeentelijke subsidie.

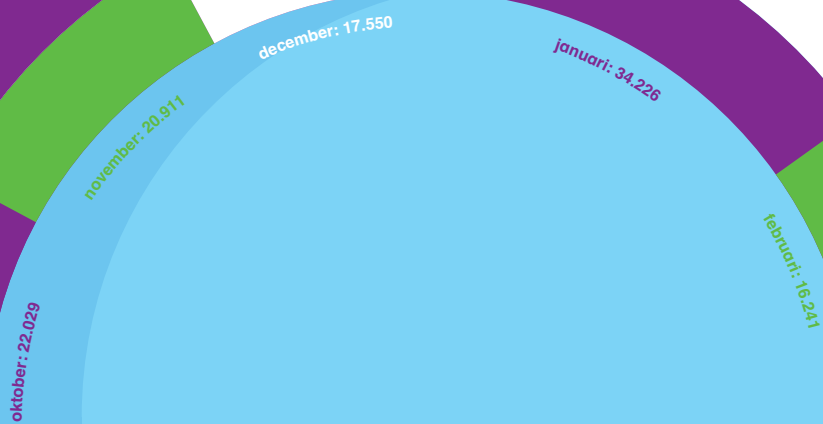
Uiteraard vertrouwen wij erop, in het 161^{ste} jaar van het bestaan van het museum, wederom te mogen rekenen op de hulp van alle personen, fondsen, stichtingen en bedrijven die ons in staat stellen zoveel ambities te realiseren. Mede namens de Raad van Toezicht van het museum past hier bovendien een woord van dank voor het grote vertrouwen dat u afgelopen jaar in ons heeft gesteld.

Een welgemeend woord van dank gaat hierbij niet in de laatste plaats uit naar alle vrijwilligers en medewerkers en naar alle bestuurders en initiatiefnemers van huisstichtingen en (nieuwe) fondsen op naam voor de grote inzet en het plezier waarmee zij hebben bijgedragen aan de bloei van het museum in het afgelopen jaar.

Sjarel Ex

directeur Museum Boijmans Van Beuningen

bezoekers per maand



Stafafdeling Conservatoren

De conservatoren van Museum Boijmans Van Beuningen verrichten onderzoek naar de collectie, maken tentoonstellingen en representeren het museum. De conservatoren staan onder leiding van de directeur en worden bij het uitoefenen van hun werkzaamheden ondersteund door de sector Collectie en onderzoek en de sector Presentaties. Het aan de collectie gerelateerde werk bestaat onder meer uit het verrichten van wetenschappelijk onderzoek, het doen van restauratievoorstellen en het begeleiden van restauraties, het formuleren van aankoopvoorstellen en aankoopplannen, evenals het schrijven van bestandscatalogi en bijdragen voor de *Boijmans Studies*.

Op het terrein van presentaties doen de conservatoren voorstellen voor exposities. De conservator die het concept voor een tentoonstelling ontwikkelt, maakt deel uit van een projectgroep die in het museum verantwoordelijk is voor de realisatie van een tentoonstelling. Ook is de conservator verantwoordelijk voor de kwaliteit van een catalogus en de daarin te publiceren teksten. In onderstaande teksten beschrijven de conservatoren bijzondere buitenlandse ervaringen bij de uitoefening van hun werkzaamheden in 2009.

Peter van der Coelen (1961) conservator prenten en tekeningen

Het Michael C. Carlos Museum in Atlanta is gehuisvest in een imposant gebouw van de architect Michael Graves en ligt in het

historische hart van de campus van Emory University. Ik ben er begin oktober, niet voor de collectie, maar voor een driedaags symposium in het auditorium van het museum. Walter Melion, hoogleraar kunstgeschiedenis aan Emory, heeft me hiervoor uitgenodigd. Mijn bijdrage gaat over de betekenis van teksten op prenten in de zestiende en zeventiende eeuw en heeft een tekening van Pieter Bruegel uit onze collectie als uitgangspunt. Het symposium behandelt de relaties tussen woord en beeld in de vroegmoderne tijd. Het komt niet vaak voor dat je als conservator de gelegenheid krijgt om drie dagen lang de geest te scherpen binnen een dergelijk academisch forum. Mooi meegenomen is bovendien dat we een voorproefje krijgen van een tentoonstelling in het Carlos Museum over zestiende-eeuwse Nederlandse prenten met Bijbelse voorstellingen. Vooral mooi voor mij, want kort tevoren heeft het tijdschrift *Print Quarterly* me gevraagd om de catalogus te recenseren. Inmiddels heeft het Carlos Museum belangstelling getoond voor de tentoonstelling *Rembrandts Passie*, die enkele jaren geleden in Museum Boijmans Van Beuningen te zien was. We plannen al een tijdje een korte tour door de Verenigde Staten voor deze expositie. Dus wie weet keer ik nog eens terug naar Atlanta.

Thimo te Duits (1962) conservator design

Een van mijn nevenactiviteiten als conservator design is het deelnemen aan jury's en keuringscommissies. Al ruim vijf jaar ben ik lid van de keuringscommissies van de Pan in Amsterdam en de Tefaf in Maastricht op het gebied van negentiende- en twintigste-eeuws design onder voorzitterschap van Frans Leidelmeijer.

In 2009 benadert de Crafts Council in Londen me om deel te nemen aan de jurering van de belangrijkste kunstnijverheidsbeurs ter wereld *Collect*, die in mei 2010 in de Saatchi Gallery in Londen wordt gehouden. De jurering betreft de selectie van de galeries op basis van kwaliteit. Naast twee Engelse juryleden ben ik de enige buitenlander die een oordeel moet vellen over de aanvragers. Uit de vele aanvragers moet na zorgvuldige discussie een deelnemerslijst worden samengesteld van de allerbeste galeries op het gebied van kunstnijverheid. Het is bijzonder om te ervaren dat mijn vrijzinnige Nederlandse – lees continentale – visie regelmatig conflicteert met het Engelse gezelschap, maar in goed overleg komen we tot een unanieme voordracht.

Dat er een relatief groot aantal Nederlandse sieraad- en keramiekgaleries aan deze prestigieuze internationale beurs deelneemt, is mede te danken aan hun hoge niveau dat in Engeland zeer wordt gewaardeerd.

Albert Elen (1955) **senior conservator tekeningen en prenten**

Eind januari bezoek ik gewoontegetrouw de *Master Drawings Week* in New York. Daarna volgen eind maart de *Salon du Dessin* in Parijs en begin juli de *Drawings Week* in Londen. Op deze evenementen komt de tekeningenwereld bijeen: er zijn verkoop-exposities bij handelaren, tentoonstellingen in musea en veilingen van tekeningen. Er worden contacten onderhouden, vele kunstwerken bekeken, onderzoek gedaan in prentenkabinetten en soms ook aankopen. Vooraf maak ik uit de veilingcatalogi een selectie en doe een aankoopvoorstel aan Sjarel Ex, waarna een besluit wordt genomen. Het is niet gezegd dat de tekening dan ook werkelijk

wordt gekocht, want de hoogste bidder wint immers. Daarnaast kunnen afbeeldingen in veilingcatalogi bedriegen: tijdens de veilingkijkdag blijkt een begeerde tekening soms tegen te vallen qua conditie, waardoor van bieden wordt afgezien. Dit jaar doen beide gevallen zich voor, wat jammer is van de voorbereiding maar waardoor we weer een ervaring rijker zijn.

Een tekening kopen bij een kunsthandel of particuliere verzamelaar biedt daarentegen meer tijd, rust en zekerheid door de mogelijkheid om het blad direct op de hand te beoordelen of door het op zicht naar het museum te laten komen. Zo kunnen vijf tekeningen worden aangekocht: een van Pieter de Jode (zie aanwinst p. 60), drie van Johannes de Bosch en een van Jan Stolker.

Alexandra Gaba-van Dongen (1961) **conservator pre-industriële vormgeving**

In september reis ik naar New York om Vermeer-expert Walter Liedtke te ontmoeten, de conservator Europese schilderkunst van het Metropolitan Museum in New York. Hij heeft me in de zomer benaderd om de gebruiksvoorwerpen die afgebeeld staan op *Het melkmeisje* te identificeren. Liedtke organiseert een speciale tentoonstelling over dit schilderij naar aanleiding van de viering van de vierhonderdste verjaardag van de ontdekkingsreis van Henry Hudson van Amsterdam naar Amerika in 1609. Het Rijksmuseum geeft dit werk bij hoge uitzondering in bruikleen. Liedtkes vraag is een prachtige aanleiding om ons ALMA-project op dit wereldberoemde schilderij toe te passen en de komende ALMA-website te promoten. De keramische voorwerpen die afgebeeld staan op *Het melkmeisje* zijn heel

precies thuis te brengen. Zo is de pot waarin de meid haar melk schenkt in de zeventiende eeuw vervaardigd in de pottenbakkerijen van Oosterhouts aardewerk. Dat is op te maken uit de specifieke details van de vormgeving van het object. Dit klopt bovendien met het archeologische vondstmateriaal uit Delft, waar identiek vormgegeven potten uit dit Brabantse stadje zijn teruggevonden. Liedtke is verheugd over onze samenwerking en besluit een extra vitrine in de tentoonstellingszaal bij *Het melkmeisje* te plaatsen met voorbeelden van voorwerpen die Vermeer als rekwisiet kan hebben gebruikt. Een uitgebreid verslag van mijn ontmoeting met Walter Liedtke is te zien op ons videokanaal ArtTube.

Jeroen Giltaj (1947)

senior conservator oude schilderkunst

Het Museo Thyssen-Bornemisza in Madrid vraagt of ik op 4 december een lezing wil komen geven (in het Engels, ter plekke vertaald in het Spaans) om een toelichting te geven bij zijn collectie. Op een drietal Hollandse landschapsschilders, die daar met prachtige schilderijen aanwezig zijn, ben ik dieper ingegaan: Hercules Segers, Jacob van Ruisdael en Jan van der Meer.

Het schilderij van Segers kan worden vergeleken met zijn bijzondere etsen en met onze schilderijen. De topografie van de schilderijen van Van Ruisdael blijkt na vergelijking met de actuele situatie (Naarden en Egmond) in het atelier uitgewerkt tot indrukwekkende composities. Van een 'gezicht op Haarlem' van Jan van der Meer kan onder meer een tot nu toe onbekende voorstudie worden getoond.

Aansluitend op de lezing is in het Prado de opening van de tentoonstelling *Hollandse schilderkunst uit eigen bezit*, naar aanleiding van het verschijnen van de catalogus van

Teresa Posada Kubissa. Daar spreek ik de staf van het Prado, alsook de directeur en het hoofd collecties van het Rijksmuseum, dat voor de gelegenheid een schuttersstuk van Frans Hals heeft uitgeleend. De volgende dag ga ik met de trein naar El Escorial om daar het imposante zestiende-eeuwse paleis van Philips II en bijbehorende collectie, waaronder enkele meesterwerken van Jheronimus Bosch, te bewonderen.

Jaap Guldemond (1960)

senior conservator moderne en hedendaagse kunst

Drie dagen kost het me om te arriveren waar ik moet, en wil, arriveren. Drie dagen per vliegtuig onderweg in een wereld die zogenaamd steeds kleiner wordt... Ik vertrek op dinsdag uit Amsterdam om uiteindelijk vrijdagmiddag op mijn bestemming aan te komen: Wellington, Nieuw-Zeeland.

Weliswaar met een nachtelijke tussenstop in Seoul, Zuid-Korea, en een overstap in Sydney, maar toch drie dagen verder in de week. En inderdaad voelt het alsof je aan het einde van de wereld (en het eind van je Latijn) bent aangekomen. Verwachtingsvol neem ik een taxi om me naar de City Gallery van Wellington te laten brengen. Maar wat blijkt: geen Lord of the Rings spektakel, maar een druilrige, zeer Engels aandoende stad. Alsof je na zoveel uren reizen uiteindelijk in Birmingham bent aangekomen. Is de wereld dan toch een *global village*?

Twee uur later spreek ik een zaal vol sponsors en *founders* van het museum toe over Museum Boijmans Van Beuningen, over Yayoi Kusama, over Rotterdam, over internationale samenwerking. Later verneem ik dat onze Kusama-tentoonstelling alle bezoekersrecords in de City Gallery van Wellington

heeft gebroken. Meer dan 150.000 bezoekers zijn erop afgekomen. Hetzelfde gebeurde enige maanden eerder ook al in het Museum of Contemporary Art in Sydney waar de tentoonstelling zelfs meer dan 250.000 bezoekers trok.

Saskia van Kampen (1976) **conservator stadscollectie**

Vlak na mijn aanstelling als stadsconservator stap ik in het vliegtuig naar de bruisende metropool New York, waar ik op atelierbezoek ga bij de Amerikaanse kunstenaar Robert Gober. Sinds de jaren negentig bezit het museum diverse objecten van deze kunstenaar. Hoewel een belevenis op zich, is de werkelijke reden van mijn bezoek de collectiepresentatie die ik een paar maanden later rond zijn werk ga maken. Deze presentatie maakt deel uit van een kleine reeks, waarin wisselende selecties uit de collectie moderne en hedendaagse kunst worden getoond in combinatie met bruiklenen. De bruiklenen dienen als vooruitblik en tonen de bezoeker hoe de collectie mogelijkwijs in de toekomst zal worden uitgebreid. Tijdens het atelierbezoek selecteren we een aantal recent vervaardigde werken, die de objecten in onze collectie inhoudelijk het beste versterken. Zo stuiten we op een kristallen object dat eruitziet als een gebruikt verfblik. Het kunstwerk, dat met de hand is vervaardigd, refereert op subtiele wijze aan een reeks witgeschilderde remakes van wastafels, die Gober aan het begin van zijn loopbaan maakte. Helaas ontbreekt deze serie in de museumcollectie. Een paar maanden later maakt het verfblik (*Zonder Titel*, 2006) deel uit van *De Nieuwste Collectie*, waarmee een brug tussen het heden en verleden wordt geslagen.

Annemartine van Kesteren (1972)

conservator stadscollectie

Dit jaar loopt het voor mij net wat anders. Door de intensieve organisatie van de *Rotterdam designprijs 2009* ben ik erg gebonden aan de stad en kan ik het buitenland niet zelf bezoeken. Een mooie bijkomstigheid van het organiseren van deze prijs is dat de discussie rondom de nominaties en de programmering wel tot in het buitenland de aandacht trekt. Ik heb dus eigenlijk de luxe dat ik niet drie dagen hoeft te reizen om de uithoeken van onze *global village* te bezoeken, maar dat die *village* zich even op ons richt.

De winnaar wordt gekozen door een internationale jury. Dit jaar wordt deze gevormd door Patrizia Moroso (artistiek directeur van het Italiaanse meubellabel Moroso), Rick Poyner (designcriticus uit Londen) en Alice Rawsthorn (journalist voor de *Herald Tribune*, waarin zij een wekelijkse column over de internationale ontwikkelingen in design schrijft).

De keuze van de winnaar is een openbaring. Eén die lucht geeft aan het Nederlandse debat. Joost Grootens, hoewel onverwacht als winnaar, is zeker een terechte keuze. Maar het toont vooral een waardering voor het Nederlandse design die onszelf op dit moment lijkt te ontgaan. Waar vreemde ogen dwingen, wordt duidelijk dat de Nederlandse cultuur en het aanzien van ons museum richtinggevend zijn.

En deze bewustwording is niet zonder bewijs, want één dag na de prijsuitreiking staat Museum Boijmans Van Beuningen vermeld in de *New York Times* als centrum voor design. Voor een dag is ons museum de nucleus van de internationale designwereld.

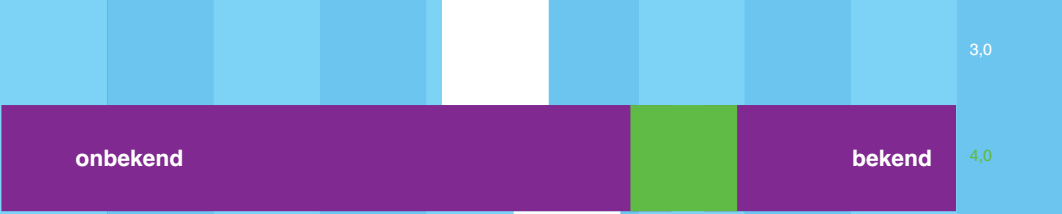
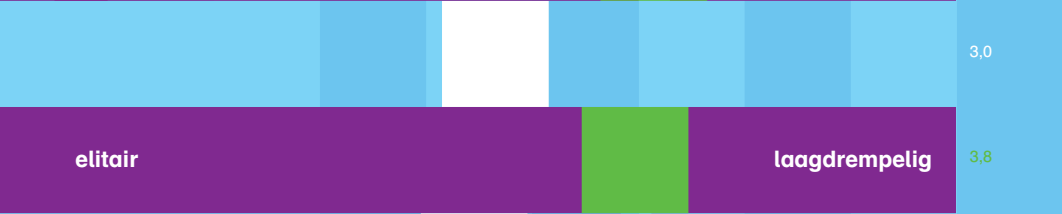
Friso Lammertse (1962) conservator oude schilderkunst

Begin februari is het eindelijk zover. De twee versies van Anthonie van Dijcks *Heilige Hieronymus met een engel* staan naast elkaar in het restauratieatelier van het Nationalmuseum in Stockholm. Samen met Annetje Boersma, die het doek van de Stichting Willem van der Vorm heeft geres-taureerd, en Catrien Schreuder van onze educatieve afdeling, ben ik het schilderij achterna gereisd. We worden met vreugde ontvangen door Carina Fryklund en Lena Dahlén, respectievelijk de wetenschappelijk medewerker en de restauratrice, met wie we het project samen organiseren. Maar ik heb meer belangstelling voor de twee schilderijen die broederlijk bijeen zijn gezet. Hoe verhoudt de Rotterdamse versie zich tot die van Stockholm? In de voorbereiding heb ik uren achter mijn beeldscherm elk detail bekeken en een oog of teennagel van de heilige opgeblazen tot monsterlijke proporties. Dit heeft tot vermoedens, maar niet tot zekerheden geleid. De eerste blik op de twee echte schilderijen is echter genoeg. 'Yours is the best,' zegt een van de Zweedse collega's, en zo is het. Daarna vergelijken we samen met Alejandro Vergara van het Prado in Madrid de schilderijen centimeter voor centimeter. Met behulp van röntgenfoto's, infraroodopnamen en de analyse van de verfmonsters wordt steeds duidelijker dat het Rotterdamse doek de eerste versie is en het Stockholmse werk een getrouwe kopie van Van Dijk en een medewerker. Nadien, bij het schrijven van de publicatie en bij de voorbereidingen van de audiovisuele presentatie, denken we nog vaak terug aan die dagen in Stockholm, vol van discussies, maar vooral van samen kijken.

Mienke Simon Thomas (1954) senior conservator toegepaste kunst en vormgeving

Het valt niet altijd mee om in het buitenland interesse te wekken voor de net iets minder dan algemeen bekende Nederlandse kunstenaars en ontwerpers. Vermeer, Mondriaan en Rietveld 'doen' het altijd goed, maar Jaap Gidding, Jac. Jongert en Johan Thorn Prikker zijn minder gemakkelijk over het voetlicht te brengen. In april 2009 ben ik in New York om de belangstelling voor Jongert en Thorn Prikker te peilen. Hoewel in de collectie van het MoMA het bekende geelrode koffie- en theeblak van Jongert vertegenwoordigd is, blijkt er geen interesse voor de overname van onze tentoonstelling te bestaan. Jongert is voor het Amerikaanse publiek een té onbekende naam, vertelt mijn vriendelijke collega Juliet Kinchin. Datzelfde geldt helaas ook voor de wel wat bekendere Nederlands-Duitse kunstenaar Johan Thorn Prikker. Hiervan blijkt het MoMA recentelijk een nog onbekende boekband te hebben verworven. Ik vertel Kinchin dat in Nederland enkele maanden eerder óók een vermeende Prikker-band ter veiling is geweest, hoewel dat vrijwel zeker een verkeerde toeschrijving is. Helaas, het is uitgerekend déze band die in de verzameling in New York is opgenomen! Waarmee maar weer bewezen is hoe jammer het is dat men zo terughoudend is ten aanzien van presentaties van relatief onbekende kunstenaars.

imago (schaal 1 tot 5)



Stafafdeling Marketing en communicatie

Museum Boijmans Van Beuningen heeft een uitstekend jaar achter de rug. De tentoonstellingen *Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist*, *The Art of Fashion* en de *Rotterdam designprijs 2009* trekken veel publiek. Het museum slaagt er bovendien in veel nieuwe jonge bezoekers te interesseren. Het museum ontvangt in 2009 in totaal 225.878 bezoekers, waarmee het streefgetal van 185.000 bezoekers ruimschoots is overschreden. Bovendien bewonderen 2.127.300 bezoekers wereldwijd onze kunstwerken op locatie, als bruiklenen in tentoonstellingen van tientallen topmusea. Tentoonstellingsproducties van het museum reizen de hele wereld over: in Finland, Australië en Nieuw-Zeeland trekken ze nog eens 309.029 bezoekers.

Nieuwe bezoekers

Ten opzichte van 2008 trekt het museum dit jaar zo'n 40 procent meer jonge bezoekers (bezoekers die gratis entree krijgen omdat ze 18 jaar of jonger zijn of korting krijgen op vertoon van bijvoorbeeld CJP-pas of studentenkaart). Het aantal geregistreerde jonge bezoekers stijgt van 38.646 in 2008 naar 53.616 in 2009. Verschillende samenwerkingsverbanden zorgen voor een toename van twintigers en dertigers. Pipilotti Rists tentoonstelling *Elixir* wordt door jongeren gretig bezocht en naar *The Art of Fashion*

komen vele fashionista's die het museum voor het eerst bezoeken. Ook de lancering van het videokanaal ArtTube brengt het museum onder de aandacht bij nieuwe bezoekers. Een op de vijf bezoekers is afkomstig uit het buitenland; zij komen onder meer af op de exposities *Brazil Contemporary* en *The Art of Fashion*. Er wordt uitgebreid publieksonderzoek gedaan naar de positie van het museum. De resultaten hiervan staan op p. 18-21.

Publiekswerving

Het museum voert in 2009 een aantal grote campagnes. Bij de tentoonstelling *Elixir* worden jongeren tot en met 26 jaar specifiek als doelgroep onderscheiden. Er wordt een landelijke radiocampagne ingezet, opgevolgd door diverse digitale direct marketingacties en paginagrote *full colour* advertenties in kunst- en lifestylemagazines voor jongeren. Voor de tentoonstelling *Brazil Contemporary* werkt het museum samen met het Nederlands Architectuurinstituut en het Nederlands Fotomuseum. De gezamenlijke campagne omvat een landelijke abricampagne, een Rotterdamse tram met Brazil-bestickering en de verspreiding van een serie ansichtkaarten en een luxe magazine. In het najaar zoekt *The Art of Fashion* de grens tussen kunst en mode op. Om het publieksbereik van de tentoonstelling te verbreden en te vergroten wordt dan ook ingezet op modeliefhebbers, met het glossy tijdschrift *Elle* als mediapartner. Een 3D-flyer wordt in een oplage van 120.000 onder *Elle*-lezers verspreid en er verschijnen gedurende de tentoonstelling grote redactionele artikelen en paginagrote *full colour* advertenties. De espressobar van het museum krijgt een

Elle-bar en er worden diverse workshops georganiseerd. Een opvallende landelijke abricampagne, met zelfs een aantal 3D-posters, trekt eind september de aandacht.

In 2009 is een aanzet gegeven voor een bannercampagne die de Rotterdammer vooropstelt, met de boodschap 'Elke woensdag gratis, alléén*' voor Rotterdammers (*ook voor 020 en de rest van Nederland'). Gedurende het jaar verschijnt er voor de verschillende tentoonstellingen steevast tweewekelijks een opvallende advertentie in *de Volkskrant*, *Trouw* en *NRC Handelsblad*. Het museum is ook in 2009 regelmatig voorpaginanieuws. De schrijvende pers publiceert 2.935 redactionele artikelen in de Nederlandse gedrukte media over het museum, met een mediawaarde van 8.356.151,56 euro. Deze waarde is, ondanks slinkende kunstredacties, nagenoeg gelijk gebleven aan 2008.

Samenwerking

Met Rotterdamse partners, zoals Rotterdam Marketing en Rotterdam Festivals, werkt het museum samen op het gebied van marketing rond projecten als *Brazil Contemporary*, *The Art of Fashion* en *Rotterdam Art City*. Landelijke samenwerking is er onder meer met het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen onder de noemer *Holland Art Cities*, een project dat veel internationale pers naar het museum brengt. Rondom *Brazil Contemporary* wordt zoals gezegd intensief samengewerkt met het Nederlands Architectuurinstituut en het Nederlands Fotomuseum. Dankzij mediapartnerships met *Blend* en *Elle* weet het museum nieuw publiek te trekken.

Ondersteuning particulieren

De bijdragen van particulieren aan het museum zijn voor het museum van het grootst belang. Deze bijdragen bestaan uit giften, legaten, schenkingen van kunstwerken en donaties met een specifiek doel. In deze laatste groep weldoeners neemt schrijver en kunstverzamelaar Han Nefkens een belangrijke plaats in. In 2009 realiseert Pipilotti Rist in opdracht van zijn H+F Mecenaat en Museum Boijmans Van Beuningen een permanente video-installatie in het museum, *Laat je haar neer*. Met H+F Fashion on the Edge, waarmee Nefkens een collectie werken en installaties opbouwt die de relatie tussen mode en kunst belicht, maakt hij de tentoonstelling *The Art of Fashion* mede mogelijk. Voor bezoekers die Museum Boijmans Van Beuningen een warm hart toedragen, zijn er diverse mogelijkheden om zich te verbinden aan het museum. Vanaf 2009 valt de Vriendenvereniging niet langer onder de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen, maar direct onder het museum. De circa 1.500 leden van het vriendenbestand maken volop gebruik van de hen geboden privileges, variërend van uitnodigingen voor exclusieve bijeenkomsten tot korting in de museumwinkel. Speciaal voor jonge succesvolle Rotterdammers heeft het museum bovendien de Young Successful Associates gecreëerd, een groep jonge kunstliefhebbers die een afspiegeling vormt van de Rotterdamse samenleving. Het museum biedt hun in 2009 de mogelijkheid om de kunst van het verzamelen te ontdekken bij het programma *My First Art Collection*.

Fondsen- en sponsorwerving

De giften van particuliere en publieke fondsen zijn voor het museum onontbeerlijk om zijn doelstellingen te realiseren. De gemeente Rotterdam is in 2009 de enige structurele subsidiënt en stelt twee derde van het museumbudget beschikbaar. Daarnaast zijn er vele fondsen die het museum regelmatig ondersteunen voor specifieke activiteiten. Zo heeft de Mondriaan Stichting onder meer bijgedragen aan de tentoonstellingen *The Art of Fashion* en *Brazil Contemporary*, waaraan ook SNS REAAL Fonds, het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Hivos Cultuurfonds steun verlenen. Belangrijke aankopen zijn in 2009 onder andere mogelijk gemaakt door de Vereniging Rembrandt, de Mondriaan Stichting en de Stichting Bevordering van Volkskracht. Het VSBfonds is ook in 2009 onmisbaar als partner in educatie, onder meer bij de lancering van het videokanaal ArtTube. Dankzij onder andere de Turing Foundation en de Rabobank kan het museum ook dit jaar vele activiteiten organiseren voor jong en oud.

BankGiro Loterij

Voor het derde jaar is het museum beneficiant van de BankGiro Loterij, de cultuurloterij van Nederland. De BankGiro Loterij steunt met de helft van haar opbrengst een groot aantal culturele instellingen dat zich inzet voor het behoud van cultureel erfgoed. Het museum ontvangt dit jaar 500.000 euro om kunstwerken te verwerven en het collectiebeheer te ondersteunen. Mede dankzij deze bijdrage kan een monumentaal familieportret van Max Beckmann worden verworven uit particulier bezit. Dit portret van de familie Lütjens uit 1944 vormt een prachtige aanvulling op de reeds

aanwezige verzameling klassiek modernen. Ook *Frog Table* van Hella Jongerius wordt aangekocht, evenals zeven tekeningen van de El Salvadoriaanse kunstenaar Oscar de las Flores. Dankzij de BankGiro Loterij kan bovendien de restauratie van het prototype van de *Futuro* van Matti Suuronen worden gefinancierd.

Verhuur van ruimten en relatieontvangsten

Het museum stelt de voormalige directiezalen en bibliotheek ter beschikking voor ontvangsten van zakelijke relaties. Ondanks de dalende markt voor bedrijfsevenementen is het aantal ontvangsten dit jaar gelijk gebleven aan 2008. In 2009 ontvangt het museum 149 maal een groep voor een vergadering, lunch, borrel of andersoortige evenementen, waarbij in totaal 8.190 personen aanwezig zijn. Deze bijeenkomsten leveren het museum financiële middelen die volledig ten goede komen aan aankopen van kunst, het presenteren van tentoonstellingen en educatieve activiteiten.

Het museum dankt iedereen die heeft bijgedragen in 2009 en in het bijzonder:

Adessium Foundation; BankGiro Loterij; Dienst Kunst en Cultuur Gemeente Rotterdam; Familiestichting Nolst Trenité; Fonds Willem van Rede; Gemeente Rotterdam; G.Ph. Verhagen-Stichting; H+F Mecenaat; K.F. Hein Fonds; ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen; Mondriaan Stichting; Prins Bernhard Cultuurfonds; Rabobank Rotterdam; nalatenschap mevrouw Van Riemsdijk-Borsje; Rotterdam

Festivals; SenterNovem; SNS REAAL Fonds; Stichting Bevordering van Volkskracht; Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp; Stichting Lucas van Leyden; Stichting Museum Boijmans Van Beuningen; Stichting Van Beuningen/ Peterich-fonds; Stichting Willem van der Vorm; Turing Foundation; Vereniging Rembrandt; VSBfonds; alle particuliere schenkers en donateurs.

Onderscheidingen

Museum Boijmans Van Beuningen stelde in 1969 een penning in voor personen die het museum op uitzonderlijke wijze hebben geholpen via bruiklenen en het anderszins ter beschikking stellen van kunstwerken. De door Eric Claus ontworpen penning heeft als opschrift 'Nullius boni sine socio jucunda possessio est'. Dit betekent dat het bezit van een

schone zaak alleen aangenaam is, wanneer men het genot daarvan met een ander kan delen. Deze penning, die zelden is vergeven, is in 2009 uitgereikt aan verzamelaar encheidend voorzitter van de Vereniging Rembrandt, Jan Maarten Boll, als dank voor zijn bijdrage aan de opbouw van de museale collectie.

In 2008 heeft het museum een speld met een gouden B laten ontwerpen door vormgever en sieradenmaker Ted Noten. Deze B wordt bij bijzondere gelegenheden uitgereikt aan personen die zich op uitzonderlijke wijze hebben ingezet voor het museum. De eerste B's zijn uitgereikt aan burgemeester Ivo Opstelten, en aan mecenas Han Nefkens en zijn partner Felipe Rodriguez Veyssier. In 2009 is de speld uitgereikt aan twee leden van het bestuur van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen: Elisabeth van Wassenaer-Mersmans en Mies Kraaijeveld van Hemert-Peterich.





The Art of Fashion-etalage in de Bijenkorf in Rotterdam,
foto Thijs de Lange

Publieks- onderzoek

Het merk Museum Boijmans Van Beuningen

Museum Boijmans Van Beuningen heeft in 2009 onderzoek laten doen naar de positie van het museum in de beleving van onze doelgroep. Onderzoeksbureau TNS NIPO heeft uitgebreid onderzoek gedaan onder Nederlanders van 18 jaar en ouder die in de laatste twee jaar een willekeurig museum hebben bezocht. Gekeken is hoe het merk Museum Boijmans Van Beuningen zich verhoudt ten opzichte van andere musea, hoe het bezoekgedrag eruitziet en hoe het staat met het imago van het

museum. Dit onderzoek zal periodiek worden herhaald.

Het blijkt goed gesteld met de bekendheid van het museum. Twee derde van de doelgroep kent de naam. Wanneer de doelgroep wordt gevraagd spontaan enkele musea te noemen, dan staat Museum Boijmans Van Beuningen in de top vijf, na het Rijksmuseum, het Van Goghmuseum, het Kröller Müller Museum en het Openluchtmuseum. Bij driekwart van de Rotterdammers is het zelfs het eerste museum dat bij hen opkomt als ze aan musea denken. Bijna 90 procent van de huidige bezoekers (mensen die het museum in de laatste vijf jaar hebben bezocht) wil het museum de komende jaren waarschijnlijk of zeker weer bezoeken. Twintig procent van de groep die de afgelopen vijf jaar niet naar het museum kwam, verwacht in de komende jaren wel een bezoek af te leggen.

Tentoonstellingsuitnodigingen, ontwerp Thonik



De Nederlandse museumbezoeker heeft een positief beeld van Museum Boijmans Van Beuningen. Men vindt het museum verrassend, sfeervol en laagdrempelig. Dit geldt nog sterker voor diegenen die het museum in de afgelopen vijf jaar bezochten. Bij een deel van de huidige bezoekers staat Museum Boijmans Van Beuningen bekend als een museum voor oude kunst, en bij een deel juist als een museum voor moderne kunst. Een aanzienlijk deel van de huidige bezoekers blijkt vooraf echter geen enkel idee te hebben van de inhoud van de museumcollectie; zij worden kennelijk naar het museum getrokken door een tijdelijke tentoonstelling. De communicatie-uitingen worden positief beoordeeld qua vormgeving en maken nieuwsgierig. Meer dan 90 procent van onze huidige bezoekers acht ze in enige tot zeer grote mate passend bij de missie van het museum: om van elk bezoek aan het mu-

seum een leerzame, prikkelende en unieke ervaring te maken en om iedereen volop van de kennis, schoonheid, vernieuwende ideeën en tegendraadsheid in de collecties en tentoonstellingen te laten genieten.

Oplettende bezoekers

Eens per maand krijgt het museum onaangekondigd bezoek van een *mystery shopper*. Deze professionele bezoekers brengen na afloop gedetailleerd verslag uit van hun bezoek aan de hand van vragen over de entree, de publieksbegeleiding, de beveiliging, het restaurant en de museumwinkel. TNS NIPO analyseert deze gegevens en brengt maandelijks rapport uit.

Het museum krijgt een goede beoordeling met een gemiddelde score van 82 procent over heel 2009. De professionele bezoekers zijn zeer te spreken over de vriendelijkheid, professionaliteit en behulpzaamheid van het



personeel. Het entreegebied van het museum maakt een schone en rustige indruk. De kwaliteit van de waren in de espressobar wordt als goed beoordeeld, maar de ruimte kan wel wat meer sfeer gebruiken, aldus de *mystery shoppers*. De plek van de informatiebalie is lang niet voor alle bezoekers duidelijk, maar dit wordt goedge maakt door de buitengewoon vriendelijke medewerkers achter de balie. De multimediatours blijken helaas niet altijd beschikbaar te zijn. Tot slot laten de jaren dertig-toiletten in het Van der Steur-gebouw wat te wensen over als het gaat om eenentwintigste-eeuws comfort.

Virtuele bezoeken

In 2009 wordt het museum online door 460.577 mensen bezocht. Dit komt neer op een stijging van ruim 25 procent ten opzichte van 2008. Bijna driekwart van hen brengt voor het eerst een bezoek aan

www.boijmans.nl. Gemiddeld blijft men 2.16 minuten op de website en bekijkt men vier pagina's. Er worden in totaal 1.812.243 pagina's bezocht. Hiervan is de homepage het populairst, gevolgd door informatie over de collectie, praktische informatie en de kalender. Maar ook de vacaturepagina wordt bijna 30.000 keer bezocht.

Bijna driekwart van de bezoekers van het virtuele museum wordt middels een zoekmachine naar de website geleid. Er wordt opvallend genoeg even vaak gezocht op Boijmans als op Boymans. Het aandeel buitenlandse bezoekers van de website is ten opzichte van 2008 gestegen van 18 naar 22 procent. Twee derde van deze 100.000 buitenlandse bezoekers bestaat uit Belgen, Amerikanen, Duitsers, Engelsen, Fransen en Italianen. Daarnaast wordt de website van het museum bezocht door geïnteresseerden uit 150 andere landen. De online

Tentoonstellingsuitnodigingen, ontwerp Thonik



persberichten worden 40.543 keer bekeken. In 2009 schrijven 1.555 nieuwe belangstellenden zich in voor de nieuwsbrief, wat het totale aantal abonnees brengt op 10.466. De kwartaalniewsbrief wordt door ruim 8.010 mensen geopend en heeft daarmee bijna 60 procent meer lezers dan vorig jaar.





Poster *The Art of Fashion in Amsterdam*, foto Thijs de Lange

**THE
ART OF
FASHION**

Installing Allusions

19 sept 2009
t/m 10 jan 2010

museum van
boljmans van beuningen

www.boljmans.nl

deelname educatieve programma's

primair onderwijs

2009: 8.107

2008: 6.626

2007: 5.446

voortgezet onderwijs

2009: 16.153

2008: 11.024

2007: 15.287

hoger onderwijs

2009: 3.750

2008: 2.540

2007: 4.259

rondleidingen

2009: 3.847

2008: 4.332

2007: 3.847

overige activiteiten

2009: 28.235

2008: 27.230

2007: 23.492

Stafafdeling Educatie en publieks- begeleiding

De afdeling Educatie en publieksbegeleiding heeft als missie de dialoog aan te gaan met het publiek. Ze reikt museumbezoekers middelen aan om zich de kunst van het museum actief eigen te maken en zich zo te verdiepen, te verrijken en ervan te genieten. Dit doet zij door ontwikkeling en organisatie van alle onderwijsprogramma's, publieksbegeleiding bij de vaste collectie en tentoonstellingen, programmering en organisatie van educatieve activiteiten en evenementen, en realisatie van digitale en multimediale projecten. De afdeling verwerkt ook de boekingen voor deze programma's.

In 2009 nemen 64.016 museumbezoekers deel aan een van de educatieve programma's. Onder hen bevinden zich 8.107 leerlingen uit het primair onderwijs, 16.153 leerlingen uit het voortgezet onderwijs en 3.750 geregistreerde studenten uit het beroeps- en hoger onderwijs. 3.847 volwassenen boeken een rondleiding en 28.235 bezoekers nemen deel aan een ander evenement of activiteit. 1.239 kinderen en 835 volwassenen bezoeken het museum in het kader van het Jeugd Vakantiepaspoort. 1.850 bezoekers huren de nieuwe multimediatour. Daarnaast kijken 58.000 inwoners uit de regio Rotterdam naar de pilotaflevering van het televisieprogramma *Boijmans Journaal* en het videokanaal ArtTube trekt in de laatste maanden van het jaar 8.260 unieke bezoekers, die 11.845 bezoeken brengen en gemiddeld bijna vijf minuten op de site verblijven.

De Kunst Studio, ArtTube en Boijmans Journaal

Medio 2008 wordt het VSBfonds partner in educatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Het fonds steunt drie jaar lang de ontwikkeling en realisatie van educatieve platforms: de educatieve ruimte, de Kunst Studio, het videokanaal ArtTube, de online collectiedatabase en het televisieprogramma *Boijmans Journaal*. Deze platforms ondersteunen de educatieve ambitie van het museum: het aangaan van een dialoog met de bezoeker. Ze bieden verdieping voor degenen die het museum bezoeken en verleiden degenen die het nog niet kennen. De platforms faciliteren de uitvoering van de educatieve programma's in praktische zin, maar stellen het museum tegelijkertijd in staat om deze programma's inhoudelijk met elkaar te verknopen en er daardoor een meerwaarde aan te geven. Tegelijkertijd inspireren de platforms ons om nieuwe educatieve wegen in te slaan.

De Kunst Studio

Sinds het najaar van 2008 beschikt het museum over een educatieve ruimte: de Kunst Studio. De Kunst Studio grenst aan het centrale entreegebied en is een ruimte voor kinderen, jongeren en volwassenen die altijd open is. In maart 2009 is de bouw van de Kunst Studio voltooid met een intiem huisje van glas en zwart doek, waar bezoekers films kunnen kijken. Een andere functie van de Kunst Studio is het bieden van ruimte voor workshops. Het hele jaar door vinden er (zowel door de week als in het weekend) workshops plaats voor kinderen, jongeren en volwassenen. Regelmatig worden de tafels aan de kant geschoven om deze ruimte te gebruiken voor bijvoorbeeld een

modefotoshoot, een ren-je-rot quiz of een *catwalkshow* met de genomineerden van een modeontwerpwedstrijd.

Daarnaast biedt de Kunst Studio de mogelijkheid om in vitrines te exposeren. In de eerste helft van het jaar toont Jurgen Bey, de vormgever van de Kunst Studio, zijn keuze uit de museumcollectie onder de titel *Google Boijmans*.

Het 160-jarig jubileum van het museum wordt in de Kunst Studio gevierd met een bijzondere editie van *Kunst4Kids*. Twee weken lang kunnen kinderen kunst kijken en kopen van ruim dertig bij het museum betrokken kunstenaars. Velen van hen maken speciaal voor deze gelegenheid een zeefdruk. Ruim 1.000 kinderen kopen een kunstwerk. Wellicht is dit voor veel kinderen het begin van een eigen kunstverzameling.

Vanaf september kunnen bezoekers van *The Art of Fashion* in de Kunst Studio de presentatie *It's a process* bekijken. Hierin wordt aan de hand van de jongeren Kiki van Caspel en Josefine Smid de totstandkoming van een modeontwerp, van inspiratie tot productie, gevolgd. Kiki en Josefine namen deel aan het Amsterdamse modeatelier voor jongeren, Pal West. In december wordt een extra tentoonstellingswand in gebruik genomen, waarop doorlopend resultaten van workshops, wedstrijden en andere activiteiten worden getoond.

ArtTube

In oktober wordt het videokanaal ArtTube gelanceerd. ArtTube is een Nederlands- en Engelstalige website met door het museum geproduceerde video's over het museum en zijn collectie. ArtTube trekt in korte tijd ruim 8.000 bezoekers. Zij bekijken tientallen video's over de collectie, tentoonstellingen, het museumwerk achter de schermen en registraties van lezingen. Om een paar voorbeelden te noemen: portretten van de tien

genomineerden voor de *Rotterdam designprijs 2009*; een interview met Pipilotti Rist; een video over het gebruik van gebogen hout in stoelen; een video over de opbouw van een werk van Ernesto Neto in de tentoonstelling *Brazil Contemporary*; en de bewerking van een bijzondere stomme film uit de jaren dertig, waarin de bouw van het museum steen voor steen kan worden gevolgd.

Rapper, componist en filmer Redman bracht de oorspronkelijke documentaire van bijna een uur terug tot een spannende film van vijf minuten en componeerde een bijpassende *soundtrack*. Een samenwerking met het Instituut voor Beeld en Geluid heeft geleid tot de digitalisering van alle Polygoon-journaals waarin Museum Boijmans Van Beuningen figureert.

Alle video's zijn voorzien van aantekeningen/*notes*, die de mogelijkheid bieden de video's aantrekkelijk te presenteren en van veel contextuele informatie te voorzien. Die contextuele informatie wordt nog rijker wanneer in 2010 de online collectiedatabase gelanceerd wordt. Deze database met informatie over en afbeeldingen van honderden werken uit de collectie wordt gekoppeld aan de video's. Overigens worden de video's niet alleen op ArtTube geplaatst, maar ook op andere platforms, zoals Youtube, Vimeo en ArtBabble, de Amerikaanse equivalent van ArtTube waarmee dit jaar een samenwerking wordt gesloten.

Boijmans Journaal

Eind oktober wordt de pilotaflevering van het nieuwe televisieprogramma *Boijmans Journaal* uitgezonden op RTV Rijnmond. Deze aflevering wordt door 58.000 mensen bekeken. Het televisieprogramma kent in 2010 dertien afleveringen, ontwikkeld in samenwerking met het Ro Theater en Wilfried de Jong. Het is gericht op de circa 1 miljoen inwoners van de regio Rijnmond

die mogelijk wel op de hoogte zijn van het bestaan van het museum, maar nooit hebben besloten om erheen te gaan. Het *Boijmans Journaal* wil de vertrouwdheid van deze groep met het museum verhogen en zo de drempel verlagen. Er wordt intensief gezocht naar een passende vorm om dit doel te bereiken, niet belerend, maar stimulerend en vernieuwend. De pilotaflevering is nog te zien op arttube.boijmans.nl en heeft, in aansluiting op *The Art of Fashion*, mode als thema.

Publieksbegeleiding

Tentoonstellingen

Voor elk van de ruim dertig tentoonstellingen is in 2009 een plan opgesteld om het publiek te informeren en begeleiden. In alle gevallen wordt informatie aangeboden in de vorm van zaalteksten en bijschriftbordjes of een gratis publieksgids, in enkele gevallen worden speciale middelen ingezet.

Voor *De Collectie Twee*, die in januari 2009 opent, zijn de meer dan vijftig zalen voorzien van een zaaltekst en krijgt ongeveer de helft van de getoonde werken een toelichtend bijschrift. De collectiebrochure met plattegrond is vernieuwd en herdrukt in een oplage van ruim 120.000, zodat elke bezoeker bij binnenkomst een exemplaar ontvangt. Ook is in het hele museumgebouw de bewegwijzering aangepast.

In het voorjaar opent de tentoonstelling *Elixir* van Pipilotti Rist. De publieksbegeleiding is erop gericht om de bezoeker zoveel mogelijk te stimuleren zich 'onder te dompelen' in de installatie van Rist. Achtergrondinformatie is daarom niet in de tentoonstellingsruimte zelf, maar in de speciaal daarvoor ingerichte ruimte van zaal F te vinden. Voor of na een bezoek aan de

installatie kunnen bezoekers hier teksten lezen, de catalogus doorbladeren of een video met ouder werk van Rist bekijken. Bovendien is er een speciale *Elixir*-pagina op de museumwebsite en is er een video gemaakt over de opbouw van de tentoonstelling, inclusief een interview met Pipilotti Rist.

Het najaar staat in het teken van *The Art of Fashion*, waarvoor een brochure wordt gemaakt plus zes videoportretten van de ontwerpers die in de tentoonstelling centraal staan. De brochure is gratis beschikbaar en de video's worden zowel in de tentoonstelling als online getoond.

Speciale aandacht gaat ook uit naar de tentoonstelling van de *Rotterdam designprijs 2009*. Voor het eerst wordt een publieksjurering in het leven geroepen, waarvoor een webapplicatie is ontwikkeld. Hiervoor is samenwerking gezocht met Narb, een online cultuurmagazine dat gespecialiseerd is in bezoekersrecensies via online netwerken. Op de website van de *Rotterdam designprijs* kan men een stem uitbrengen op het favoriete ontwerp en een reactie achterlaten. Ruim 6.000 mensen brengen online hun stem uit, en er worden talloze reacties achtergelaten. De online jurering mondt uit in de uitreiking van een bokaal aan de publieksfavoriet.

Maar niet alleen voor de grote tentoonstellingen worden speciale inspanningen verricht op het gebied van de publieksbegeleiding. In december gaat de kleine tentoonstelling *Meesterwerk of kopie? Antonie van Dijck* open, waarvoor IJsfontein een educatieve multimediapresentatie ontwikkelt. De presentatie, bestaande uit een audiopresentatie en projecties op de twee schilderijen, geeft inzicht in het onderzoek naar twee versies van het schilderij *De Heilige Hieronymus met een engel* van Anthonie van Dijck.

Nieuwe middelen

Veel aandacht gaat in 2009 uit naar de ontwikkeling van nieuwe middelen voor de publieksbegeleiding. Zo wordt in de zomer van 2009 gestart met de nieuwe multimediatour door *De Collectie Twee*. Voor deze tour, ingesproken door radio- en televisiepresentator Hanneke Groenteman, wordt voor het eerst gebruik gemaakt van de Antenna XP Vision handcomputers, waarmee niet alleen audio, maar ook foto's, video's en animaties afgespeeld kunnen worden. Ruim dertig hoogtepunten uit *De Collectie Twee* worden in deze multimediatour besproken. In 2009 huren 1.850 bezoekers de nieuwe multimediatour. Daarnaast vragen de drie nieuwe platforms van de afdeling Educatie en publieksbegeleiding – ArtTube, *Boijmans Journaal* en de Kunst Studio – om nauwe afstemming met de bestaande publieksbegeleiding. Telkens wordt actief gezocht naar de juiste wisselwerking met de publieksbegeleiding in de museumzalen en een optimaal publieksbereik. Zo wordt op zaalttekstborden in de tentoonstellingen consequent verwezen naar het programma in de Kunst Studio, worden informatieve video's zowel in de museumzaal als op ArtTube vertoond en wordt inhoudelijke informatie van de publieksbegeleiding benut voor de invulling van ArtTube en *Boijmans Journaal*. Tot slot wordt veel energie gestoken in het schrijven en verzamelen van de *content* voor de online collectiedatabase, het webplatform dat in het voorjaar van 2010 wordt gelanceerd.

Activiteiten en evenementen

Het educatieve activiteiten- en evenementenprogramma van het museum is de afgelopen twee jaar uitgebreid tot een gevarieerd

aanbod voor een breed publiek. Het bevat voor elk wat wils. Sommige activiteiten spelen zich af rondom de vaste collectie, zoals de gratis instaprondleidingen op zondagmiddag, terwijl andere een specifieke groep bij een tijdelijke tentoonstelling betrekken, zoals bij de modeontwerpwedstrijd bij *The Art of Fashion*. Die inspireert 170 jongeren om zelf een ontwerp in te zenden. En voor de videowedstrijd bij *Elixir* plaatsen ruim honderd filmers een portret van een vriend of vriendin op Youtube.

Soms is er sprake van verdieping in kleine groepen, zoals de wetenschappelijke symposia rondom *Erasmus in beeld*, *The Art of Fashion* en de *Rotterdam designprijs 2009* of de masterclass die Pipilotti Rist aan studenten geeft. Op andere dagen trekken evenementen met educatief vermaak, zoals familiedagen en de Museumnacht, grote aantallen bezoekers naar het museum. Daarnaast bevat het programma altijd succesvolle gouwe ouwen, zoals *Pak een stoeltje* (de lunchbijeentkomsten op woensdagmiddag), de kerkdiensten op zaal (dit jaar bij de tentoonstellingen *Erasmus in beeld* en *The Art of Fashion*) en *Kunstluiers*, een programma voor kinderen van 3 en 4 jaar. Tegelijkertijd blijven we voor verrassende programma's zorgen, zoals het driedaagse evenement *Boijmans' Bingo Tango* tijdens het *Festival De Wereld van Witte de With*: een absurde mix van kunst, bingo en tango. Tot 2009 konden in het weekend alleen kinderen tot 12 jaar terecht voor workshops; in 2009 wordt dit uitgebreid tot 18 jaar en wordt het aanbod tot 12 jaar gedifferentieerd zodat we nu een volwaardig aanbod voor 3- tot 18-jarigen hebben.

Veel programma's worden in samenwerking met andere instellingen gemaakt, waaronder het North Sea Jazz Festival, het Laurensberaad, de Onderzoeksschool

Kunstgeschiedenis, het Sandberg Instituut, filmtheater Lantaren/Venster, het Gergiev Festival, Studium Generale dAcapo & modelectoraat van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, Premsele - Dutch Platform for Design and Fashion, het modetijdschrift *Elle*, Festival Camera Japan, Pal West en het Ro Theater.

Dat het programma voldoet aan de vraag blijkt uit het feit dat bijna alle activiteiten waarvoor reserveren vereist is, volgeboekt zijn, en de onderdelen waarvoor geen aanmelding vooraf nodig was, druk worden bezocht. In totaal gaat het om 28.235 bezoekers.

Een volledig overzicht van de activiteiten en evenementen is opgenomen in bijlage D.

Onderwijs

In 2009 stijgt het aantal leerlingen dat het museum bezoekt. Bezoeken in 2008 nog 6.626 leerlingen uit het primair onderwijs het museum, in 2009 zijn dat er 8.107. Ook het aantal leerlingen uit het voortgezet onderwijs neemt spectaculair toe: van 11.024 in 2008 tot 16.153 in 2009. Het aantal leerlingen uit het hoger onderwijs (hbo en wo) dat hun bezoek registreert, steeg van 2.540 tot 3.750. Een aantal inspanningen uit de voorgaande jaren ligt hieraan ten grondslag: een doordacht, gevarieerd, evenwichtig en hoogwaardig aanbod van museumlessen, een geïntensiverende onderwijsmarketing en voor het primair onderwijs in de regio Rotterdam de beschikbaarheid van de Turingmuseumbus, die kinderen gratis naar het museum vervoert en weer terug naar school brengt.

Primair onderwijs

Bijna alle leerlingen uit het primair onderwijs die het museum bezoeken, doen dit aan de hand van een van de museumlessen die het museum biedt.

In 2009 worden diverse succesvolle programma's gecontinueerd en waar nodig bijgeschaafd. Kleuters maken kennis met het leeuwteje Bennie en zijn vriendjes op de schilderijen in de les *Nieuw vriendje in de klas*. Vanaf groep 3 gaan kinderen op zoek naar de dieren die zich in schilderijen en beelden hebben verstopt (*Beesten in het Boijmans*) en ontdekken ze van alles over het museum als verzamel-, bewaar- en werkplek tijdens *Weet jij wat een museum is. De museum ontdekkingsreis* neemt hen mee op een spannende reis door het museum. Aan de hand van verhalen, voorwerpen en vragen maken leerlingen tijdens deze les kennis met de topstukken van het museum.

Dit jaar wordt ook een aantal nieuwe lessen in gebruik genomen. Zo behandelt de *Verzamelles* van alles over het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen en kunststukken. *Potten, pannen en stoelen* geeft een toelichting op de bijzondere collectie kunstnijverheid en design. *Jurken, jassen en jackets* gaat in op een onverwacht aspect: de ontwikkeling van de mode door de eeuwen heen. Tijdens deze les kunnen leerlingen historische kostuums passen. In het kader van het Cultuurtraject van de Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) wordt een nieuwe les ontwikkeld: *Droombeeld*. Daarin staan fantasie en droom centraal, met de nadruk op de surrealistische collectie.

Bij de meeste programma's kan aansluitend aan de museumles een workshop worden gevolgd in de Kunst Studio, waarin de museumles op een actieve en spannende manier wordt verwerkt. Klassen maken in toeneemende mate gebruik van deze mogelijkheid.

Naast het reguliere onderwijsaanbod wordt een aantal bijzondere projecten uitgevoerd. In maart leren leerlingen tijdens de *Kunstkijkuren*, een samenwerkingsverband tussen de SKVR en Rotterdamse cultuurinstellingen, de hoogtepunten van het museum kennen. Sinds voorjaar 2009 is het project *KIC* (voorheen *Kunstkrijgers*) een vast onderdeel van het educatieve aanbod. *KIC* is een multimediaal kunst- en cultuur-educatieproject voor groep 7 en 8 van de basisschool, waarin kinderen meehelpen een spannend mysterie rond een verdwenen beeldje op te lossen. In augustus wordt, dankzij een bijdrage van de dienst Kunst en Cultuur van de gemeente, gestart met het Brede Schoolproject *Hoe word ik een kunstenaar*. Een museumdocent van het museum geeft als combinatiefunctio- naris op de partnerschool, de Mariaschool in de wijk Spangen, een jaar lang één dag in de week les aan de groepen 3, 4 en 5.

Turingmuseumbus

Met dank aan de Turing Foundation kunnen ook dit jaar Museum Boijmans Van Beuningen en het Chabot Museum basisscholen uit de regio Rotterdam gratis busvervoer van en naar het museum aanbieden. Deze vrolijk bestickerde bus rijdt de leerlingen heen en weer. Elke leerling die met de bus het museum bezoekt, krijgt een Turingticket waarmee hij of zij samen met een volwassene het museum later nog eens gratis kan bezoeken.

Jeugd Vakantiepaspoort

Samen met negen andere Rotterdamse musea doet het museum ook dit jaar in de zomervakantie mee aan het Jeugd Vakantiepaspoort. 1.239 leerlingen van Rotterdamse basisscholen komen met 835 begeleiders naar het museum en volgen de *Bizar Boijmans*-speurtocht.

Voortgezet onderwijs

Bij de vaste collectie worden diverse succesvolle programma's gecontinueerd en verschillende nieuwe programma's in gebruik genomen.

De interactieve rondleiding langs de hoogtepunten van de collectie draagt de naam *Van Bosch tot Beuys*. Deze rondleiding is bijzonder geliefd. Daarnaast vragen docenten regelmatig rondleidingen aan die aansluiten bij specifieke lesthema's en/of examenstof. Bij het programma *Blik op kunst* koppelen vmbo-leerlingen nieuwsbeelden (krantenfoto's) en reclame-/filmaffiches aan kunstwerken. Zo worden ze uitgedaagd om een persoonlijke mening over een kunstwerk te ontwikkelen en te verwoorden. Voor vmbo-leerlingen bestaat ook het project *Kijken met je oren*, waarbij ze aan de hand van muziek door het museum worden geleid. Het vmbo-project *Het museum werkt!* heeft als thema de beroepen in een museum.

Er wordt dit jaar een aanzienlijk aantal nieuwe projecten gestart. Zo worden er thematische rondleidingen rondom surrealisme, architectuur en kunstnijverheid & design ontwikkeld. Ook bestaat er veel interesse voor de nieuwe les *Mode in het museum*, waarin een toelichting wordt gegeven op de ontwikkeling van mode door de eeuwen heen, die op schilderijen te zien is. *Colors of Love* wordt dit jaar grondig herzien: leerlingen brengen tijdens deze twee uur durende interactieve rondleiding en workshop kunstwerken in verband met gedichten of songteksten en schrijven daarna een eigen (liefdes)gedicht.

Met het Rotterdams Philharmonisch Orkest wordt *Tussen Kunst en Klank* georganiseerd. Diverse ensembles van het orkest – koperblazers, strijkers, houtblazers en percussie – geven korte concerten bij kunstwerken in het museum. Een museumdocent begeleidt vervolgens het gesprek tussen de musici en de leerlingen.

Het samenwerkingsverband met Digital Playground wordt ook dit jaar gecontinueerd. Tijdens *Geen kunst aan* denken jongeren tijdens een rondleiding in het museum en een audiovisuele workshop na over wat volgens hen kunst is en wat niet. Bij *Droomkunst* laten leerlingen zich tijdens een rondleiding inspireren door kunstwerken vol dromen en fantasieën en verwerken dit in hun eigen fotocollage, website of filmpje.

Tentoonstellingen

Naast het onderwijsprogramma bij de vaste collectie wordt ook bij enkele tentoonstellingen aanbod ontwikkeld. In het voorjaar volgen met name leerlingen uit het voortgezet onderwijs een interactieve rondleiding door de tentoonstelling van Pipilotti Rist, en in het najaar één over *The Art of Fashion*. Bij *Google Boijmans* in de Kunst Studio ontwikkelt vormgever Jurgen Bey de les *Utopie*.

Pal Maas

Met steun van de dienst Kunst en Cultuur wordt in het najaar, op initiatief van en samen met Young Industry en Designers, het modeatelier Pal Maas aan het Afrikaanderplein op Rotterdam-Zuid opgezet. In een verlaten winkelpand nemen 25 jongeren uit heel Rotterdam acht weken lang deel aan een intensief naschools project. Samen ontwerpen zij een modelijn die ze presenteren met een spetterende eindshow in de Maassilo. De tentoonstelling *The Art of Fashion* is leidend in het creatieve proces en de museummedewerkers organiseren lezingen, rondleidingen en feedbackbijeenkomsten. Een aantal keer verplaatsen de jongeren hun atelier naar de Kunst Studio.

Mbo/hbo/wo

Diverse groepen uit het beroeps- en hoger onderwijs bezoeken ook in 2009 het museum. Sommige doen dit zelfstandig,

andere krijgen van een van de museummedewerkers een inleiding of toelichting over een bepaald aspect van de collectie of het museumbeleid.

Het museum neemt in het voorjaar deel aan de *Chaosdagen* van het Grafisch Lyceum Rotterdam. We continueren de intensieve samenwerking met de Hogeschool Rotterdam, afdeling PABO: deze studenten zijn de toekomstige leraren en als zodanig essentiële intermediairs in het kunstonderwijs. Voor enkele studenten van de Willem de Kooning Academie biedt het museum een korte stageplaats. Daarnaast organiseert het museum in samenwerking met deze academie het programma *Meet the artist*, waarbij studenten kunstenaars kunnen ontmoeten die op dat moment in het museum exposeren. Dit jaar waren dat Hewald Jongenelis, Adam Colton, Eylem Aladogan, Erik van Lieshout en de genomineerden voor de *Rotterdam designprijs 2009*.

Onderwijsmarketing

Ruime aandacht voor onderwijsmarketing is van essentieel belang om te kunnen concurreren met het overstelpende aanbod van educatieve activiteiten voor scholen. In januari neemt het museum samen met het Nederlands Architectuurinstituut deel aan de *Nationale Onderwijs Tentoonstelling* in de Jaarbeurs in Utrecht. In een speciaal vormgegeven stand worden beursbezoekers voorgelicht over de educatieve mogelijkheden van beide instellingen.

In het voorjaar verschijnen de onderwijsbrochures voor het primair en voortgezet onderwijs. Met de brochures worden nu ook 2.830 docentenpassen verstuurd. Deze pas geeft docenten het hele schooljaar recht op gratis entree voor twee personen ter voorbereiding op of inspiratie voor een bezoek met hun leerlingen. Daarnaast worden gedurende het jaar digitale en papieren

nieuwsbrieven verstuurd met actueel nieuws. Het onderwijsonderdeel van de website www.boijmans.nl wordt grondig herzien en bij een aantal lessen worden korte filmpjes geplaatst die een indruk van het desbetreffende programma geven.

In maart en april wordt een aantal scholen in de wijk Feijenoord bezocht om de Turing-museumbus te promoten.

Voor de site www.leraar24.nl wordt een filmpje gemaakt met tips voor docenten die zelfstandig het museum willen bezoeken. Vanaf september verbetert de service voor scholen aanzienlijk door de mogelijkheid te bieden hun museumbezoek online te reserveren.

Vrijwilligers, museumdocenten en rondleiders

Het werk wordt niet alleen gedaan door de medewerkers van de afdeling Educatie en publieksbegeleiding. Zes dagen per week geeft een enthousiast team van ruim 25 vrijwilligers bij twee informatiebalies praktische en inhoudelijke informatie aan museumbezoekers. In de weekenden is er een tweede team vrijwilligers werkzaam in de Kunst Studio.

Daarnaast is een groep van ruim twintig museumdocenten en rondleiders dagelijks in de weer om onderwijsgroepen en volwassenengroepen met bijzondere (onderwijs) programma's door het museum te begeleiden en workshops te geven. Allemaal hebben ze een grote kennis van kunstgeschiedenis, ervaring met lesgeven op verschillende onderwijsniveaus en met het geven van rondleidingen door een museum. Ze zijn een essentiële schakel in het educatieve programma van het museum.

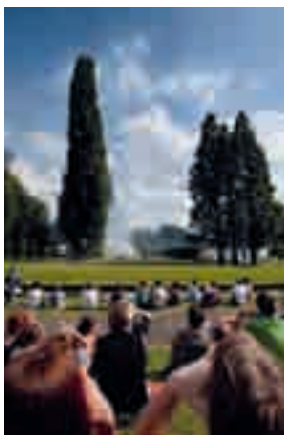
Weblog

De afdeling Educatie en publieksbegeleiding publiceert wekelijks over de voortgang van al haar projecten op haar weblog: www.boijmans.nl/nieuweeducatie.



↑↑ Kunst4Kids, foto Kees Spruijt

↑ Pak een stoeltje met Jonieke van Es, hoofd sector Collectie en onderzoek, foto Kees Spruijt



Vuurwerk van Ada Dispa tijdens de jubileumdag van het museum, foto Fred Ernst

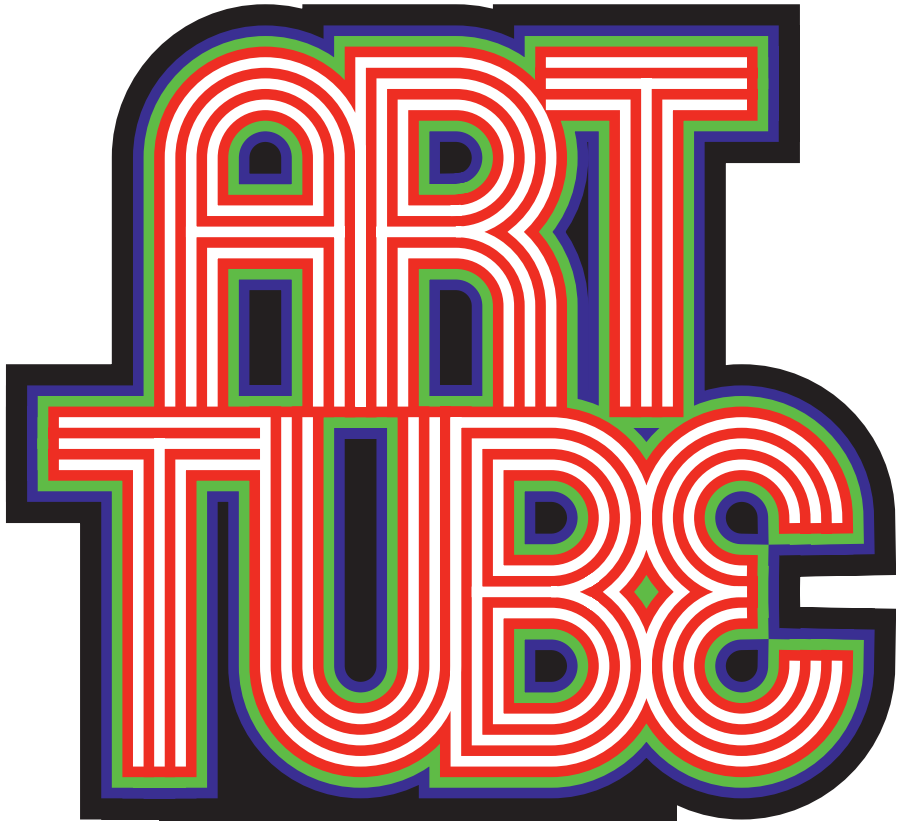


Middelbare scholieren tijdens een rondleiding door het museum, foto Fred Ernst



Kleuters tijdens een rondleiding door het museum, foto Fred Ernst



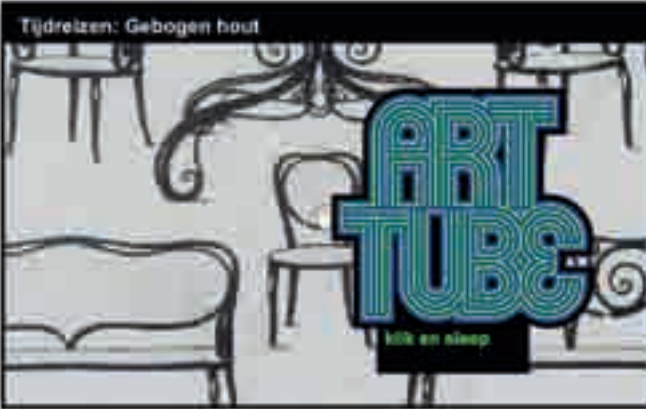


video's over
kunst en design

Home **ArtTube** [Wat is ArtTube?](#) [over ArtTube](#)

museum van **boijmans** van **beuningen**

Tijdreizen: Gebogen hout



ART TUBE
klik en sleep


- 1. Inleiding
- 2. De ontwerper
- 3. De ontwerper
- 4. De ontwerper
- 5. De ontwerper

Nieuwe video's

Ypeltje en Gebogen hout
Ypeltje en Gebogen hout is een video die is gemaakt door de ontwerper van Ypeltje en Gebogen hout. Het is een video die is gemaakt door de ontwerper van Ypeltje en Gebogen hout.

Stedelijk Mega Streefvoet, Bluiting... Takiya Nava
Stedelijk Mega Streefvoet, Bluiting... Takiya Nava is een video die is gemaakt door de ontwerper van Stedelijk Mega Streefvoet, Bluiting... Takiya Nava.


What's happening?
ArtTube heeft een grote bron



Home **ArtTube** [Wat is ArtTube?](#) [over ArtTube](#)

museum van **boijmans** van **beuningen**

Kunstenaarsportretten



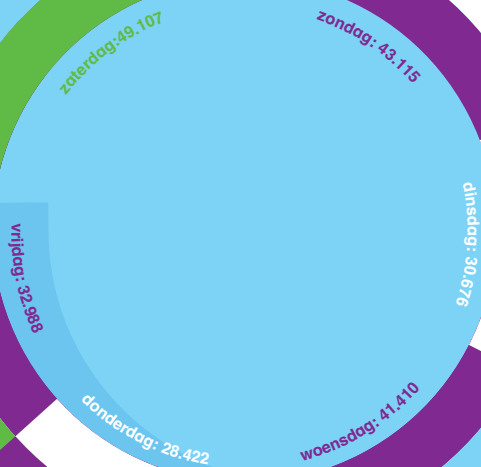
ART TUBE
klik en sleep

In deze serie

- Wie is dit?**
- Waarom is dit belangrijk?**
- Wat is de achtergrond?**
- Wat is de achtergrond?**
- Wat is de achtergrond?**
- Wat is de achtergrond?**

Screenshots van het videokanaal ArtTube, arttube.boijmans.nl

bezoekers per dag



Sector Collectie en onderzoek

De sector Collectie en onderzoek is verantwoordelijk voor het behoud en beheer van de kunstwerken en objecten in het museum. Ook het verzorgen en begeleiden van bruiklenen aan derden behoort tot de kerntaken. Het interne restauratieatelier is gespecialiseerd in de restauratie van werken op papier en heeft daarnaast een brede adviserende, controlerende en uitvoerende rol op het gebied van de presentatie en conservering van de kunstwerken in het algemeen. De sector draagt tevens zorg voor de registratie en ontsluiting van objecten in de collectie, zowel in feitelijke zin als in de vorm van het initiëren, aansturen en ondersteunen van onderzoek met betrekking tot de eigen verzameling of de geschiedenis van het museum.

Ook de bibliotheek van het museum maakt deel uit van de sector. Deze is zowel verantwoordelijk voor het opbouwen van een gespecialiseerde collectie publicaties in relatie tot de verzamelingen van het museum, als voor de documentatie van de geschiedenis van het museum. Daarnaast fungeert de bibliotheek als een informatiecentrum voor bezoekers.

Bijzondere activiteiten

Afgekeurde depots

De collectie van het museum telt circa 140.000 objecten. Dankzij het in 2008 gerealiseerde nieuwe depot voor werken op papier, wordt twee derde van de collectie nu volgens de museale normen bewaard. De collectie werken op papier vormt in aantal het meest omvangrijke deel van de collectie, maar is

wat volume betreft het meest compacte deel. De verzamelingen die meer ruimte vergen – schilderkunst, beeldhouwkunst, installaties, meubelen, keramiek, glas enzovoort – worden momenteel onder zorgwekkende omstandigheden bewaard.

In 2009 maakt het college van B en W bekend dat er gelden beschikbaar worden gesteld om de risico's van de huidige depotsituatie aan te pakken. Er wordt op korte termijn gewerkt aan tijdelijke oplossingen voor de hoogste noden. Daarnaast zal het museum een nieuw, extern depot krijgen. De opdracht hiertoe is op bestuurlijk niveau gegeven; aan de concretisering van de plannen wordt momenteel gewerkt, in nauw overleg tussen het museum, de dienst Kunst en Cultuur en het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam.

De zorgwekkende depotomstandigheden bemoeilijken de omgang met en het versterken van de collectie. Het ruimtegebrek belemmert de optimale plaatsing van nieuwe objecten, terwijl de versterking van collectieonderdelen door middel van selectie en reductie (dat wil zeggen: afstoten) fysiek onmogelijk is. Er is momenteel geen ruimte beschikbaar om groepen werken zo bijeen te brengen en te ordenen dat daartoe heldere afwegingen en goed beargumenteerde keuzen kunnen worden gemaakt.

ALMA

In 2009 en 2010 ontvangt het museum een subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in het kader van de regeling 'Digitaliseren met beleid'. De subsidie, 250.000 euro, is bedoeld voor het project Afbeelding Linkt Met Artefact (ALMA) waarin via een website gebruiksvoorwerpen uit de pre-industriële periode (1400-1900) worden gekoppeld aan afbeeldingen ervan op schilderijen en prenten uit die tijd. Door deze verbinding te leggen, genereert het museum

informatie over bijvoorbeeld het gebruik van de voorwerpen of over de betekenis ervan op een schilderij. Ruim 2.500 objecten, 1.500 prenten en 300 schilderijen worden met deze subsidie gedigitaliseerd, opnieuw beschreven en ontsloten. Het project begint op 2 februari 2009; de lancering van de website (alma.boijmans.nl) staat gepland voor 10 oktober 2010. In 2009 digitaliseert en beschrijft het museum 1.083 objecten ten behoeve van dit project. Ook wordt het project op 8 oktober gepresenteerd in een workshop tijdens het Museumcongres van de Nederlandse Museumvereniging in Middelburg.

Bestandscatalogus Nederlandse tekeningen uit de vijftiende en zestiende eeuw

Dankzij steun van de Mondriaan Stichting wordt in 2009 een tweejarig onderzoek gestart naar de collectie Nederlandse tekeningen uit de vijftiende en zestiende eeuw. Dit onderzoek wordt verricht door twee extern aangetrokken specialisten, Yvonne Bleyerveld en Judith Niessen, en door senior conservator tekeningen en prenten Albert Elen. Het onderzoek zal leiden tot een bestandscatalogus van dit belangrijke deel van de tekeningencollectie van het museum (publicatiedatum 2012). In 2009 bekijken de onderzoekers alle tekeningen en verrichten een deel van de documentatie en het vooronderzoek.

Aanwinsten

Het principe dat een nieuwe aanwinst 'zaal-kwaliteit' moet hebben, is leidend in het collectiebeleid. Een ander uitgangspunt is dat op het gebied van prenten en tekeningen niet alleen op hoogtepunten, maar ook in de breedte wordt verzameld. Meer nog dan de andere verzamelgebieden kent dit collectieonderdeel een studieus aspect, vooral ook omdat werken

op papier vanwege hun kwetsbaarheid slechts spaarzaam kunnen worden tentoongesteld. Het museum verzamelt breed: het richt zich zowel op de actualiteit als op het verleden, en zowel op de beeldende als op de toegepaste kunst. Het museum doet dat niet alleen: de bijdragen van diverse huisstichtingen en van sponsors en andere begunstigers (zoals schenkers en bruikleengevers) zijn voor het voeren van een actief verzamelbeleid onontbeerlijk. Om die reden verzamelt het museum in hoge mate in dialoog met anderen – kunstenaars, verzamelaars, huisstichtingen, sponsors, enzovoort. In 2009 is het museum een belangrijk huisfonds rijker geworden, dat gelieerd is aan de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen. De heren Jaap Kalhorn († 2009) en Joop Timmermans hebben een fonds op naam opgericht, dat is bestemd voor aankopen van hedendaags design en hedendaags zilver. Sinds 1995 hebben zij al met grote regelmaat schenkingen aan het museum gedaan ter verrijking van deze verzamelterreinen. De eerste aankoop van het Kalhorn Timmermans Fonds betreft een object dat beide verzamelterreinen dekt: *Object* van Maria van Kesteren uit 2008. In 2009 is met de verwerving van het *Familieportret Lütjens* (1944) van Max Beckmann wederom een belangrijke aanwinst op het gebied van de klassiek moderne kunst gerealiseerd, terwijl de aankoop van een tweetal militaire stoelen en bijpassende krukjes van Gerrit Rietveld een hiaat in de collectie vroegtwintigste-eeuwse vormgeving vult. Een andere grote aankoop is een zeventiende-eeuws kabinet, het zogenaamde 'Doomer-kabinet'. Het is niet alleen een object met een unieke historische waarde, maar ook een voorbeeld van een kunstwerk dat een brug tussen het heden en het verleden kan slaan. De gedecoreerde panelen op dit meubel zijn gemaakt van in een mal geperst balein (walvisbaard). Zowel deze methode als

het resultaat loopt vooruit op de twintigste-eeuwse massaproductie met kunststof. Het museum richt zich in het bijzonder op dergelijke 'grensoverschrijdende' objecten, die verbindingen leggen in tijd of tussen verschillende verzamelgebieden. Een goed voorbeeld van dat laatste is een in 2009 verworven Frans kistje van omstreeks 1500, dat is voorzien van een vroegzeventiende-eeuwse prent die in de deksel van het kistje is geplakt. Voor wat betreft de actuele kunst verwerft het museum werken van onder anderen Roy Villevoye, Adam Colton, Ryan Gander en Cyprien Gaillard.

Het museum fungeert steeds vaker als opdrachtgever en medeproducent van een kunstwerk. Dat geldt bijvoorbeeld voor de installatie *Laat je haar neer* van Pipilotti Rist, die in 2009 is gerealiseerd met steun van het H+F Mecenaat en de BankGiro Loterij; maar ook voor het project *Kunst4Kids*, waarvoor het museum de opdracht geeft aan dertig kunstenaars om een werk in oplage te maken. Met gelden van de Stadscollectie worden de installatie *Ustala* (2008) van Ine Lamers en elf bromidedrukken van Helena van der Kraan aangekocht. Ook wordt van de Rotterdamse ontwerpster Hella Jongerius een markant nieuw object verworven: de *Frog Table* (met dank aan de BankGiro Loterij).

Aanwinsten

Aantal aanwinsten: 236
(95 aankopen, 95 schenkingen, 46 bruiklenen)

Uitgaande bruiklenen

In 2009 draagt het museum met kortdurende bruiklenen bij aan vele externe tentoonstellingen en andere projecten. In totaal geeft het museum 343 objecten in bruikleen:

133 werken aan instellingen in Nederland, 210 aan buitenlandse instituten. Op deze wijze toont het museum zijn objecten wereldwijd aan het publiek. Het museum leent belangrijke groepen werken uit aan de monografische tentoonstellingen *Kees van Dongen* (Musée des Beaux-Arts de Montréal), *Paul Thek* (Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid), *Daan van Golden* (Musée d'Art Moderne et Contemporain de Genève / Fundação Caixa Geral de Depósitos, Lissabon) en *Jan Lievens* (Milwaukee Art Museum / Rembrandthuis). Daarnaast worden substantiële bruiklenen gegeven aan de tentoonstellingen *Intensely Dutch; image, abstraction and the word* (Art Gallery New South Wales, Sydney), *Oranda and Nippon – From Rembrandt to von Siebold* (Nagasaki Museum of History and Culture) en *De Stijl* (Museum De Lakenhal, Leiden).

Uitgaande bruiklenen

gerangschikt naar verzamelgebied

moderne kunst

nationaal 32
internationaal 109

oude kunst

nationaal 16
internationaal 19

tekeningen en prenten

nationaal 58
internationaal 52

toegepaste kunst en design

nationaal 27
internationaal 30

totaal

nationaal 133
internationaal 210

Actieve en passieve conservering

In 2009 is wederom vooruitgang geboekt in het verbeteren van de fysieke zorg voor de objecten. Het restauratieprogramma is breed en veelzijdig. Daarnaast heeft het verbeteren van de bewaaromstandigheden van niet-tentoongestelde objecten onze zorg. De focus ligt daarbij in het bijzonder op de textielcollectie: de kantcollectie wordt in zuurvrije dozen opgeborgen en verhuist naar een ander depot en de modedcollectie wordt fysiek gecontroleerd en op objectniveau beter verzorgd.

Het interne restauratieatelier is gespecialiseerd in de restauratie van werken op papier. Aan veel werken zijn kleine conserverende handelingen verricht. In 2009 wordt het meerjarenproject van de conservering en restauratie van vijftiende- en zestiende-eeuwse Duitse tekeningen afgerond.

Het plan van aanpak voor de restauratie van het prototype van de *Futuro* van de Finse architect Matti Suuronen, die wordt gefinancierd met gelden van de BankGiro Loterij, komt met medewerking van diverse externe experts in 2009 gereed. Daarnaast wordt een aantal topwerken in de collectie behandeld, waaronder het tweedelig portret *Le Couple* van Salvador Dalí, het *Familieportret Lütjens* van Max Beckmann, *De maaltijd te Enmaüs* van Paolo Veronese en een *Riviergezicht* van Jan van Goyen. Ook het aangekochte kabinet van Herman Doomer wordt gerestaureerd. De veiligheid van tentoongestelde werken vraagt extra zorg, omdat niet alle bezoekers even voorzichtig met objecten omgaan. Werken die in 2009 restauratie behoeven als gevolg van beschadigingen door aanraking door het publiek zijn objecten van Guillaume Bijl, Olaf Mooij, Charles Avery en de zwerende steen van Wim T. Schippers.

Registratie en ontsluiting van de collectie

Het museum maakt voor de registratie en ontsluiting van zijn collectie gebruik van The Museum System (TMS). In samenwerking met de Nederlandse leverancier van deze database is in 2009 een project uitgevoerd dat tot doel had het interne gebruik ervan te optimaliseren, onder andere door het vastleggen van standaarden en gebruikersprotocollen. Ook is de bruikleenadministratie ondergebracht in TMS. Het changemanagement-traject is eind 2009 succesvol afgerond. Aan de verdere implementatie van het systeem zal de komende jaren worden gewerkt. Digitaliseringsprojecten als ALMA, maar ook de informatie voor de online collectiedatabase die in 2010 wordt gelanceerd, worden uit TMS gegenereerd. In 2009 ontvangt het museum circa 7.600 informatievragen over de collectie, worden er 1.000 fotobestellingen verwerkt en 3.500 foto-opnamen van stukken in de collectie gemaakt.

Bibliotheek

De belangrijkste gebeurtenis voor de bibliotheek in 2009 is de ingebruikname van een nieuw bibliotheekprogramma. Na 14 jaar is afscheid genomen van het oude, nog onder DOS lopende programma. De nieuw aangeschafte software biedt de mogelijkheid om digitale bestanden aan boekrecords te koppelen, zoals omslagafbeeldingen, pdf's en webpagina's. In 2010 gaat de bibliotheek-catalogus online.

Na een lichte terugval in 2008, is het bezoekersaantal van de bibliotheek weer gestegen. In totaal 761 studenten, onderzoekers en andere geïnteresseerden maken gebruik van de bibliotheek. 49 onderzoekers – veelal collega-

conservatoren van binnen- en buitenlandse musea – maken gebruik van de mogelijkheid om in de studiezaal prenten en tekeningen te bestuderen.

Graag spreken wij onze dank uit aan iedereen die heeft bijgedragen aan de collectie van de bibliotheek. Geschenken worden ontvangen van onder anderen de heer R. Goedhard, mevrouw R. Hammacher-van den Brande, mevrouw Kooiman, mevrouw D. Kuyken, de heer en mevrouw Van der Linden-de Feijter, de heer C. Schimmelpenninck van der Oij, de heer H. van Wijk en vele anderen.

Aanwinsten van de bibliotheek in 2009

Bestandscatalogi musea:	110
Monografieën:	917
Tentoonstellingscatalogi:	638
Veilingcatalogi:	140

Onderzoek

Het onderzoek dat door conservator oude kunst Friso Lammertse is verricht in samenwerking met het Nationaal museum van Stockholm naar twee versies van het schilderij *De heilige Hieronymus met een engel* van Anthonie van Dijck, resulteert in 2009 in een presentatie en een publicatie, de vierde uitgave in de reeks *Boijmans Studies*.

Albert Elen, senior conservator tekeningen en prenten, werkt mee aan de catalogus Nederlandse tekeningen uit de vijftiende en zestiende eeuw (zie onder Bijzondere activiteiten) en vervolgt zijn onderzoek naar de collectie Italiaanse tekeningen in eigen bezit. Alexandra Gaba-van Dongen, conservator toegepaste kunst, zet ten behoeve van het project ALMA (zie onder Bijzondere

activiteiten) haar onderzoek voort naar het Nederlandse gebruiksvoorwerp uit het pre-industriële tijdperk.

Thimo te Duits, conservator industriële vormgeving en design, werkt aan een catalogus over design in de museumcollectie.

Stadsconservator Saskia van Kampen bereidt een publicatie voor over de geschiedenis van de Rotterdamse Stadscollectie die in 2013 25 jaar bestaat. Bij die gelegenheid zullen naast een tentoonstelling ook een publicatie en een website over dit onderdeel van de collectie het licht zien.

Naast deze onderzoeken levert de wetenschappelijke staf van het museum bijdragen voor catalogi, publicaties en tijdschriften. In 2009 biedt het museum voor het eerst een jaar lang onderdak aan een stagiaire van de masteropleiding Museumconservator van de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit. Deze stage sluit nauw aan bij de rol die het museum zich in meer algemene zin heeft toegeëigend als opleidingsinstituut voor jong talent dat op deze manier zijn weg vindt in de maatschappij. De stagiaire, Roosmarijn Hompe, verzorgt onder andere de documentatie van de aanwinst van het Doomer-kabinet en werkt mee aan de tentoonstelling over Jac. Jongert.

Sector Collectie en onderzoek

Een groot deel van het werk van de medewerkers van de sector Collectie en onderzoek bevindt zich buiten het zicht van de reguliere museumbezoekers. Het is daarom lastig zich een beeld te vormen van wat er zoal gebeurt.

In het depot worden nieuwe aanwinsten geregistreerd, gedocumenteerd, gefotografeerd en verzorgd. Ook worden hier de vele bruiklenen die jaarlijks naar andere musea reizen, gereedgemaakt voor transport. Buiten het museum, bij diverse externe restauratoren, worden schilderijen en andere objecten gerestaureerd; het interne restauratieatelier verzorgt de restauraties en conservering van werken op papier.

Conservatoren en medewerkers van de sector, vooral de bibliotheekmedewerkers en de registrars, beantwoorden informatievragen over de collectie. Naast boeken en andere documentatie is de digitale database TMS (The Museum System) het centrale systeem

waarin deze gegevens worden vastgelegd. De conservatoren, maar vaak ook externe specialisten en studenten doen onderzoek naar de collectie. De sector Collectie en onderzoek initieert, stimuleert en/of ondersteunt dit onderzoek zoveel mogelijk.

In het museum zelf is de collectie vooral zichtbaar in de opstelling *De Collectie Twee*. De sector speelt een centrale rol in de totstandkoming ervan en het reguliere onderhoud (wisselingen, controle van de werken). Daarnaast zijn werken uit eigen bezit ook vaak opgenomen in tentoonstellingen in het museum, terwijl een tentoonstelling regelmatig leidt tot een nieuwe aanwinst voor de collectie. De hiernavolgende interviews met een aantal medewerkers van de sector geven een indruk van de aard en de veelzijdigheid van hun werkzaamheden. Onder het motto: niets is zo leuk als het werken met een collectie!



Foto Museum Boijmans Van Beuningen



Foto's Fred Ernst

Christel van Hees

In 2009 werd ik vanuit mijn functie als registrar van het verzamelgebied Kunstnijverheid en Vormgeving, inhoudelijk projectleider van 'Afbeelding Linkt Met Artefact', oftewel ALMA. Het project is genoemd naar Alma Ruempol, de eerste conservator pre-industriële gebruiksvoorwerpen van de collectie Van Beuningen-De Vriese. Zij zag in dat de prenten en schilderijen in de collectie van het museum als visuele bron kunnen dienen bij onderzoek naar pre-industriële gebruiksvoorwerpen. Daarom heeft ze een documentatiesysteem aangelegd waarin op prenten en schilderijen afgebeelde gebruiksvoorwerpen zijn geïndexeerd. Het systeem is toegankelijk via fiches met zwart-witfoto's in kaartenbakken. Het systeem is geweldig, maar de vorm niet meer van deze tijd. We hebben subsidie gekregen van het ministerie van OCW om het systeem te digitaliseren.

Het aardige is dat je door de koppeling van de werkelijke voorwerpen met de wijze waarop ze worden afgebeeld, extra informatie verwerft over zowel die voorwerpen als de kunstwerken waarop ze voorkomen. Bij het digitaliseren en toegankelijk maken van de gegevens die in ALMA komen, lopen we tegen allerlei inhoudelijke kwesties aan, bijvoorbeeld als het gaat om naamgeving. We werken met een thesaurus, een hiërarchische lijst van objectnamen. Voor min of meer gelijkogende objecten bestaan verschillende namen. We moeten beslissen wanneer een object bijvoorbeeld een schotel, schaal of bord is. Is iets een kom of een theekom? Is het een mok, een pul, een kroes of een kop? Die definitieterminologie luistert nauw. Het is de bedoeling dat ALMA op 10.10.10 als website de lucht ingaat.



Sandra Tatsakis

In 2009 verstrekte het museum een groot bruikleen aan de Art Gallery New South Wales in Sidney. Daar werd een belangrijke tentoonstelling gemaakt over Nederlandse kunst na de Tweede Wereldoorlog, waarin Cobra-kunstenaars centraal stonden. Die kunstwerken waren daar voor het publiek nog vrijwel onbekend. Het ging om kunstenaars als Karel Appel, Lucebert, Bram van Velde, Willem de Kooning en Edgar Fernhout. We hebben vijftien werken aan deze tentoonstelling uitgeleend. Ook andere Nederlandse musea en instellingen hebben werken ter beschikking gesteld, zoals het Groninger Museum, het Gemeentemuseum Den Haag en het Instituut Collectie Nederland. De hele operatie werd ondersteund door het Nederlandse consulaat in Australië. Ik ben als koerier met de werken meegereisd naar Sidney. Eerder was ik al bij het inpakken

van de werken in zogenaamde klimaatkisten, het vervoer naar de luchthaven, de afhandeling in de cargoruimte. Na meer dan 24 uur vliegen volgde het omgekeerde proces in Sidney. Gelukkig kon ik bij aankomst in het museum in Sidney een dag bijkomen, want de kisten waarin de werken zijn verpakt moesten eerst 24 uur klimatiseren. Bij het ophangen van de werken heb ik toegezien op de wijze waarop dit gebeurde en ook gekeken of de werken op papier niet aan teveel licht werden blootgesteld. Na afloop van de tentoonstelling heb ik de werken ook weer opgehaald. Als registrar merk ik dat tegenwoordig de werkwijze in musea wereldwijd goed vergelijkbaar is. Het grootste risico loop je met de 'handling', als iemand een kunstwerk vasthoudt of transporteert bestaat altijd het risico op beschadiging. Professionaliteit en zorgvuldigheid zijn de norm.



Roland Niemeyer

Normaal maak ik deel uit van de technische dienst van het museum, maar vanwege een zieke collega werk ik nu in het depot. Ik heb een zelfstandige praktijk als *art handler* en tentoonstellingsinrichter en word regelmatig door het museum als freelancer ingehuurd. Het depot verkeert momenteel in een problematische situatie. Door de bouw van de parkeergarage naast het museum en het plaatsen van damwanden, is het grondwaterpeil veranderd en daardoor is een bedreigende situatie ontstaan. Echt onverantwoord. Als het grondwater te hoog komt, kan dat rampzalige gevolgen voor de collectie hebben. We nemen nu allerlei tijdelijke maatregelen om de grootste risico's uit te sluiten. Zo worden vier depots aangepast zodat ze veiliger zijn. Om deze te kunnen verbouwen moesten 9.998 kunstwerken bij onze buurman de Kunsthal worden

ondergebracht. Werken die te kwetsbaar zijn om ze naar buiten te transporteren hebben we binnen de beschikbare depotruimte verplaatst. Omdat we ook met ruimtegebrek te kampen hebben is het een kwestie van veel improviseren en inschikken. Dat moet wel verantwoord gebeuren.

Je moet beseffen dat het grootste deel van de collectie in het depot staat. We hebben een grote verantwoordelijkheid ten opzichte van schenkers en bruikleengevers. Het belangrijkste bij *art handling* is dat je rustig en beheerst werkt en altijd dezelfde procedures volgt. De veiligheid van de werken staat voorop.



Jacqueline Rapmund

Een bijzonder project dat ik in 2009 onder mijn hoede had, was de toevoeging van het kunstwerk *Respect* van Erik van Lieshout aan de collectie. Dat werk heeft hij in 2003 gemaakt voor de Biënnale van Venetië toen Rein Wolfs hem samen met Jeanne van Heeswijk, Meschac Gaba, Alicia Framis en Carlos Amorales Nederland liet vertegenwoordigen. Rein Wolfs was toen nog werkzaam bij het museum, maar hij is inmiddels directeur van de Kunsthalle Fridericianum in Kassel.

Naast het paviljoen van Gerrit Rietveld bouwde Van Lieshout in Venetië zijn eigen paviljoen; een door hem geïmproviseerd filmzaaltje waarin hij een videofilm vertoonde. Daarop zie je hem met zijn broer Bart op brommers door Rotterdam scheuren, waarmee ze een beeld geven van de multiculturele wereld van Rotterdam-Zuid.

We hebben dit werk in langdurig bruikleen gekregen van een particuliere verzamelaar. Het bouwsel was tijdelijk buiten het museum opgeslagen en moest met behulp van de kunstenaar worden gereconstrueerd. Dat hebben we zo gedaan dat het nu makkelijk op en af te bouwen is.

We hebben het hele proces vastgelegd in foto's en tekst. Bij de reconstructie is Erik van Lieshout zelf betrokken geweest en dan merk je hoe complex zo'n werk eigenlijk is. Als het er eenmaal staat denk je misschien 'was dat nou zo ingewikkeld?', maar het kost je wel een paar weken om het te realiseren. Ik heb ervoor gezorgd dat de opbouw ervan goed is gedocumenteerd waardoor deze een volgende keer op dezelfde wijze, volgens de eisen en wensen van de kunstenaar kan gebeuren.



Vera Jorissen

In 2009 heb ik als registrar een bijzonder project geleid. Het depot onder de toren van het museum moest wegens verbouwing verhuizen en dat was in de vakantieperiode gepland. In dat depot lag de verzameling kant en textiel opgeslagen. Om zoveel mogelijk winst uit het project te halen wilden we de verouderde manier van bewaren verbeteren en alle objecten in nieuwe zuurvrije dozen opbergen. De ruim 3.000 stukken kant moesten opnieuw worden verpakt. Dit moest stuk voor stuk gebeuren. Het zou een arbeidsintensieve klus worden. Via een oud-collega hebben we vijftien enthousiaste vrijwilligers bereid gevonden met ons samen te werken. Elke dag gedurende drie weken, ontving ik zeven of acht vrouwen die ons kwamen helpen. Het waren voornamelijk vrouwen die zelf aan kantklossen of weven deden, maar ook geïnteresseerden in de kantcollectie.

We werkten volgens een strak tijdschema, maar het kant is fragiel en je moet met geduld en beleid te werk gaan. Desondanks hebben we het binnen de gestelde tijd geklaard.

Het is bewerkelijk om kant en textiel tentoon te stellen. Dat is een reden waarom dit deel van de collectie niet regelmatig te zien is. De verzameling kant is een verborgen schat van het museum.

Kant was iets nieuws voor mij. Ik ben afgestudeerd op moderne kunst en ook in mijn werk heb ik niet eerder met de kantcollectie gewerkt. Tijdens het overpakken heb ik veel geleerd van de vrijwilligers die allemaal op een andere manier experts waren. Dit soort projecten maakt het werken in een museum erg afwisselend en leuk.



Foto Museum Boijmans Van Beuningen





Ria Bonten

In 2009 ben ik bezig geweest met de restauratie van 143 werken op papier uit de Koenigscollectie. Het zijn allemaal Duitse tekeningen, op drie prenten na, uit vooral de vijftiende en zestiende eeuw. In 1996 waren deze 143 werken voor het eerst weer te zien, in het Poesjkin Museum in Kiev. Begin 2004 zijn de werken gerecupereerd en aan ons in bruikleen gegeven. Wij conserveren en restaureren de werken onder supervisie van het Instituut Collectie Nederland (ICN), die eigenaar van de werken is. Ik ben als volgt te werk gegaan: eerst zijn alle werken gefotografeerd en is er per tekening een conditierapport opgemaakt. Naar aanleiding daarvan is een restauratievoorstel geformuleerd dat is voorgelegd aan het ICN. Dat heeft zijn akkoord gegeven. Ik heb een voorstel gedaan voor een terughoudende behandeling. Ieder werk is gerestaureerd.

Een van de grootste problemen die zich bij deze werken voordoet, is de ijzergallusinkt die destijds werd gebruikt. In die inkt zitten twee schadelijke stoffen: zuren en ijzer (II) ionen. Als je bij de restauratie vocht gebruikt, kunnen die zich verspreiden en verdere schade veroorzaken.

Bij de restauratie heb ik dus het gebruik van vocht uitgesloten en dan zijn de mogelijkheden beperkt. Er kan alleen worden gerepareerd met Japans papier en gelatine-lijm. Die kapselt de ijzergallusinkt in. Oude lijmresten en storende reparaties zijn met een scalpelmesje verwijderd. Ik heb bij dit project samengewerkt met mijn collega Femke Segers.



Paul Jansen

Al twaalf jaar ben ik nu medewerker op het papierrestauratieatelier. Je moet voor dit werk geduldig en beheerst zijn en beschikken over een vaste hand.

Tot mijn taken behoort het maken van conditierapporten voor bruiklenen van prenten en tekeningen.

Onze rapporten zijn wereldberoemd. In China bijvoorbeeld kreeg ik het compliment dat ook zonder woorden al duidelijk is wat er aan de hand is. We werken met contrastfoto's en strijkllichtfoto's. Pijltjes en nummers geven aan waar op moet worden gelet.

Ik ben ook betrokken bij het wekelijks stofvrij houden van de collectie op zaal. Stof trekt vocht aan, dat kan reageren met de in de kunstwerken gebruikte materialen. En in stof zitten soms ook scherpe deeltjes. Je kan niet zomaar wat gaan boenen. Overigens valt het in dit gebouw mee wat stof betreft. De lucht

wordt gefilterd en daarna hergebruikt. Als je een frisse neus wilt halen, dan moet je in het museum zijn.

In de tentoonstelling van Charles Avery waren op een metalen plaat beeldjes geplaatst. Op dat gegalvaniseerde metaal zag je veel vingerafdrukken. Dus dat werk moest ik vaak schoonmaken. Erop asemen en poetsen met een microvezeldoekje was daarvoor de simpelste oplossing.

Elke maandag krijg ik een verslag van de weekenddienst over kunstwerken die speciale aandacht nodig hebben. En op maandag probeer ik zoveel mogelijk te doen, omdat we dan gesloten zijn voor publiek. Hoewel ik meer op het schoonmaken gefocust ben, kan ik vaak toch genieten van de tentoongestelde objecten.



Nynke van der Wal

In 2009 heb ik me bezig gehouden met het inhoudelijk beheer van onze collectiedatabase: The Museum System (TMS). Het is een database waarin alle informatie over een object en de maker ervan wordt bijgehouden en opgeslagen. Daarnaast kunnen er gegevens over tentoonstellingen en bruiklenen in worden vastgelegd en gearchiveerd. Het afgelopen jaar hebben we onze database gerevitaliseerd in een zogenaamd 'change- en implementatiemanagement-traject'.

In Museum Boijmans Van Beuningen gebruiken we TMS al tien jaar en er dienen zich nog steeds veranderingen aan. Het is een 'work in progress'. Het is van groot belang ervoor te zorgen dat de structuur van het systeem helder en gebruiksvriendelijk is, zodat mensen er graag mee werken en het zien als een nuttig instrument voor het verwerken en terugvinden van informatie.

Museummedewerkers volgen daartoe trainingen en ik verzorg zelf soms instructies. Ik denk dat er voor TMS een grote toekomst is weggelegd in ons museum. Over een paar jaar zal bijna iedereen ermee werken en dat brengt veel voordelen met zich mee. Dat de informatie goed toegankelijk is voor de mensen die met TMS werken, vind ik heel belangrijk. En hoe meer mensen het systeem adequaat gebruiken, des te beter TMS zal functioneren!

Inmiddels is de structuur veel helderder geworden. Dat maakt het zoeken prettiger, sneller ook. TMS is via internet toegankelijk in een versie voor intern gebruik, door balie-medewerkers bijvoorbeeld. Dat verbetert de informatieverstrekking aan het publiek. En voor nieuwe websites als ALMA en Collectie Online is TMS de basis voor alle informatie die daarin wordt geboden.



Erik van Boxtel

Voor de bibliotheekmedewerkers was 2009 een bijzonder jaar omdat we zijn overgestapt op een ander computersysteem; van een – niet meer ondersteund – Dos-programma naar een Windows-based programma. Zo'n bibliotheeksysteem luistert heel nauw, omdat je allerlei informatie moet kunnen koppelen. In het nieuwe systeem zijn we er visueel erg op vooruit gegaan en de zoekmogelijkheden zijn vertienvoudigd. Je kunt vanuit allerlei ingangen de beschikbare informatie benaderen en de verwerkingssnelheid is enorm toegenomen. Het is eenvoudiger om zoekrapporten te maken en je kunt nu ook gemakkelijker een lijst maken van alles wat beschikbaar is over één kunstenaar.

De internetmodule is nog niet online maar zodra dat, komend jaar, wel het geval is kun je vanaf iedere willekeurige plek de informatie verkrijgen. Ik ben er uiteraard heel erg

blij mee. In het begin moet iedereen eraan wennen, maar sinds alle bibliotheekmedewerkers een cursus hebben gehad, kunnen we er goed mee uit de voeten. Er zijn vijf medewerkers en een aantal vrijwilligers. Dankzij de vrijwilligers kunnen we ook in het weekend open zijn.

Klantvriendelijkheid staat hoog in ons vaandel. De bibliotheek wordt het intensiefst gebruik door de museummedewerkers zelf. Per jaar komen ongeveer 750 mensen van buiten gebruik maken van de diensten van de bibliotheek.

Als bibliotheek willen we vooral een voorziening zijn op het gebied van informatie over het museum en zijn collecties. Iemand die onderzoek doet, gaat voor zijn materiaal rechtstreeks naar het betreffende museum en wil dan optimaal worden bediend. Dat is ons streven.

12 aanwinsten uitgelicht



Hella Jongerius Frog Table 2009

Frans walnotenhout en email

h. 74, b. 90, l. 70,8 cm

ed. 2/8

aankoop Galerie Kreo met steun van de
BankGiro Loterij

Op de solotentoonstelling van Hella Jongerius *Natura Design Magistra* in Galerie Kreo te Parijs, in het voorjaar van 2009, staat daar ineens deze tafel. Uit een grote geglazuurde decoratie klimt zomaar een kikker omhoog. Deze prachtige dikkerd maakt zich langzaam los uit zijn decoratieve keurslijf. Een vreemde gewaarwording die in één oogopslag duidelijk maakt dat er iets bijzonders gebeurt.

Hella Jongerius is een van de *leading figures* van dit moment binnen de internationale vormgeving. In 1993 start zij in Rotterdam haar studio Jongeriuslab, waar zij zowel

in eigen beheer als in opdracht van nationale en internationale bedrijven producten ontwerpt. Haar eigentijdse materiaalgebruik en uitzonderlijke gevoel voor kleur zijn kenmerkend en zet ze in om de herwaardering voor het moderne product te verhogen. In tegenstelling tot de meeste industrieel vervaardigde producten zijn haar ontwerpen daardoor persoonlijk en betekenisvol. In de materiaalafwerking experimenteert zij ook vaak met decoraties. 'Decoraties zijn een goede manier om de fantasie te prikkelen en een product eigen te maken', aldus Jongerius in een interview in *The Herald Tribune* (maart 2009). Decoraties ontstaan vaak door toeval en vervormingen die dan een eigen leven gaan leiden. Nu stapt de kikker zelfs uit zijn decoratieve rol en gaat direct het contact aan met de gebruiker. Hij schuift gezellig bij je aan tafel.

Annemartine van Kesteren
conservator stadscollectie

Ine Lamers *Ustala* 2008

video

20 min.

aankoop

In de zomer nodigt het museum de Rotterdamse kunstenaar en filmmaker Ine Lamers (1956) uit om haar werk binnen de reeks *Interventies* te presenteren. Lamers besluit haar indrukwekkende videowerk *Ustala* te tonen, in combinatie met enkele van haar digitale prints en vijftiende-eeuwse schilderijen uit de museumcollectie. De geselecteerde schilderijen vertonen zowel inhoudelijke als visuele overeenkomsten met Lamers' werk.

In de video *Ustala* (ik ben moe) verkent Lamers de notie van een dystopie. Het verhaal speelt zich af in de Russische modelstad Tolyatti, die in de jaren vijftig en zestig op utopische grondslagen is gebouwd. Als

gevolg van enkele belangrijke politieke en historische gebeurtenissen, waaronder de val van het IJzeren Gordijn en de ontmanteling van de Sovjet-Unie, transformeert het collectieve paradijs geleidelijk in een dystopie. Tegen deze achtergrond hangt in de video een groepje jonge Russen rond tussen de resten van een socialistische utopie. Ze voeren repeterende handelingen uit die de suggestie wekken van een ritueel. Willen zij ontsnappen aan deze apocalyptische setting?

Gedurende Lamers' interventie koopt het museum het videowerk *Ustala* voor de Stadscollectie aan. Sindsdien bevat deze verzameling naast vier oudere foto's ook een recent videowerk van Ine Lamers. Met deze aankoop wil het museum een beeld geven van zowel de verscheidenheid als de afzonderlijke ontwikkelingsstadia binnen het oeuvre van deze kunstenaar.

Saskia van Kampen

conservator stadscollectie





foto Tom Haarten

Getijdenboekkistje met ingeplakte prent

Kistje:

Frankrijk

ca. 1500

hout, bekleed met leer, ijzerbeslag

28 x 20,5 x 13 cm

Prent:

David van Velthem (werkzaam in Lyon,
1622 e.v.)

De heilige Franciscus van Paola

ca. 1625

gravure

260 x 200 mm

aankoop kunsthandel Jan Koldewij, Helvoirt
met steun van de Stichting Lucas van Leyden

Van dit type kist, met een prent in het deksel geplakt, zijn ruim tachtig exemplaren bewaard gebleven. Omdat ze vermoedelijk gebruikt werden voor het transport van getijdenboeken, documenten en andere kleine kostbaarheden, worden ze wel aangeduid als 'getijdenboekkistjes' of 'koerierskisten' (*coffrets de messagers*). Door de haken aan de zijkanten van het kistje kon een draagriem worden aangebracht.

Terwijl andere exemplaren vaak latere restauraties bevatten, vooral in het sluitwerk, is dit kistje in erg goede staat. De prent wijkt af van alle andere bekende voorbeelden. Standaard zit er in het deksel van dergelijke kistjes namelijk een ingekleurde houtsnede, meestal uit het begin van de zestiende eeuw. Hier gaat het om een gravure, rond 1625 gemaakt door een in Lyon werkzame kunstenaar van Nederlandse afkomst. Het is voor zover we weten de enige afdruk van deze prent, die uitstekend past bij wat al in de rijke collectie van het prentenkabinet aanwezig is. Uniek voor de verzameling is dat een dergelijk blad in de functionele context is bewaard. Prenten waren immers niet alleen verzamelobjecten, maar ook gebruiksgoed. Zoals onze tentoonstelling *Van kunst tot kastpapier* (2006) liet zien, was een groot deel van de grafiekproductie bedoeld om aan de wand te worden opgehangen of om meubels mee te beplakken.

Peter van der Coelen

conservator prenten en tekeningen



Pipilotti Rist **Laat je haar neer, 2009**

video-installatie in het voormalige

Bodon-trappenhuis

diverse materialen

aankoop met steun van het H+F mecenaat
en de BankGiro Loterij

Tijdens de voorbereiding van *Elixir*, de overzichtstentoonstelling van Pipilotti Rist, krijgen we het idee om in het kader van het H+F Mecenaat dat opdrachten en interventies mogelijk maakt, een permanent werk van Rist in het museum te realiseren. Het hoge en brede trappenhuis naar de Bodonzalen, dat na de uitbreiding van het museum in 2003 in onbruik is geraakt, lijkt dé plek om iets bijzonders mee te doen. Projecteren op het plafond en samen ergens comfortabel liggen om naar die projectie te kijken, wordt het basisidee. Rist tekent twee varianten. De eerste ziet eruit als een grote fuik die aan vele draden zwevend in de ruimte hangt. Het tweede ontwerp, dat uiteindelijk wordt gekozen, dekt de hele ruimte af met een groot blauw net, drie meter onder het plafond. Na een openingsbeeld, dat bij de fontein in de Westersingel is opgenomen, wordt in de installatie steeds een videowerk van Pipilotti Rist getoond, plus vijf werken uit de film- en videocollectie van het museum. Op een display met knoppen staat het programma, waaruit de bezoeker een keuze kan maken. Rist schenkt het museum al haar *single channel* videowerken tot op heden om steeds nieuwe keuzes uit haar oeuvre te kunnen maken. Uit de collectie van het museum zijn tot nu toe tien video's gekozen.

Sjarel Ex
directeur



Pieter de Jode Elisa en het wonder van de olie van de weduwe van de profeet (2 Koningen 4, 1:7) ca. 1615-1625

zwart krijt, pen in bruine inkt, bruin
gewassen, doorgegriffeld
184 x 279 mm
aankoop Art Consult, Amsterdam

In 2009 is hard gewerkt aan de bestands-catalogus van de vroege Nederlandse tekeningen, die in 2012 in druk verschijnt. De ongeveer 440 bladen zijn verdeeld over drie auteurs, van wie externe deskundigen Judith Niessen en Yvonne Bleyerveld het leeuwen-deel voor hun rekening nemen, wat mede mogelijk is dankzij een substantiële subsidie van de Mondriaan Stichting. Het aanwinsten-beleid is er onder andere op gericht om deze deelcollectie te versterken en lacunes te vullen, liefst nog vóór de voltooiing van de bestandscatalogus zodat aanwinsten daarin opgenomen kunnen worden.

Zo is in 2007 een prachtige tekening gekocht van Pieter Aertsen (ca. 1508-1575), van wie we nog geen tekening hadden. Dit jaar kon uit particulier bezit een tekening worden verworven van de Antwerpse kunstenaar Pieter de Jode (1573-1634). Het is een voortekening voor een gravure van Nicolaes Rijckmans (werkzaam 1616-1635). De prent is uitgegeven in Amsterdam door Claes Jansz. Visscher (1587-1652) als vierde uit een serie van vier voorstellingen uit het leven van Elisa. De Jodes voortekeningen waren nog bijeen in de veiling Tonneman in 1754 en zijn na de veiling Ellinckhuysen in 1879 uit elkaar geraakt. De tekening valt nog juist binnen het bestek van de bestands-catalogus, waarin tekeningen van kunstenaars geboren voor 1575 zijn opgenomen. De (spiegelbeeldige) prent is nog niet in onze collectie aanwezig, dus die behoort nu tot de desiderata.

Albert Elen

senior conservator tekeningen en prenten

Portugese keramiek

Vorraadkruik

ca. 1525-1575

aardewerk, loodglazuur

h. 21,8 cm, ø 15 cm

bruikleen Stichting Het Nederlandse
Gebruiksvoorwerp

Jan Steen

Soo gewonne, soo verteert (detail)

1661

79 x 104 cm

aankoop 1958

In 2009 krijgt het museum een aantal voorwerpen in bruikleen uit het bezit van de Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp. Een van de objecten is een Portugese voorraadkruik en deze geeft blijk van de interessante historische relaties met Nederland. De kruik van roodbakkend aardewerk, die ooit in Edam is gevonden, gaat qua vormgeving terug op klassiek mediterrane

amforamodellen. Het is tevens een goed voorbeeld van Zuid-Europees verpakkingsaardewerk, zoals dat door Nederlandse archeologen in de bodem regelmatig is aangetroffen. Schilderijen tonen bovendien ook aan dat dit vaatwerk in Nederland in gebruik is geweest: op Jan Steens *Soo gewonne, soo verteert* uit 1661 is in een luxueuze marmeren koelvat links op de grond een verwante Portugese wijnkruik weergegeven. Eeuwenlang zijn voedingsmiddelen zoals olijfolie, olijven en rode wijn in dergelijke vaten naar het noorden van Europa getransporteerd. De Portugese voorraadkruik is in Paviljoen Van Beuningen-de Vriese tentoongesteld als onderdeel van de *Openbare Studiecollectie Gebruiksvoorwerpen*. Het komende ALMA-project toont de relatie tussen materiële objecten en afbeeldingen ervan op schilderijen en prenten.

Alexandra Gaba-van Dongen

conservator pre-industriële vormgeving

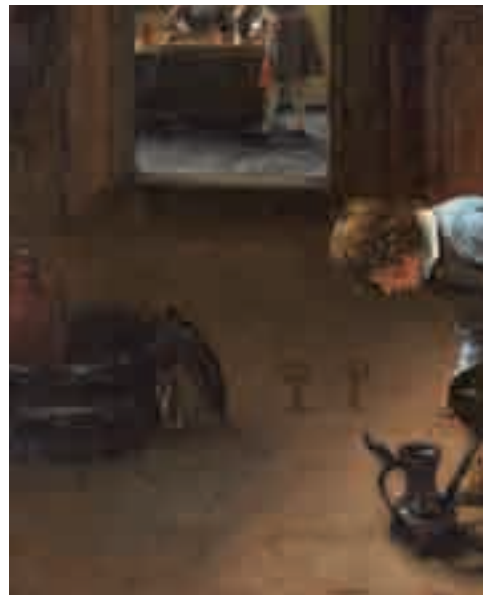




foto Tom Haarten

Gerrit Rietveld 4 militaire meubelen 1923-1926

geverfd hout, vurenhout, (berken?)triplax,
rubber

1/ h. 90, b. 44,2, d. 43,5 cm

2/ h. 90, b. 44,2, d. 43,5 cm

3/ h. 33,5, b. 46, d. 38,8 cm

4/ h. 45,5, b. 45,5, d. 44,5 cm

aankoop particuliere collectie

Gerrit Rietveld vestigt zich in 1917 als meubelmaker in Utrecht. Als hij in 1964 sterft, staan er 215 meubelontwerpen en 232 ontwerpen voor gebouwen op zijn naam, plus honderden ontwerpen van andere aard. Als ontwerper zoekt Gerrit Rietveld altijd naar de eenvoudigste en de radicaalste oplossing. 'Zitten is een werkwoord' wordt zijn adagium. Zijn streven naar rationalisatie en massaproductie kan immers alleen worden gerealiseerd als de ontwerper zich maximaal beperkt. Of misschien beter gezegd: tot het minimale inspant.

Rietvelds carrière kent vele kroonjaren, maar 1923 is een van zijn meest vruchtbare

en productieve. Als lid van De Stijl neemt hij deel aan gezamenlijke opdrachten en internationale projecten. Hij werkt dat jaar aan het Rietveld Schröderhuis in Utrecht, dat een jaar later wordt voltooid en waarmee hij zijn naam als architect internationaal zou vestigen. Voor het Katholiek Militair Tehuis ontwerpt hij in 1923 deze even simpele als stoere meubels, waarvan de houtverbindingen met forse bouten en moeren zijn versterkt. Ze komen vanaf 1925 in verschillende kleurschakeringen op de markt en worden ook door particulieren gekocht. Een van zijn afnemers is de anarchist en oprichter van het tijdschrift *i10* Arthur Müller Lehning, uit wiens collectie dit ensemble afkomstig is. Hij zat er zijn leven lang op en keek intussen naar het zelfportret van Charley Toorop, dat het museum vorig jaar kocht. En nu is deze set een prachtige aanvulling op de collectie avant-garde meubilair van het museum, met ontwerpen van onder anderen Marcel Breuer, J.J.P. Oud en Mart Stam.

Sjarel Ex
directeur



foto Tom Haarten

Maria van Kesteren Object 2008

gelakt inlands hout, zilver

h. 5 cm, d. 26 cm

aankoop met steun van het Kalhorn/
Timmermans Fonds, bruikleen Stichting
Museum Boijmans Van Beuningen

Het museum is in 2009 een belangrijk huisfonds rijker geworden, dat gelieerd is aan de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen. De heren Jaap Kalhorn († 2009) en Joop Timmermans hebben een fonds op naam opgericht met het oog op aankopen van hedendaags design en hedendaags zilver. Sinds 1995 hebben zij al met grote regelmaat schenkingen gedaan ter verrijking van deze verzamelterreinen, waaronder een viertal zilveren koffie- en theeserviezen en een groot aantal meubels van Ettore Sottsass en Alessandro Mendini. De eerste aankoop van het Kalhorn/

Timmermans Fonds betreft een object dat beide verzamelterreinen dekt. In 2008 heeft de Hilversumse ontwerpster Maria van Kesteren (Leiden 1933) ter gelegenheid van haar 75^{ste} verjaardag een groep formele studies gemaakt, waarbij gedraaide houten vormen worden gecombineerd met geforceerd zilver. Deze objecten worden tijdens een jubileumtentoonstelling in het Amsterdamse Museum Van Loon getoond. In nauw overleg met de schenkers is een object uitgekozen dat bestaat uit een gebogen ring van inlands hout waarin een gewelfde zilveren schaal is geplaatst. Het zilver is uitgevoerd door Erik Wolthuis van de firma Tjalling Wolthuis uit Bilthoven. Het werk van Maria van Kesteren wordt gekenmerkt door een ingetogen onderzoek naar vorm, beweging en verhouding. Het museum bezit een uitgebreid overzicht van haar werk en heeft dit vele malen tentoongesteld.

Thimo te Duits
conservator design

Herman Doomer Kabinet, 1640

ebbenfineer op eikenhout, belegging van
verschillende houtsoorten, geperst en ge-
kleurd walvisbalein, zilver (beslag sloten)
168 x 105 x 54 cm

aankoop Michael Sulzbacher antiquariaat,
Havixbeck met steun van de Vereniging
Rembrandt, Stichting Bevordering van
Volkskracht en Stichting Dr Hendrik Muller's
Vaderlandsch Fonds



foto Tom Haarten

Hoewel zeventiende-eeuwse meubelen geen zwaartepunt vormen in ons verweringsbeleid, kopen wij in 2009 een uniek kabinet dat omstreeks 1640-1650 gemaakt moet zijn. Het betreft een met ebbenhout gefineerd kunstkabinet van de Amsterdamse vakman Herman Doomer. Het bekende *Tulpenkabinet* in onze collectie wordt aan deze zelfde meubelmaker toegeschreven. Het donkere, strenge en misschien zelfs wat eenvoudig ogende kabinetje blijkt na het openen van de deuren op een even verrassende als geraffineerde wijze versierd te zijn. De 24 laatjes die tevoorschijn komen, zijn voorzien van een fijn rankenpatroon dat blijkt te zijn uitgevoerd in balein, ook wel walvisbaard genoemd. Herman Doomer is degene die het procedé bedacht om dit dierlijke materiaal, dat vanwege de destijds bloeiende walvisvaart ruim voorhanden was, in een metalen mal te persen en te kleuren. Hij vroeg daar in 1641 octrooi voor aan. Hoewel het balein als goedkoop substituut van het kostbare ebbenhout is bedoeld, blijkt het een heel eigen charme te hebben: de in deze 'seriematige' techniek uitgevoerde ornamenten zijn haarscherp, uiterst gedetailleerd én onderling exact identiek. Wat betreft dit laatste moeten we niet vergeten dat het een negentiende-eeuwse notie is om de kleine onregelmatigheden die het gevolg zijn van een handmatige uitvoering te waarderen. In de zeventiende eeuw geldt juist: hoe gelijkmatiger, hoe beter.

Mienke Simon Thomas

senior conservator toegepaste kunst en vormgeving

Paulus Lesire Het berouw van Petrus, 1644

olieverf op doek

74,7 x 66 cm

bruikleen particuliere collectie

In 1928 krijgt het museum van de beroemde verzamelaar en kunstkenner Abraham Bredius een interessant schilderij in bruikleen, te weten het *Stadsgezicht te Rotterdam* van de schilder Ludolph de Jongh (1616-1679). Het is op dat moment eigenlijk een doekje voor het bloeden. Bredius geeft namelijk in 1923 het schilderij *De Allegorie op het Geloof* van Johannes Vermeer in bruikleen, maar trekt het in 1928 terug en verkoopt het aan The Metropolitan Museum of Art in New York. In plaats hiervan geeft Bredius de Ludolph de Jongh in bruikleen, een schilderij dat in eigendom overgaat in handen van de nazaten. Zij bieden ons in 2009 een tweede schilderij in langdurig bruikleen aan: *Het berouw van Petrus*. Het schilderij is van de hand van de Dordrechtse schilder Paulus Lesire (ca. 1611-na 1656) en stelt de apostel Petrus voor, die met twee grote sleutels de hemelpoort bewaakt. Grote tranen rollen over zijn wang. Jezus heeft Petrus namelijk gezegd dat eer er een haan heeft gekraaid, hij Jezus driemaal zal hebben verloochend. Daarop weent Petrus bitter. Het schilderij uit 1644 herinnert qua stijl sterk aan Rembrandt. Het heeft dan ook een plaats gekregen in de zaal met Rembrandt en zijn leerlingen.

Jeroen Giltaij

senior conservator oude schilderkunst



Roy Villevoeye Owner of the Voyage, 2007

2-channel film, 1 hdv, pal, stereo master-tape, 3 dvd's

15,49 min.

editie 2/5

aankoop kunstenaar met steun van de Mondriaan Stichting

Owner of the Voyage is een sleutelwerk binnen het oeuvre van de Nederlandse kunstenaar Roy Villevoeye. Het werk vertelt in twee gelijktijdige videoprojecties over de reis die twee Asmats naar Amsterdam maakten en het verhaal dat deze reis bij een van de achterblijvers oproept. Sinds Villevoeye in 1992 voor het eerst naar de Asmat reist in Papoea, de voormalige Nederlandse kolonie op Nieuw-Guinea, is het leven van de Asmat een belangrijke inspiratiebron geworden voor zijn kunstenaarschap. Een kunstenaarschap dat pogt de relatie met het 'echte' leven te herstellen en naar authenticiteit zoekt. Geen authenticiteit in antropologische zin van een zogenaamd 'onbedorven' cultuur, maar veeleer in de zin van een basaal menselijke

entiteit of identiteit. Een authenticiteit die volgens Villevoeye niet voorbehouden is aan zogenaamde 'oervolkeren', maar juist overal te vinden is. In wezen zet Villevoeye, ook met zijn door het museum aangeschafte werk *Owner of the Voyage*, juist een tegengestelde gedachtegang in werking. Villevoeye laat in zijn werk zien dat ook de Asmats inwoners zijn van de *global village*. Net als ieder ander zijn zij onderhevig aan allerlei invloeden van buitenaf, van andere culturen, en zijn zij volgens Villevoeye net zozeer inwoners van een 'onzuivere, veelvoudige en tegenstrijdige wereld'.

De verwerving van deze installatie voegt een belangrijk aspect van het oeuvre van Roy Villevoeye toe aan de groep van werken die reeds van deze kunstenaar in het museum aanwezig is. Het oeuvre van Villevoeye is vanaf halverwege de jaren tachtig door het museum gevolgd en aangekocht.

Jaap Guldmond

senior conservator moderne en hedendaagse kunst



Max Beckmann Familieportret Lütjens 1944

olieverf op doek

179,5 x 85 cm

aankoop met steun van Familie Lütjens, BankGiro Loterij, Familiestichting Nolst Trenité, G.Ph. Verhagen-Stichting, Gemeente Rotterdam, Instituut Collectie Nederland, Marlene Dumas, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ministerie van Financiën, Mondriaan Stichting, SNS REAAL Fonds, Stichting Bevordering van Volkskracht, Stichting Fonds Nationaal Kunstbezit, Vereniging Rembrandt, de heer F.J. de Visser, VSBfonds
gedeeld eigendom van de Gemeente Rotterdam en het Instituut Collectie Nederland

Op 10 januari 2009 vindt de feestelijke overdracht plaats van het schilderij *Familieportret Lütjens* van Max Beckmann. Het gaat op dat moment van particulier bezit over in gedeeld eigendom van de Gemeente Rotterdam en de Nederlandse Staat, met als vaste standplaats Museum Boijmans Van Beuningen. De dan net benoemde burgemeester van Rotterdam Ahmed Aboutaleb neemt het schilderij namens de gemeente in ontvangst van de drie dochters van de kunsthandelaar Helmuth Lütjens, de man die op het schilderij te zien is. Bij die gelegenheid schenken zij aan het museum ook een reeks getekende voorstudies voor het schilderij. De Duitse schilder Max Beckmann maakt dit monumentale doek in de herfst van 1944 in Amsterdam, waar hij tien jaar lang woont. Als in 1937 Beckmanns werk in Duitsland door de nazi's tot 'entartete Kunst' (gedegeneerde kunst) wordt verklaard, vlucht Beckmann naar Nederland. Beckmann leidt er een geïsoleerd, maar ook zeer productief



bestaan. Tijdens de oorlog vinden de schilder en zijn vrouw enkele malen onderdak bij Helmuth Lütjens. Ook neemt Lütjens zijn schilderijen in bewaring. Er ontstaat een hechte vriendschap. Op eigen initiatief schildert Beckmann dit portret van Lütjens, diens echtgenote Nelly en hun anderhalf jaar oude dochtertje Annemarie. Lütjens is zo onder de indruk van de gelijkenis van de portretten dat hij het schilderij direct na voltooiing aankoopt voor zijn privécollectie.

Jonieke van Es
hoofd sector Collectie en onderzoek

bezoekers betalend



vol betalend:
2009: 33.467
2008: 41.953
2007: 34.570

gratis:
2009: 114.419
2008: 107.186
2007: 89.118

korting:
2009: 77.992
2008: 88.861
2007: 63.312

Sector Presentaties

De sector Presentaties is verantwoordelijk voor het ontwikkelen en organiseren van het tentoonstellingsprogramma, dat een afspiegeling is van de veelzijdigheid van de collectie van het museum en bestaat uit tentoonstellingen variërend van oude kunst tot hedendaagse kunst en kunstnijverheid tot design. Het meerjarenbeleidsplan vormt hierbij het uitgangspunt. Belangrijk speerpunt binnen het presentatiebeleid is de (inter)nationale erkenning en waardering van de presentaties, met als doel samenwerking op het gebied van ideeënuitwisseling, gezamenlijke producties en overname. De sector bestaat uit drie projectleiders, een technische dienst met zeven medewerkers, een assistent en een hoofd. Tijdens op- en afbouw van tentoonstellingen wordt de technische dienst versterkt met freelance werkende *art handlers* en tentoonstellingsbouwers, in drukke periodes soms wel 25 mensen tegelijk.

In 2009 zijn in het museum ruim dertig grote en kleine presentaties te zien. Rondom de presentaties vinden doorgaans activiteitenprogramma's plaats en de presentaties gaan altijd van start tijdens zogenaamde geclusterde openingen. De nieuwjaarsopening in januari en de seizoensopening in september zijn twee ijkpunten met een uitgebreid feestelijk en inhoudelijk programma, maar ook voor de andere clusteropening – zo'n vier per jaar – is keer op keer veel aandacht. Voor bezoekers is er altijd iets nieuws te zien en te beleven. Dit maakt het museum tot een bruisende en energieke plek. Ook buiten de muren van het museum vinden presentaties

plaats. Twee eigen producties zijn te zien in andere musea; *Yayoi Kusama – Mirrored Years* (2008) gaat naar het Museum of Contemporary Art in Sydney (Australië) en naar City Gallery Wellington (Nieuw-Zeeland) en *Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist* (2009) gaat naar het Museum of Contemporary Art Kiasma in Helsinki (Finland).

Het gebouw

Een belangrijke basiskeuze, die in 2007 al is gemaakt, betreft de verdeling van het museum in een collectiegebouw en een tentoonstellingsgebouw. Het collectiegebouw is in 1935 gebouwd door stadsarchitect A.J. van der Steur. In dit gedeelte van het museum is een overzicht te zien uit de eigen verzameling. Iedere twee jaar wordt dit overzicht opnieuw ingericht. Begin 2009 wordt de tweede inrichting geopend, getiteld *De Collectie Twee*, met hoogtepunten uit de collectie. Het tentoonstellingsgebouw is het gedeelte van het gebouw dat in 1972 door Alexander Bodon en in 2003 door Robbrecht en Daem is bijgebouwd. Dit gedeelte heeft een heel ander karakter en een andere sfeer. Hier heerst de dynamiek van wisselende tentoonstellingen. Het in 2008 geopende entreegebied, dat als middelpunt van het tentoonstellingsgebouw is gesitueerd, blijkt een succes. Het is een goed functionerende en bovendien bezienswaardige ontmoetingsplek geworden. In dit gratis toegankelijke gedeelte van het museum bevinden zich naast de bijzonder vormgegeven garderobe en de informatiebalie ook de espressobar, de museumwinkel, de Kunst Studio, twee tentoonstellingszalen en het prentenkabinet.

De Collectie Twee

De Collectie Twee wordt gelabeld als de jubileumtentoonstelling. Het museum viert in 2009 zijn 160-jarig bestaan. De opening

valt samen met de nieuwjaarsopening. Deze dag staat in het teken van de particuliere verzamelaar, een van de pijlers van de Rotterdamse museumcollectie. De dag is gevuld met workshops en lezingen door verschillende verzamelaars.

De echte verjaardag van het museum wordt halverwege het jaar, op 4 juli gevierd. Het is een prachtige zomerse dag die eindigt met een spetterend vuurwerk bij daglicht van kunstenaar Ada Dispa.

Net als bij de voorafgaande collectiepresentatie is in *De Collectie Twee* de rijkdom van de collectie te zien. Meesterwerken uit de late middeleeuwen tot en met de twintigste eeuw in alle disciplines, waaronder *De Marskramer* van Jheronimus Bosch, *Toren van Babel* van Pieter Bruegel de Oude, *Titus aan de lezeaar* van Rembrandt Harmensz. Van Rijn, *De hut van de visser* van Claude Monet en *Impressions d'Afrique* van Salvador Dalí. Nieuw aan deze opstelling ten opzichte van *De Collectie Eén* is dat schilderijen en beelden worden gecombineerd met tekeningen en prenten uit het wereldberoemde prentenkabinet van het museum. Bladen van onder andere Dürer, Rubens en Rembrandt zijn direct naast schilderijen van dezelfde meesters gepresenteerd. Hiervoor zijn speciale vitrines ontwikkeld die in hun vormgeving aansluiten op de architectuur van het collectiegebouw. In aparte kabinetten worden onder meer aquarellen getoond van Cézanne, Jan Toorop en Breitner. De tekeningen en prenten wisselen om de drie maanden; gedurende het jaar worden op deze manier in totaal zo'n 450 bladen ontsloten. Op de benedenverdieping is een chronologisch overzicht te zien uit de collectie toegepaste kunst en design, lopend van anonieme laatmiddeleeuwse sierkeramiek tot de hypermoderne gebruiksvoorwerpen van onder anderen Jurgen Bey en Tejo Remy van Droog Design.

Wisselende tentoonstellingen

In het tentoonstellingsgebouw is dit jaar veel hedendaagse kunst te zien. In het voorjaar Pipilotti Rist met een groots overzicht van negen werken die zijn samengebracht tot één totaal kunstwerk. In de belendende zalen is gelijktijdig met Pipilotti Rist het project *The Islanders: An Introduction* te zien van Charles Avery. Met teksten, modellen en imposante tekeningen wordt de bezoeker geïntroduceerd in een kosmologie met bewoners van een fictief eiland. De zomer staat vervolgens in het teken van de Braziliaanse cultuur. *Brazil Contemporary* is een gezamenlijk project met het Nederlands Architectuurinstituut, het Nederlands Fotomuseum en de gemeente Rotterdam. Museum Boijmans Van Beuningen geeft een overzicht van de beeldende kunst, waarbij het werk van Hélio Oiticica (1937-1980) centraal staat. In het najaar vindt *The Art of Fashion* plaats, een tentoonstelling waarin het grensvlak tussen de mode en beeldende kunst wordt onderzocht met vrij werk van modeontwerpers Viktor & Rolf, Naomi Filmer, Hussein Chalayan, Anna-Nicole Ziesche en Walter Van Beirendonck. Als afsluiter van *The Art of Fashion* wordt de winnaar van de H+F Fashion Award 2009 bekend gemaakt: Charles LeDray met een presentatie van zijn project MENS SUITS. Verder zijn er overzichtstentoonstellingen van de Haagse kunstenaar Rinus van den Bosch (1938-1996) en de kunstenaar en ontwerper Jac. Jongert (1883-1942). Op het gebied van de oude kunst wordt de tentoonstelling *Meesterwerk of kopie? Anthonie van Dijck* georganiseerd: twee identieke schilderijen van Anthonie van Dijck zijn naast elkaar te bewonderen en via een multimediale presentatie wordt gezocht naar het antwoord op de vraag of beide meesterwerken van de Vlaamse schilder zijn of dat één van de twee een kopie is.

Ook wordt werk getoond van het Rotterdamse kunstenaarscollectief Antistrot en de kunstenaars Eylem Aladogan en Ine Lamers, en richt de in Nederland wonende en werkende Zwitserse kunstenaar Moritz Ebinger een radiostudio in het entreegebied in van waaruit hij live radio-uitzendingen de ether instuurt.

Een volledig overzicht van presentaties in 2009

De Collectie Twee

17 januari 2009 – begin 2011

Charles Avery

The Islanders: An Introduction

28 februari – 7 juni 2009

Prentenkabinet

Whistler & Haden

28 februari – 3 augustus 2009

Elixir

het video-organisme van Pipilotti Rist

7 maart – 10 mei 2009

Ryan Gander

Heralded as the new black

21 maart – 24 mei 2009

Collectie Pop Art

4 april – 16 augustus 2009

Brazil Contemporary

Hedendaagse kunst, architectuur en beeldcultuur

30 mei – 23 augustus 2009

De Nieuwe Collectie (1)

Klaas Kloosterboer, Adam Colton, Berend Strik, Emo Verkerk, Terence Koh, Avnar Ben Gal, Neo Rauch, Manu

Baeyens en Sylvia B. & Rolf Engelen

27 juni – 11 oktober 2009

Pipilotti Rist

Laat je haar neer

4 juli 2009 – onbepaalde tijd

Antistrot

4 juli 2009 – onbepaalde tijd

Kunst Studio

Kunst4Kids

4 – 19 juli 2009

Prentenkabinet

Vogels van diverse pluimage

29 augustus – 29 november 2009

Kunst Studio

It's a process

19 september 2009 – februari 2010

Paul Kooiker

Crush

5 september – 22 november 2009

Rinus van den Bosch

5 september – 29 november 2009

The Art of Fashion

Installing Allusions

19 september 2009 – 10 januari 2010

Rotterdam designprijs 2009

19 september 2009 – 10 januari 2010

De Nieuwste Collectie (2)

Sarah Lucas, Robert Gober, Daan van Golden, Maria Roosen, Sharon Lockhart en Helena van der Kraan

31 oktober 2009 – 7 februari 2010

Johan van Loon

31 oktober 2009 – 14 februari 2010

Erik van Lieshout

Respect en tekeningen uit de collectie

31 oktober 2009 – 24 januari 2010

Charles LeDray

MENS SUITS

21 november 2009 – 10 januari 2010

Meesterwerk of kopie?

Anthonie van Dijck

5 december 2009 – 14 februari 2010

Prentenkabinet

Landsknechten en Turken

5 december 2009 – 7 maart 2010

Radio Rood

Moritz Ebinger

19 december 2009 – 7 februari 2010

Jac. Jongert

'proeven is koopen'

19 december 2009 – 18 april 2010

Ingrep in garderobekluisje 230

door het Ministerie van Fantasie van de

Vrijstaat Jaderland

19 december 2009

Interventies #8 t/m #12

Interventie #8

Victor Man

17 januari – 19 juli 2009

Interventie #9

Sylvie Zijlmans en Hewald

Jongenelis

Ten to One

28 februari 2009 – april 2010

Interventie #10

Tobias Putrih & MOS

16 mei – 18 oktober 2009

Interventie #11

Eylem Aladogan

30 mei 2009 – 10 januari 2010

Interventie #12

Ine Lamers

Callsheet

1 augustus 2009 – april 2010

Zie voor verdere informatie bijlage C.



Nick Cave en zijn *Soundsuit* in *The Art of Fashion: Installing Allusions*, foto Studio Hans Wilschut





↑↑ Tentoonstelling *Ryan Gander - Heralded as the new black*, foto Maarten Laupman



↑ Hussein Chalayan, *Micro Geography: a Cross Section*, tentoonstelling *The Art of Fashion: Installing Allusions*, foto Studio Hans Wilschut



Tentoonstelling *Elixir*: het video-organisme van Pipilotti Rist, foto Ernst Moritz





Tentoonstelling *Rotterdam designprijs*, foto Thijs de Lange



Tentoonstelling *Charles Avery – The Islanders: An Introduction*, foto Maarten Laupman



De Collectie Twee, foto Maarten Laupman



Tentoonstelling Jac. Jongert – 'proeven is koopen', foto Maarten Laupman



De Collectie Twee, foto Maarten Laupman



Tentoonstelling Landsknechten en Turken, foto Maarten Laupman



Tentoonstelling Brazil Contemporary, foto Fred Ernst

naamsbekendheid

Rijksmuseum:
64%

Van Gogh Museum:
44%

Kröller-Müller Museum:
25%

Openluchtmuseum:
24%

Museum Boijmans Van Beuningen:
spontaan genoemd door 19%

Stedelijk Museum:
19%

Spoorwegmuseum:
14%

Groninger Museum:
11%

Anne Frank Huis:
10%

Frans Halsmuseum:
10%

Sector Bedrijfsvoering

Onder de sector Bedrijfsvoering vallen niet alleen de afdelingen Financiën, automatisering en informatiebeheer, Personeel en organisatie, Huisvesting en onderhoud, Beveiliging en veiligheid en Floormanagement, maar ook de winkel, het restaurant en de espressobar.

De sector Bedrijfsvoering biedt de facilitaire ondersteuning voor de kerntaken van het museum. Zo zorgt de sector onder andere voor het onderhoud van het gebouw, het klimaat, de veiligheid van de collectie en van de bezoeker, de financiële verslaglegging en controle en de ontvangst van gasten. Bovendien draagt Bedrijfsvoering in belangrijke mate bij aan de eigen inkomsten van het museum met de entreegelden en de opbrengsten van winkel, restaurant en espressobar.

Veel van de circa zeventig medewerkers zijn als beveiligers, kassier of garderobemedewerker een direct aanspreekpunt voor de bezoekers en vormen zo het gezicht van het museum. De overige medewerkers werken achter de schermen aan het goed functioneren van het museum en de museumorganisatie.

In 2009 is in het bijzonder geïnvesteerd in de ICT-omgeving van het museum, terwijl tegelijkertijd de voorbereidingen zijn getroffen voor een grootscheepse vernieuwing van de beveiligingsinstallaties. Dit voorwerk resulteert vlak voor het einde van het jaar in een geslaagde aanbesteding. De totale kosten voor dit project bedragen ruim vier miljoen euro. Het project wordt uitgevoerd in opdracht van het Ontwikkelingsbedrijf

Rotterdam. Daarnaast zijn de controller en het hoofd huisvesting nauw betrokken bij het opstellen van berekeningen en programma's van eisen die nodig zijn om de depotproblematiek in kaart te brengen en op te lossen. Samen met het VSBfonds wordt een serie workshops georganiseerd waarin het zogenaamde *earned income* centraal staat. Het doel van deze workshops is het ontwikkelen van producten die nauw aansluiten bij de kerntaken van het museum en waarmee vervolgens directe inkomsten kunnen worden gegenereerd. Hieraan nemen ook medewerkers van andere sectoren deel. De workshops worden afgesloten met een *pitch*. Het idee 'Adopteer een kunstwerk' wint en zal in 2010 worden uitgewerkt.

Financiën, automatisering en informatiebeheer

In 2009 staat het optimaliseren van de planning- en controlecyclus hoog op de agenda. Een deugdelijke controle op inkomsten en uitgaven is van groot belang, zeker in een omgeving die ambitieus en volop in beweging is. Risicobeheersing is alleen mogelijk als de managementinformatie adequaat is en de juiste gegevens bevat. Dit heeft de volle aandacht van de controller, de directie en de Raad van Toezicht. Dat resulteert in een heldere en volledige verslaglegging per kwartaal, aangevuld met tussentijdse rapportages aan de directie. Verder wordt nauw samengewerkt met de auditcommissie van de Raad van Toezicht en wordt gebruik gemaakt van de expertise van KPMG Audit.

Op het gebied van automatisering wordt begin 2009 het ICT-beleidsplan vastgesteld en vervolgens uitgevoerd. In dit plan is aangegeven welke investeringen nodig

zijn om de ambities van het museum op digitaal gebied te kunnen realiseren. Naast aansluiting op SurfNet wordt een nieuwe serveromgeving voorbereid, terwijl in twee tranches de verouderde pc's worden vervangen. Het museum werkt hierbij samen met een externe adviseur.

De postverwerking en het archiefbeheer zijn onderdeel van het informatiebeheer. Ook in 2009 controleren eigen medewerkers alle stukken uit het archief op mogelijk voor de geschiedschrijving van het museum belangwekkende stukken. En hoewel op 29 oktober 2009 de verklaring van overbrenging is getekend en daarmee een groot gedeelte van het archief 1895-2005 officieel is overgedragen aan het Gemeentearchief, zal ook in 2010 worden doorgewerkt aan het doorpluizen van stukken die – althans volgens de Archiefwet – voor vernietiging in aanmerking komen. Monnikenwerk, maar het museum leert door de gehanteerde zorgvuldigheid zijn eigen geschiedenis beter kennen.

Huisvesting en onderhoud

Museum Boijmans Van Beuningen is sinds 1935 gehuisvest aan het Museumpark in het centrum van Rotterdam. Het museumgebouw, dat sinds 2006 gehuurd wordt van het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam (OBR), beslaat ruim 26.000 m² en bestaat uit vier delen, die tussen 1935 en 2003 zijn opgeleverd. Het OBR is verantwoordelijk voor het onderhoud van het museumgebouw en zorgt dat het ook als museum kan worden gebruikt. Dat is niet altijd makkelijk: de afzonderlijke bouwdelen vragen de nodige aandacht, en de klimatologische omstandigheden binnen het gebouw moeten aan strenge eisen voldoen om de kwaliteit van

de eigen collectie en bruiklenen van derden te waarborgen.

Er wordt veel geïnvesteerd in de huisvesting en het onderhoud van het gebouw en de daarin aanwezige installaties. Dat doen we in samenwerking met de eigenaar (het OBR) en experts van bureau ToornendPartners in Haarlem en ingenieursbureau IOB. Na de grootscheepse verbouwing van het entreegebied in 2008, staat 2009 vooral in het teken van voorbereidingen en werkzaamheden die niet direct voor het publiek zichtbaar zijn. Zo zijn er aanbestedingen uitgeschreven en succesvol afgerond voor het onderhoud van de klimaatinstallaties en de vervanging van de beveiligingsinstallatie. Het glazen dak boven de Bodon-zalen is vervangen en voorzien van lichtwerende dakluiken. De nadruk ligt echter, gezien de aard en omvang ervan, op de depotproblematiek. Al in 2005 werden de bestaande depots onder het museumgebouw afgekeurd, en ook de gemeentelijke depots in de Metaalhof voldoen inmiddels niet meer voor het bewaren van de kunstcollectie. Dit probleem is bij het gemeentebestuur bekend, maar het duurt tot eind 2009 voordat het college van B en W besluit om de bouw van een nieuw depot (met een investering van circa 25 miljoen euro) op de investeringsplanning van de gemeente te zetten. Daarnaast besluit de gemeente een aantal tijdelijke noodvoorzieningen te faciliteren. In de aanloop naar deze besluitvorming heeft de Raad van Toezicht de verantwoordelijkheid voor het beheer van de collectie op dit punt teruggegeven aan het gemeentebestuur. Door de gemeenteraad zijn, onder aanvoering van D66, vragen gesteld aan de wethouder. Het museum is blij dat het probleem nu in zijn volle omvang door de gemeente is erkend en dat een definitieve oplossing in zicht is. In de tussentijd werkt het museum verder aan de berekeningen en programma's van

eisen die als uitgangspunt dienen voor zowel de tijdelijke voorzieningen als voor de bouw van een nieuw depot.

Museumwinkel en restaurant

Het museum exploiteert de museumwinkel en het restaurant zelf. Het assortiment van de winkel bestaat uit publicaties op het gebied van de beeldende kunst en vormgeving. De tentoonstellingscatalogi – veelal in eigen beheer uitgegeven – maken daar een belangrijk deel van uit. Daarnaast worden ansichtkaarten, designartikelen en andere geschenkartikelen verkocht. Mede dankzij de centrale ligging in het entreegebied bezoekt ruim één op de vier museumbezoekers de winkel. De omzet van de winkel neemt ook in 2009 toe, maar – en dat geldt ook voor het restaurant – de gemiddelde bezoeker besteedt minder geld in het museum. In 2008 wordt nog ruim 11 euro per bezoeker uitgegeven, in 2009 is dat iets minder dan 10 euro.

Het museum heeft een ruim en flexibel aanbod van horecafaciliteiten: naast het museumrestaurant in Paviljoen Van Beuningen–de Vriese en de espressobar, beschikt het over een auditorium voor 250 personen en vergaderzalen die groepen tot 60 personen kunnen accommoderen. Op drukke dagen kunnen bezoekers zowel in het restaurant als in de espressobar terecht. Op minder drukke dagen kan het restaurant, veelal in combinatie met een vergaderzaal of het auditorium, aan externe partijen verhuurd worden terwijl de bezoeker een goed onthaal vindt in de espressobar, die in de zomer wordt uitgebreid met een terras op het binnenplein van het museum.

Beveiliging

Museum Boijmans van Beuningen heeft een eigen beveiligingsorganisatie. Het personeel op zaal is niet alleen gastheer of gastvrouw, maar ook erkend beveiligers. Het museum is bovendien erkend praktijkopleider voor de functies 'beveiligers' en 'coördinator beveiliging'. Deze erkenning is afgegeven door de Stichting economisch en administratief beroepsopleiding (ECABO). In aanvulling op de eigen beveiligers maakt het museum in 2009 gebruik van medewerkers die via de particuliere beveiligingsorganisatie ISS worden ingehuurd.

Naast de inzet van gekwalificeerd personeel is het museum afhankelijk van gespecialiseerde beveiligingsystemen en beveiligingsapparatuur. In 2009 is de aanbesteding voor een grootscheepse vervanging van deze systemen afgerond. In de laatste maanden van het jaar maakt het museum zich op voor de bouwwerkzaamheden die voorafgaan aan de installatie van een nieuwe beveiligingsinstallatie. De werkzaamheden worden voor een groot deel achter de schermen uitgevoerd, maar in 2010 zal ook (geclusterd) op zaal worden gewerkt. Het museum blijft tijdens deze grootscheepse operatie gewoon open en de veiligheid van collectie en bezoeker is gewaarborgd.

Personeel en organisatie

Hoewel het kortdurende verzuim in 2009 verder terugloopt, is het niet aan werk gerelateerde, langdurige ziekteverzuim hoog. De zorg voor zieke, arbeidsongeschikte collega's is primair de taak van de afdelingshoofden, maar de verzuimbegeleiding en re-integratie is een taak die de afdeling Personeel en organisatie op zich neemt in

nauwe samenwerking met Arbobutler BV. Kerncijfers ten aanzien van het verzuim staan in bijlage E. Een verklaring voor het hoge verzuimcijfer is gezien het grote aandeel 'lang, niet-werkgerelateerd' verzuim niet goed te geven.

Een belangrijk onderdeel van het personeelsbeleid bestaat uit opleiding en training van medewerkers. Het museum biedt mogelijkheden voor individueel gerichte scholingsactiviteiten, maar vindt gezamenlijke trainingen zeker zo belangrijk. Zo volgen medewerkers van de sectoren Collectie en onderzoek en Presentaties een cursus die hen beter wegwijs maakt in TMS (The Museum System), het programma dat onze collectie ontsluit. De cursus is aanleiding voor diverse vervolgprojecten. Daarin worden de werkwijzen van beide sectoren beter op elkaar afgestemd en de *workflow* en procedures in TMS vastgelegd. Voor medewerkers van de afdeling Beveiliging en veiligheid en Floormanagement is er een in huis verzorgde workshop, die is gericht op het onthalen van en omgaan met minder-valide bezoekers.

Het museum ziet het als een belangrijke taak om jonge mensen op verschillende niveaus op te leiden en te interesseren voor het museumwerk. Naast diverse stagemogelijkheden die het museum biedt voor studenten uit het middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs werkt het in 2009 ook samen met de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam met betrekking tot de opleiding en begeleiding van masterstudenten. Het instituut van stadsconservator wordt alom ervaren als een degelijke opleiding voor het vak van conservator. Jaarlijks draagt het museum op deze manier bij aan de opleiding en vorming van vele tientallen, talentvolle jonge mensen.

Het museum is voor veel taken afhankelijk van de niet aflatende inzet van een grote groep vrijwilligers. Niet alleen de bezetting van de beide informatiebalies bij de beide ingangen, maar ook de bemensing van de bibliotheek en de Kunst Studio kan alleen maar plaatsvinden door de inspanningen van vrijwilligers. Het museum is hun hiervoor veel dank verschuldigd.

In memoriam

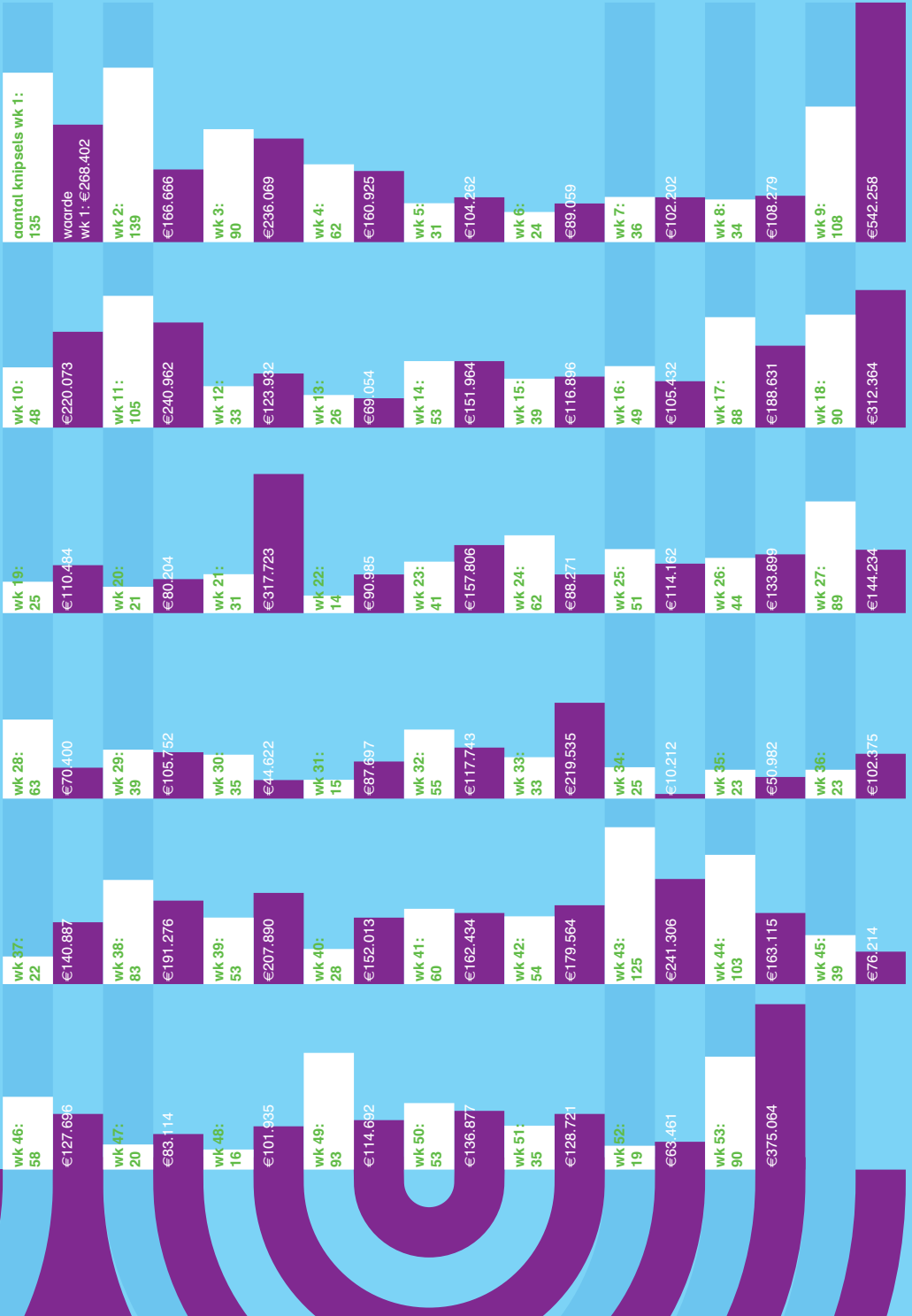
Tijdens de productie van dit jaarverslag zijn begin 2010 twee (oud)medewerkers overleden.

Op 6 januari 2010 overleed Frans de Jong (1945), oud-medewerker van het museum. Frans de Jong nam in het voorjaar van 2009 afscheid van het museum, waar hij in 1966 in dienst was getreden. Hij was verantwoordelijk voor de fotobestellingen en het beheer van het fotoarchief. In die hoedanigheid fungeerde hij decennialang als vraagbaak binnen en buiten het museum en was hij talloze collega's en specialisten in binnen- en buitenland van dienst. Zijn ruim veertigjarige verbintenis met het museum was hecht en bijzonder. Frans de Jong werd in de laatste fase van zijn loopbaan ernstig ziek, en dat was bij de museummedewerkers bekend, maar zijn overlijden kwam bij de mensen die met hem hebben gewerkt toch hard aan. Het is alsof met zijn overlijden een stuk geschiedenis van Museum Boijmans Van Beuningen is afgesloten.

Op 26 februari 2010 werd het museum opgeschrikt door het plotselinge overlijden van Heleen de Jong (1973). Als manager relaties en partnerships was zij sinds oktober

2008 verantwoordelijk voor de commerciële zaalverhuur en de externe (sponsor-)relaties van het museum. In deze hoedanigheid regelde ze alle ontvangsten in het museum, van vergadering tot avondvullend feest. Heleen had een uitgesproken talent voor het opbouwen en onderhouden van relaties. Dit bleek eens te meer na haar overlijden, toen familie, collega's en relaties in groten getale afscheid van haar namen. Heleen de Jong verbond mensen en leverde zo een belangrijke bijdrage aan het museum als een artistiek en sociaal baken in de stad.

persartikelen



Financieel verslag

Dit verkort financieel verslag is ontleend aan het financieel jaarverslag 2009 van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen. Bij het financieel jaarverslag 2009 is een goedkeurende accountants-verklaring verstrekt.

Resultaat en eigen vermogen

Het jaar 2009 wordt afgesloten met een saldo van baten en lasten van 194.000 euro negatief, dat wordt gedekt door een onttrekking uit het Bestemmingsfonds conform bestuursbesluit. De Algemene Reserve neemt met 188.000 euro toe tot 478.000 euro door een positief resultaat op de reguliere activiteiten. De bestemmingsreserves bedragen 95.000 euro.

Subsidie

Museum Boijmans Van Beuningen ontvangt conform artikel 11 lid 1 van de verzelfstandigingsovereenkomst een structurele subsidie van de Gemeente Rotterdam. De subsidiebeschikking wordt jaarlijks vastgesteld en is gebaseerd op een voortschrijdende vierjarenperiode.

Balans per 31 december 2009 en per 31 december 2008

Bedragen in duizenden euro's

ACTIVA	31 december 2009	31 december 2008
<hr/>		
<i>Vaste activa</i>		
Materiële vaste activa	<u>406</u>	<u>399</u>
Totaal vaste activa	406	399
<i>Vlottende activa</i>		
Voorraden	215	138
Vorderingen	1.671	2.760
Liquide middelen	<u>2.445</u>	<u>1.581</u>
Totaal vlottende activa	4.331	4.479
TOTAAL ACTIVA	4.737	4.878

PASSIVA	31 december 2009	31 december 2008
<hr/>		
<i>Eigen vermogen</i>		
- Algemene reserve	478	290
- Bestemmingsreserves	95	105
- Bestemmingsfonds	<u>1.032</u>	<u>1.404</u>
Totaal Eigen vermogen	1.605	1.799
Voorzieningen	160	98
<i>Schulden</i>		
- Kortlopende schulden	2.972	2.981
TOTAAL PASSIVA	4.737	4.878

Exploitatierekening 2009

Bedragen in duizenden euro's

BATEN	2009	2008
<hr/>		
<i>Opbrengsten</i>		
Directe opbrengsten	1.724	2.149
Indirecte opbrengsten	<u>529</u>	<u>655</u>
Totaal opbrengsten	2.253	2.804
 <i>Bijdragen</i>		
Subsidie Gemeente Rotterdam	10.044	9.881
Overige bijdragen	<u>5.805</u>	<u>2.140</u>
Totaal bijdragen	15.849	12.021
 TOTAAL BATEN	 <u>18.102</u>	 <u>14.825</u>
 <hr/>		
LASTEN		
Personeelskosten	6.135	5.782
Afschrijvingen	136	90
Kosten van activiteiten	8.230	4.919
Overige bedrijfskosten	3.817	4.270
 TOTAAL LASTEN	 <u>18.318</u>	 <u>15.061</u>
 Rentebaten en -lasten	 22	 87
 SALDO BATEN EN LASTEN	 <u>- 194</u>	 <u>- 149</u>
 Als volgt bestemd:		
- Algemene reserve	188	47
- Bestemmingsreserves	- 10	- 47
- Bestemmingsfonds	- 372	- 149
 SALDO NA RESULTAATBESTEMMING	 <u>0</u>	 <u>0</u>

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld conform boek 2 titel 9 BW en artikel 7 van de uitvoeringsregeling van de Subsidieverordening Rotterdam 2005.

Vergelijkende cijfers

De rubricering van de cijfers van 2008 is waar nodig aangepast ten einde de vergelijkbaarheid met 2009 mogelijk te maken.

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling, zijn gebaseerd op historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

De baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Bedragen zijn afgerond op duizend euro.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire jaarlijkse afschrijvingen. Vanaf het moment van ingebruikname wordt afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur.

Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben. Investerings boven de 2.500 euro worden geactiveerd.

Voorraden

Voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering van de voorraden is rekening gehouden

met op de balansdatum opgetreden waardevermindering.

Onder onderhanden projecten zijn de kosten van projecten verantwoord die nog niet afgesloten zijn. Het resultaat op een project wordt verantwoord volgens de *percentage-of-completion* methode. Bij een verwacht negatief resultaat wordt, op het moment dat dat bekend is, een voorziening getroffen. De verwachte verliezen worden direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Vorderingen

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde. Een eventuele voorziening wegens oninbaarheid wordt op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen bepaald.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen zijn

- a. verplichtingen of verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten of
- b. op balansdatum bestaande risico's waarbij de te verwachten verplichting of het verlies redelijkerwijs is in te schatten of
- c. kosten die in een volgend boekjaar worden gemaakt, maar waarvan de oorsprong mede in het huidige of in een voorgaand boekjaar te vinden is.

Pensioenen

De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen heeft zijn pensioenregeling ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP), het bedrijfstakpensioenfonds voor overheid en onderwijs. De pensioenregeling van het ABP is een zogenaamde 'toegezegd-pensioenregeling'. Echter, het museum verwerkt deze regeling

in de jaarrekening als een zogenaamde 'toegezegde-bijdrageregeling', omdat in het geval van een tekort bij het ABP geen verplichting bestaat tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan hogere toekomstige premies. Dit is conform de uitzonderingsregeling voor bedrijfstakpensioenfondsen in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (RJ 271.309).

Per jaareinde verschuldigde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

De indexatie van de pensioenen is, zowel formeel als feitelijk, voorwaardelijk en is afhankelijk van voldoende middelen bij het pensioenfonds. De Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen is niet verplicht bij te betalen voor indexatie van de uitkeringen.

Subsidie Gemeente Rotterdam

De subsidie van de Gemeente Rotterdam over het boekjaar 2009 wordt definitief vastgesteld nadat de jaarrekening is overlegd. Deze subsidie is vooruitlopend op de definitieve vaststelling geheel als bate verwerkt.

Nalatenschappen

De verantwoording van nalatenschappen in de jaarrekening vindt plaats op het kasmoment; het moment dat de uitkering heeft plaatsgevonden.

jonge bezoekers

CJP

2009: 1.029
2008: 601

MK junior

6.665
4.521

studenten

2009: 10.541
2008: 7.960

t/m 18 jaar

2009: 8.413
2008: 7.093

schoolgroepen

2009: 24.729
2008: 17.253

kunst4kids

2009: 1.000
2008: 0

vakantiepaspoort

2009: 1.218
2008: 1.239

Huisstichtingen

Al sinds jaar en dag ondersteunen huisstichtingen Museum Boijmans Van Beuningen bij zijn belangrijkste taken: beheren, verwerven en presenteren. Die ondersteuning is van vitaal belang voor het goed functioneren van het museum. Wij danken daarom alle stichtingen voor de genereuze wijze waarop zij het museum ook in 2009 hebben gesteund en gestimuleerd.

Stichting H+F Mecenaat

In 2005 ging journalist en schrijver Han Nefkens een speciaal samenwerkingsverband aan voor vijf jaar met Museum Boijmans Van Beuningen. De Stichting H+F Mecenaat is opgericht om speciale projecten in het museum te initiëren en de aankoop mogelijk te maken van actuele kunst die anders buiten het bereik van het museum zou blijven. Om de samenwerking te bekrachtigen schonk Nefkens *Notion Motion*, de spectaculaire installatie die Olafur Eliasson in 2005 in het museum realiseerde en die in 2010 voor het eerst na vijf jaar weer wordt opgesteld. In 2009 maakt Han Nefkens bovendien bekend dat hij zich vanaf 2010 in samenwerking met José Teunissen via zijn initiatief Fashion on the Edge dat experimentele ontwikkelingen in de mode stimuleert, opnieuw voor vijf jaar aan Museum Boijmans Van Beuningen gaat verbinden. Gedurende deze periode wordt 700.000 euro beschikbaar gesteld voor tentoonstellingen, opdrachten, aankopen en interventies.

Activiteiten

Het H+F Mecenaat ondersteunt in 2009 de totstandkoming van de permanente installatie *Laat je haar neer* van Pipilotti Rist en tevens de tentoonstelling *Elixir: het video-organisme* van Pipilotti Rist. De tentoonstelling *Ryan Gander – Heralded as the new black* en de interventie #9 *Sylvie Zijlmans en Hewald Jongenelis – Ten to One* worden eveneens gepresenteerd met behulp van middelen uit het H+F mecenaat. Fashion on the Edge neemt mede het initiatief voor de succesvolle modetentoonstelling *The Art of Fashion* en stelt middelen beschikbaar voor het naar Nederland halen van Charles Ledray's installatie *Mens Suits* (in samenwerking met Artangel).

Bestuursleden 2009

De heer H. Nefkens
Mevrouw H. Teerlinck
De heer drs. K.M.T. Ex
Met adviezen van C.E. Jacob
en R.J. Guldemond

Fonds Willem van Rede

Het Fonds Willem van Rede is al decennia lang een inspirerende motor voor de collectie. Naamgever Willem van Rede (1880-1953) bepaalde dat met zijn kapitaal, dat hij aan de Staat der Nederlanden naliet, een collectie hedendaagse kunst voor het Museum Boijmans Van Beuningen moest worden aangelegd, bij voorkeur te besteden aan moderne 'buitenlandse, meest Fransche kunst'. De opeenvolgende commissies van het Fonds Willem van Rede hebben zich niet al te letterlijk gehouden aan de door de eerdere geformuleerde doelstellingen en in de geest van zijn testament aansluiting gezocht bij de collectie hedendaagse kunst van ons

museum. Er is een indrukwekkende reeks van tientallen aankopen uit voortgekomen die uit het reguliere budget nooit gefinancierd hadden kunnen worden, zoals Oskar Kokoschka's dubbelportret uit 1919, werken van Richard Serra, Joseph Beuys, Marcel Duchamp, Herman Pitz, Fischli en Weiss, Francis Picabia, Hans Bellmer, Aernout Mik en vele anderen.

Aanwinsten

Het Fonds Willem van Rede kan jaarlijks een bedrag van circa 150.000 euro besteden, maar heeft in 2009 besloten geen aankopen te doen teneinde het kapitaal de gelegenheid te geven zich te herstellen van verliezen op de beurs.

Bestuursleden 2009

De heer drs. K.M.T. Ex, voorzitter

De heer P.M. Smet, penningmeester

De heer drs. H.J.A.M. van Haaren

De heer W. Lentz

Mevrouw mr. J. van Loon

De heer prof. dr. L.C. Winkel

Stichting Museum Boijmans Van Beuningen

De Stichting Museum Boijmans Van Beuningen, opgericht in 1939 door havenbaronnen D.G. van Beuningen en W. van der Vorm in samenwerking met directeur D. Hannema, heeft als doel de belangen van het museum in het algemeen te ondersteunen. Zij verwezenlijkt dat onder andere door het op verzoek van het museum verwerven van kunstwerken, het uitgeven van publicaties zoals de *Boijmans Agenda*, maar ook door het bevorderen van het bezoek aan het museum en het werven van bedrijfsvrienden, de Bijzondere Begunstigers.

Dit zijn personen, rechtspersonen of bedrijven die de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen ondersteunen met een bijdrage van 2.500 euro per jaar. In 2009 heeft de stichting 55 Bijzondere Begunstigers. De stichting is juridisch eigenaar van de kunstwerken die door particulieren, die niet wilden dat de gemeente Rotterdam eigenaar zou worden, aan het museum zijn geschonken. De stichting verwerft ook de eigendom van aankopen door een aantal huisstichtingen en fondsen op naam.

Aanwinsten

De Stichting Museum Boijmans Van Beuningen maakt in 2009 de aankoop mogelijk van een stalen buisstoel van architect J.J.P. Oud.

Bestuursleden 2009

De heer ing. A. Aboutaleb, erevoorzitter

De heer drs. C.O.A. baron

Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter

De heer drs. K.M.T. Ex, secretaris

De heer drs. S.J. van der Goot,
penningmeester

Mevrouw A.F. Boumeester-van der Vorm

De heer mr. A.R. baron van Heemstra

De heer B.M. Dura

Mevrouw I. Huisman-van Baaren

Mevrouw mr. E.E. Jurrij

De heer mr. E.W. Koning

De heer mr. C.W. de Monchy

Mevrouw C.E. Vaandrager-van Beuningen

In 2009 afgetreden:

Mevrouw drs E.J.M. baronesse Van Wassenaer-Mersmans

Mevrouw M.A. Kraaijeveld van Hemert-Peterich

Stichting Van Beuningen/ Peterich-fonds

Met een kunstenaar als vader en de verzamelaar D.G. van Beuningen als grootvader, wordt Peter Paul Peterich (1933-2000) van jongs af door kunst omringd. Hij studeert kunstgeschiedenis en heeft grote affiniteit met de poëzie. In 1965 richt hij samen met zijn moeder, Flora van Beuningen, de Stichting Van Beuningen-Peterich op ter ondersteuning van de beeldende kunst en de tekenkunst in het bijzonder. Tussen 1965 en 1973 wordt uit dit fonds, vaak op advies van de toenmalige conservator, een honderdtal tekeningen aangekocht voor Museum Boijmans Van Beuningen. Op grond van Peterichs testament wordt het fonds na zijn dood in 2000 nieuw leven ingeblazen en krijgt het museum jaarlijks een bedrag van enkele tienduizenden euro's om eigentijdse (teken)kunst aan te kopen. Aankopen van deze stichting geschieden op verzoek en initiatief van het museum en worden eigendom van de Stichting Boijmans Van Beuningen.

Aanwinsten

De Stichting Van Beuningen/Peterich-fonds maakt in 2009 de aankoop mede mogelijk van een serie van vier tekeningen (2005/2008) van Charles Avery.

Bestuursleden 2009

De heer J. Peterich, voorzitter
De heer mr. P.A. van Onzenoort, secretaris
De heer drs. C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije, penningmeester
Mevrouw M.A. Kraaijeveld van Hemert-Peterich
De heer D.G. Peterich
De heer H. van den Brink
Mevrouw M.E. Stijger

Kalhorn/Timmermans Fonds

Dit fonds is door de naamgevers in 2009 opgericht om de aankoop van zilver en hedendaagse ontwerpen te bevorderen. Museum Boijmans Van Beuningen heeft sinds jaren een intensieve band met verzamelaars Joop Kalhorn (†2009) en Jaap Timmermans, die vele aankopen en opdrachten op het gebied van internationaal hedendaags design mogelijk hebben gemaakt. De nieuwe stichting is voor 50 jaar opgericht en gaat aankopen doen op verzoek van het museum. Het bestuur van de stichting en het beheer van het stichtingskapitaal komen te liggen bij het (dagelijks) bestuur van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen. Jaarlijks is een bedrag van 12.000 euro beschikbaar voor aankopen, die eigendom worden van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen.

Aanwinsten

In 2009 schenkt het Kalhorn/Timmermans Fonds het werk *You too* (2000) van Marlene Dumas. Daarnaast is uit de middelen van het fonds het werk *Object* (2008) aangekocht van Maria van Kesteren, *Model 416* (1961) van Kho Liang Ie en *Cavalieri* (1981) van Ettore Sottsass.

Stichting Lucas van Leyden

Dr. J.C.J. Bierens de Haan (1867-1951) heeft een avontuurlijk leven geleid. In de roerige jaren van de vroege twintigste eeuw is hij werkzaam in oorlogsgebieden als Transvaal en Oranje Vrijstaat, Griekenland en in Frankrijk. Hoewel Bierens de Haan vanaf zijn studententijd prenten verzamelt, gaat hij zich er pas na zijn artsenloopbaan actief op

toeleggen. Hij brengt een collectie bijeen die van meet af aan bedoeld is voor Museum Boymans en verzamelt ook gericht op lacunes in de museumcollectie. Zijn collectie van zo'n 26.000 prenten laat hij na aan het museum, casu quo de gemeente Rotterdam. Ook legateert hij een geldbedrag waarvan de jaarlijkse rente bestemd is voor uitbreiding van de collectie prenten. Dit fonds, waarvan de opbrengst jaarlijks wisselt, draagt de naam Stichting Lucas van Leyden en dient tot vandaag de dag zijn doel. Ruim tienduizend prenten zijn door het museum sinds 1951 met dit fonds ten behoeve van de gemeentelijke collectie aangekocht. Het kapitaal van de stichting wordt beheerd door het dagelijks bestuur van de Stichting Museum Boijmans Van Beuningen.

Aanwinsten

Met middelen van de Stichting Lucas van Leyden wordt een getijdenboekkastje met een ingeplakte prent (1500-circa 1625) en het zestiende eeuwse Wierix-album van Boëtius Adamsz. Bolswert aangekocht.

Bestuursleden 2009

De heer drs. C.O.A. baron Schimmelpenninck van der Oije, voorzitter
De heer drs. K.M.T. Ex, secretaris
De heer drs. S.J. van der Goot, penningmeester

Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp

Gedurende veertig jaar verzamelt het echtpaar Van Beuningen-de Vriese pre-industriële gebruiksvoorwerpen: kook-, eet-, drink- en schenkgerei, alsook andere typen archeologische gebruiksvoorwerpen daterend uit de elfde tot halverwege de negen-

tiende eeuw. Deze omvangrijke verzameling van meer dan tienduizend stukken wordt aanvankelijk vanaf 1983 aan het museum in bruikleen gegeven, en in december 1990 in een schenking aan de gemeente Rotterdam omgezet. Dit naar aanleiding van de voltooiing van het speciaal voor deze collectie door architect Hubert-Jan Henket gebouwde Paviljoen Van Beuningen-de Vriese, dat in het voorjaar van 1991 wordt geopend.

Aanwinsten

De Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp maakt 23 aankopen mogelijk op het gebied van pre-industriële gebruiksvoorwerpen, waarvan een aantal als langdurig bruikleen is opgenomen in de collectie van Museum Boijmans Van Beuningen.

Bestuursleden 2009

Mevrouw C.E. Vaandrager-van Beuningen, voorzitter
De heer dr. F.G. Vaandrager, penningmeester
Mevrouw drs. C. van Hees, gedelegeerd secretaris
De heer drs. K.M.T. Ex
Mevrouw drs. A.G.A. Gaba-van Dongen
De heer prof. dr. A.M. Koldewij
De heer drs. S. Ostkamp
Mevrouw dr. D.A.E. Mertens
De heer H.J.E. van Beuningen, adviseur

In 2009 afgetreden:

De heer J.E. van Gangelen

Stichting Willem van der Vorm

Willem van der Vorm (1873-1957), havenbaron en verzamelaar, is een van de meest loyale begunstigers van Museum Boymans.

Directeur Hannema adviseert hem bij de opbouw van zijn collectie en Van der Vorm is nauw betrokken bij de oprichting van de Stichting Museum Boymans. Tijdens de eerste vergadering in 1939 schenkt hij het museum de *Kwakzalver*, een hoogtepunt uit het oeuvre van Dou. Een genereus gebaar dat later door vele anderen is nagevolgd. Aanvankelijk wordt de collectie van Willem van der Vorm na zijn dood in 1957 tentoongesteld in zijn woonhuis aan de Westersingel. In 1972 moet dit pand wijken voor de metro en besluit de Stichting Willem van der Vorm de door haar beheerde collectie met schilderijen van Gerard ter Borch, Gabriel Metsu en Anthonie van Dijck in langdurig bruikleen te geven aan het museum. Sindsdien is deze collectie met enkele werken uitgebreid, waaronder het zeer bijzondere *Tour de César* van Paul Cézanne.

Bestuursleden 2009

De heer mr. C.O. van der Vorm, voorzitter
Mevrouw A.F. Boumeester-van der Vorm,
regent secretaris

De heer dr. R.J. Willink, regent conservator

bezoekers soorten korting

jeugd
2009: 34.705
2008: 25.564
2007: 28.690

museumkaart
2009: 60.172
2008: 72.997
2007: 52.721

woensdag
2009: 33.591
2008: 34.355
2007: 20.192

rotterdamcas
2009: 5.807
2008: 3.245
2007: 3.655

openingen
2009: 9.855
2008: 9.512
2007: 5.927

C.J.P.
2009: 1.029
2008: 275
2007: 911

overig gratis
2009: 36.268
2008: 37.760
2007: 34.254

overig korting
2009: 10.984
2008: 10.344
2007: 5.785

Raad van Toezicht

Museum Boijmans Van Beuningen wordt geëxploiteerd door de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen. Deze stichting wordt bestuurd door een directeur/ bestuurder. De toezichthoudende taken worden vervuld door een Raad van Toezicht. Bestuur en toezicht verhouden zich tot elkaar conform het Raad-van-Toezicht-model, zoals dat is beschreven in de herschreven *Code Cultural Governance* die in 2006 is gepubliceerd.

In de praktijk betekent dit dat de directeur/ bestuurder verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van het museum. De Raad van Toezicht stelt de begroting en de jaarrekening vast en ziet toe op de wijze waarop de directeur/bestuurder gestalte geeft aan de doelstellingen van het museum. De directeur/ bestuurder wordt benoemd en ontslagen door de Raad van Toezicht. De leden van de Raad van Toezicht worden, op voordracht van de Raad, benoemd door het college van B en W van de gemeente Rotterdam.

In 2009 vergadert de Raad van Toezicht vier keer. Naast de bovengenoemde taken buigt de Raad zich nadrukkelijk over de nijpende depotproblematiek en de risico's die hiermee gepaard gaan voor de kunstcollectie. Pas nadat de Raad in januari aangeeft niet langer de verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de collectie, besluit het gemeentebestuur in het najaar van 2009 tot het treffen van noodzakelijke, tijdelijke voorzieningen, te volgen door de bouw van een nieuw depot dat in 2015 gereed moet zijn. Pas op het moment van oplevering van dit depot zal de Raad zijn verantwoordelijkheid ten aanzien van het beheer van de collectie volledig hernemen.

Aan de hand van uitgebreide directeursverslagen wordt de Raad geïnformeerd over de meer dagelijkse gang van zaken in het museum. De Raad overlegt met de directie over de plannen die het museum ontwikkelt om zijn ambities zowel inhoudelijk als in financiële zin te realiseren. Op de expertise van de afzonderlijke raadsleden wordt regelmatig een beroep gedaan. De Raad van Toezicht hecht grote waarde aan een gezonde organisatie en laat zich ook op dit punt uitvoerig informeren door de directeur. Tevens bezoeken de leden van de Raad zelf regelmatig bijeenkomsten in het museum.

Samenstelling en profielschets

De Raad van Toezicht van de Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen bestaat uit zeven leden inclusief de voorzitter. Bij het opstellen van een voordracht voor een nieuw lid gaat de raad uit van een profielschets waarin de meest gewenste deskundigheden en andere kwalificaties zijn opgenomen.

Deze profielschets luidt als volgt:

Voor het geheel van de Raad van Toezicht wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling wat betreft man/vrouw, leeftijd en (inter)nationale/lokale achtergrond. Een van de leden wordt geacht expliciet het vertrouwen te genieten van de families die Museum Boijmans Van Beuningen groot hebben gemaakt. De Raad van Toezicht dekt specifiek deskundigheden af op wetenschappelijk, artistiek, financieel, economisch en politiek/ bestuurlijk gebied en een van de leden heeft specifieke kennis op het terrein van publiciteit en marketing. Bij voorkeur heeft een van de leden een achtergrond in (inter)nationaal museumbeleid.

Samenstelling in 2009:

- De heer mr. H.R. Okkens (1941), voorzitter, oud-notaris
- Mevrouw F.J. Boumeester-van der Vorm (1961), beeldend kunstenaar
- De heer prof. dr. H. Galjaard (1935), emeritus hoogleraar humane genetica Erasmus Universiteit Rotterdam
- Mevrouw drs. A. Hopmans (1956), hoofd-conservator moderne kunst, Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie
- De heer prof. dr. J.A. van Manen (1950), partner PriceWaterhouseCoopers
- Mevrouw drs. S.J. Stuiveling (1945), president van de Algemene Rekenkamer
- De heer Ph. Van Tijn (1940), communicatieadviseur

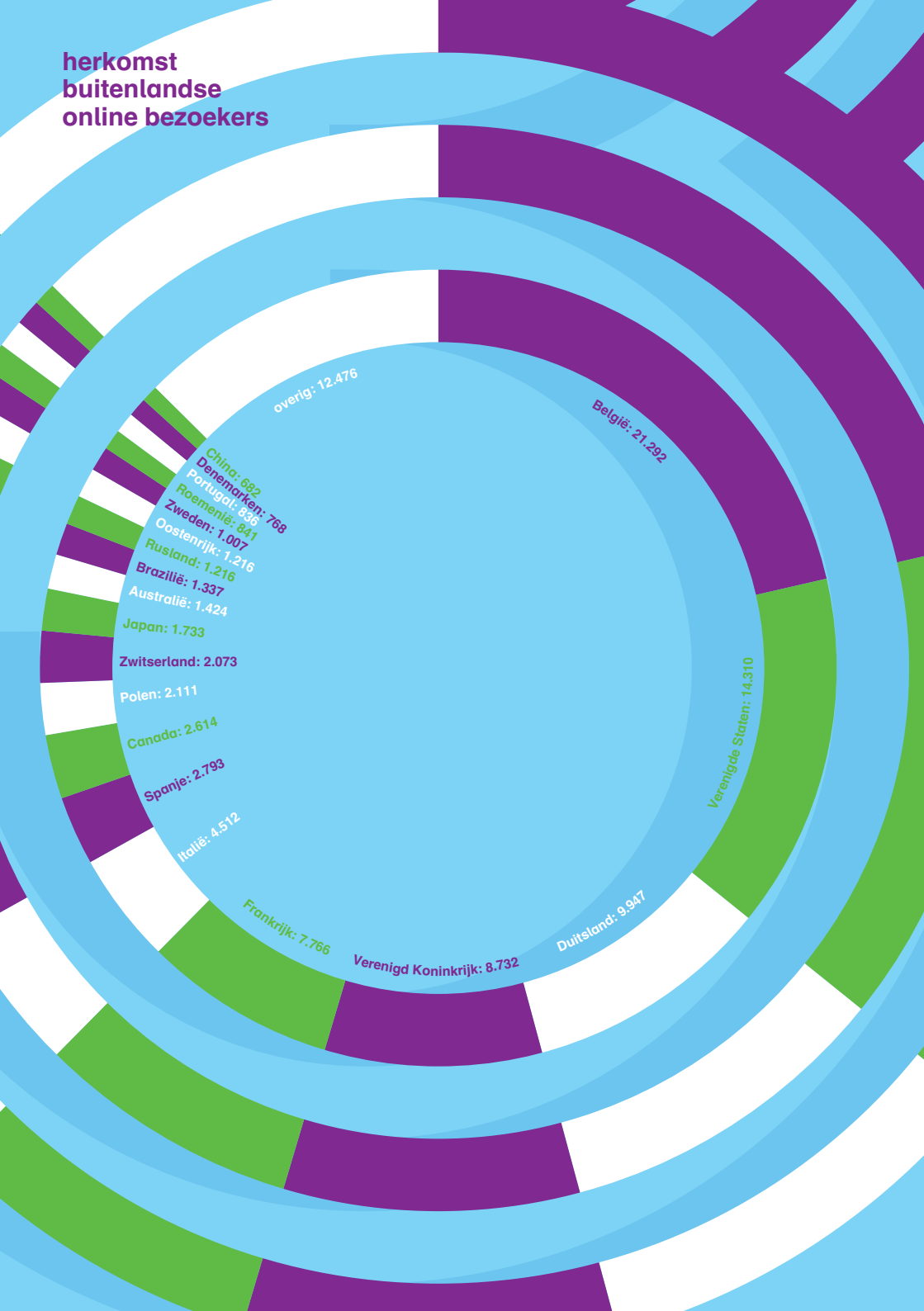
De Raad kent een rooster van aftreden dat enerzijds doorstroming bewerkstelligt en anderzijds de continuïteit van het toezicht garandeert. Leden van de Raad worden voor een periode van vier jaar benoemd met de mogelijkheid van een herbenoeming voor maximaal vier jaar.

Cultural Governance

De in 2006 herschreven *Code Cultural Governance* wordt door de Raad van Toezicht als richtlijn gebruikt bij het evalueren van zijn werkzaamheden en de samenwerking tussen directeur en toezichthouder. De in de code beschreven principes en *best practices* worden toegepast. Alleen op het gebied van het arbeidsvoorwaardenbeleid wordt de code niet gevolgd: tot en met 2010 is het museum gehouden aan de cao van de gemeente Rotterdam. Hierdoor wordt het personeelsbeleid in dat opzicht bepaald door de gemeente en niet door het museum zelf. De Raad van Toezicht kent

twee commissies, te weten de remuneratiecommissie en de auditcommissie. De remuneratiecommissie voert jaarlijks een functioneringsgesprek met de directeur/ bestuurder en doet, indien daartoe aanleiding is, voorstellen aan de Raad inzake de honorering van de directeur. De auditcommissie komt jaarlijks ongeveer vier maal bijeen en buigt zich over de financiële gang van zaken binnen het museum. Dit betreft met name de jaarrekening, de kwartaal- en halfjaarrapportages en de wijze waarop het museum zijn administratieve organisatie inricht.

herkomst buitenlandse online bezoekers



Foreword

2009 was a good year for Museum Boijmans Van Beuningen. We initiated numerous innovative activities that will bear fruit for years to come. We had a huge number of enthusiastic and satisfied visitors, whose profile matched our target group. Once again, we have had a remarkable number of visitors from abroad. The museum is very active internationally and there is great interest in our exhibitions and in our collections and research projects. This annual report gives an overview of the many beautiful acquisitions, exhibitions and publications over the past year.

We reached an important milestone at the end of the year, when the city's Municipal Executive agreed to allocate a large sum of money for a new storage facility. This facility will be completed five years from now, provided the new city government continues along the same path. Thanks to additional credit facilities and provisional building measures, the museum will be able to remedy some of its storage problems. In this way we will be able to deal with the backlog that has built up over several decades within a few years, so that the museum will be better placed to fulfil its social role.

Of course, there are still concerns. The museum is increasingly reliant upon income from third parties and, five years after its formation, the Foundation for the Management of Museum Boijmans Van Beuningen has insufficient financial reserves to deal with setbacks. Despite our high level of independent revenue – amounting to almost 45 per cent of the museum's total budget – the museum remains in a vulnerable financial

position. Meanwhile, the city's contribution has decreased due to cuts and the fact that the subsidy is not index-linked.

As we enter the museum's 161st year, we have every confidence that we will be able to rely upon the assistance of all those individuals, funds, foundations and companies that have enabled us to realise so many of our ambitions. On behalf of the Supervisory Board, I would like to thank you for the faith you have placed in us in 2009.

Last but not least, a sincere word of thanks to all the museum's staff and volunteers and to the trustees and initiators of all our partner foundations and new and existing fund-giving bodies for their enormous efforts, and the enthusiasm with which they have contributed to the museum's prosperity over the past year.

Sjarel Ex

Director Museum Boijmans Van Beuningen

Summary

The Curatorial Department

Museum Boijmans Van Beuningen's curators undertake research into the collections, curate exhibitions and represent the museum. They report to the director and are supported by the Collections and Research Sector and the Presentations Sector.

Work related to the collections includes conducting scholarly research, drawing up conservation proposals and supervising restoration, drafting acquisitions proposals and an acquisitions plan, and writing collections catalogues and contributing to the *Boijmans Studies*. The curators also make exhibition proposals. The curator who develops a concept for an exhibition is part of the project team responsible for its realisation. The curator is also responsible for the quality of the catalogue.

In 2009 the following curators were active: Peter van der Coelen, curator of prints and drawings; Thimo te Duits, curator of design; Albert Elen, senior curator of prints and drawings; Alexandra Gaba-van Dongen, curator of pre-industrial design; Jeroen Giltaij, senior curator of old master paintings; Jaap Guldemond, senior curator of modern and contemporary art; Saskia van Kampen, city curator; Annemartine van Kesteren, city curator specialising in design; Friso Lammertse, curator of old master paintings; Mienke Simon Thomas, senior curator of applied art and design. The museum also employs several research assistants who work on specific long-term projects.

For the first time in 2009 the museum provided a yearlong internship to a student on the Master's programme in Museum Curatorship

at the University of Amsterdam and the VU University Amsterdam. This internship is in keeping with the museum's general remit to provide vocational training for young talent, helping them to find their way in the world.

The Marketing and Communications Department

This year the museum welcomed 225,878 visitors. It was successful in attracting many new young visitors: approximately 40 per cent more than in 2008. The exhibitions *Elixir: The Video Organism of Pipilotti Rist*, *The Art of Fashion* and the *Rotterdam Design Prize 2009* attracted an especially large number of younger visitors. The launch of the ArtTube video channel also brought the museum to the attention of new visitors. The museum launched several large-scale marketing campaigns for exhibitions including *Elixir*, *Brazil Contemporary* and *The Art of Fashion*. The department also initiated a banner campaign aimed at residents of Rotterdam, with the message: 'Free entry every Wednesday, only* for Rotterdammers (*also for 020 and the rest of the Netherlands)'. In 2009 the museum's website was visited by 460,577 people, 25 per cent more than in 2008. There were 1,555 new subscribers to the newsletter, bringing the total number of subscribers to 10,466. In 2009, the market research bureau TNS NIPO carried out research into the museum's profile among its target group. It investigated Museum Boijmans Van Beuningen's brand image in relation to that of other museums, visitor patterns, and perceptions of the museum's image. This research will be repeated periodically. The museum appears to have good brand recognition: two thirds of the target group recognised the museum's

name. The Dutch museum visitor has a positive image of Museum Boijmans Van Beuningen. The research also investigated the effectiveness of the museum's communication tools. One of the results was that the museum's posters were admired for their design but that their legibility left something to be desired.

The museum receives financial support from individuals, funds, foundations and companies for the realisation of specific activities and exhibitions. In 2009, the City of Rotterdam, the museum's structural subsidy provider, supplied two thirds of the museum's budget. The museum would like to extend its thanks to all those who provided support in 2009, and in particular: the Adessium Foundation; BankGiro Loterij; the Art and Culture Department of Rotterdam City Council; the Nolst Trenité Family Foundation; the Willem van Rede Fund; the City of Rotterdam; the G.Ph. Verhagen-Stichting; H+F Patronage; K.F. Hein Fonds; Ministry of Education, Culture and Science; Mondriaan Foundation; the Prins Bernhard Cultuurfonds; Rabobank Rotterdam; the estate of Mrs Van Riemsdijk-Borsje; Rotterdam Festivals; SenterNovem; the SNS REAAL Fund; the Stichting Bevordering van Volkskracht; the Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp; the Lucas van Leyden Foundation; Museum Boijmans Van Beuningen Foundation; the Van Beuningen/Peterich Foundation; the Willem van der Vorm Foundation; the Turing Foundation; the Rembrandt Society; the VSBfonds, and all individual donors.

The Department of Education and Interpretation

The Education and Interpretation Department provides for the development and organisation of all the museum's educational programmes, education relating to the permanent collection and exhibitions, and the programming and organisation of activities and events. These include open days, guided tours (some aimed at families), lectures, symposiums, courses, concerts, debates, children's workshops and parties, Museum Night and participation in festivals. There are also church services and an Easter brunch. The department also develops teaching packs (*kijkwijzer*), films, multimedia tours and booklets for the exhibitions. In recent years the museum's educational activities and events have grown to provide a varied programme for a broad public. Some of the activities relate to the permanent collection, while others focus on specific groups in relation to temporary exhibitions. The programme also includes old favourites such as *Pak een stoeltje* (Grab a Chair, the lunchtime workshops on Wednesdays), and *Kunstluiers* (Art Nappies), a programme for children aged three to four. In 2009, a total of 64,016 visitors participated in the museum's educational programmes. They included 8,107 primary school pupils, 16,153 secondary school pupils, and 3,750 higher education students and vocational trainees. A total of 3,847 adults booked guided tours and 28,235 visitors participated in other events or activities.

Increasing numbers of schoolchildren are visiting the museum. This is the result of several initiatives taken over the past few years: a well-considered, varied, balanced and high-value programme of museum lessons; intensified education marketing;

and the introduction of free bus travel to and from the museum for primary school pupils in the Rotterdam area, funded by the Turing Foundation.

Volunteers, museum teachers and guides make an essential contribution to the museum's educational activities and events. The VSBfonds has been the museum's education partner since 2008. This fund is supporting the development and realisation of several of the museum's educational platforms for a three-year period: the Art Studio, the ArtTube video channel, the television programme *Boijmans Journaal* and the online collections database. In the Art Studio, visitors can watch films, see showcase displays and follow workshops throughout the year. The museum's 160th anniversary was celebrated in the Art Studio with a special edition of *Art4Kids*. For two weeks children were able to view and buy works by more than thirty artists invited by the museum. In October 2009 the museum launched its video channel, ArtTube: a website with videos about the museum, its collections and exhibitions. Within a short time, ArtTube attracted 8,260 viewers. At the end of October the pilot episode of the new television programme *Boijmans Journaal* was broadcast on RTV Rijnmond, which was watched by 58,000 people in the Rijnmond region. Finally, the department invested a great deal of energy in collating and writing the content for the Online Collection, a database with information about and images of hundreds of works in the museum's collections, which will also be linked to videos. The Online Collection will be launched in the spring of 2010 (also in English).

The Collections and Research Sector

The Collection and Research Sector is responsible for conserving and administering the works and objects in the museum, as well as providing and supervising loans to other institutions. The internal restoration studio specialises in the restoration of works on paper and also has a wide advisory, supervisory and executive role in the presentation and conservation of the works in general. The sector also catalogues objects in the collection and makes them accessible, both physically and by initiating, supervising and supporting research into the nature and origins of the museum and its collection. This sector includes the museum library, which is responsible for developing a specialised collection of publications related to the collection and for documenting the museum's history. In addition, the library operates as an information centre for visitors. The museum's online library catalogue will be launched in 2010.

The museum's collections contain approximately 140,000 objects. A new storage facility for the collection of works on paper was installed in 2008, allowing the works to be stored to museum standards. Those objects that require more space – paintings, sculptures, installations, furniture, ceramics, glass etc. – are currently stored in precarious conditions. The Municipal Executive has announced that funds will be provided to minimise the risks associated with the current storage situation. In the short term, provisional measures are being introduced to deal with the most urgent matters. The museum will also build a new, external storage facility.

In 2009 and 2010 the museum is in receipt of a subsidy of 250,000 from the Ministry

of Education, Culture and Science for the ALMA project (Image Linked to Artefact), a website in which implements from the pre-industrial period (1400-1900) are coupled with images of the objects in paintings and prints from the period. More than 2,500 objects, 1,500 prints and 300 paintings are being digitised, newly described and made accessible. The project began on 2 February 2009. During 2009, the museum digitised and described 1083 objects for the project. The website (alma.boijmans.nl) is due to be launched on 10 October 2010.

The museum has gained an important new partner foundation, allied to the Museum Boijmans Van Beuningen Foundation. The Kalhorn Timmermans Fund was established by Jaap Kalhorn († 2009) and Joop Timmermans to acquire contemporary design and contemporary silverware. The fund's first acquisition is an object that covers both areas of its collecting remit: *Object* (2008) by Maria van Kesteren.

The acquisition of the *Portrait of the Lütjens Family* (1944) by Max Beckmann represents an important addition to the museum's collection of classic modern art, while the acquisition of two *Military Chairs* (1923) and accompanying stools by Gerrit Rietveld has filled a gap in the collection of early twentieth-century design. Another substantial acquisition is a seventeenth-century cabinet known as the *Doomer Cabinet*. In the field of contemporary art, works were acquired by artists including Roy Villevoeye, Adam Colton, Ryan Gander and Cyprien Gaillard.

In total the museum made 236 acquisitions in 2009: 95 purchases, 95 donations and 46 loans. The museum loaned 343 objects: 133 works to institutions in the Netherlands and 210 works to institutions abroad.

The Presentations Sector

In 2009 the museum hosted more than thirty large and small exhibitions and displays.

The two focal points in the museum's calendar were the New Year's opening in January and the opening of the new season in September, both with large-scale celebrations and a programme of activities and events. The museum also staged four other openings for groups of exhibitions, each of which attracted large audiences.

An important fundamental decision, which was taken in 2007, was the division of the museum into a Collections wing and an Exhibitions wing. Every two years there is a new survey of the museum's collections in the Collections wing. The second of these surveys, entitled *The Collection Two*, was opened at the beginning of 2009 as part of the museum's celebrations of its 160th anniversary. A novel aspect, in relation to *The Collection One*, was that for the first time paintings and sculptures were combined with a selection of prints and drawings (changed ever three months) from the museum's world-famous collection of works on paper. In 2009 a great deal of contemporary art was on display in the Exhibitions wing. In the spring there was the exhibition *Elixir: The Video Organism of Pipilotti Rist*; the summer was devoted to Brazilian culture with the exhibition *Brazil Contemporary*; and in the autumn there was the exhibition *The Art of Fashion*. There were also retrospective exhibitions of The Hague-based artist Rinus van den Bosch (1938-1996) and artist and designer Jacob Jongert (1883-1942). In the field of old master painting, there was the exhibition *Masterpiece or Copy? Anthony van Dyck*, in which two identical paintings by Anthony van Dyck were juxtaposed, together with a multimedia presentation which examined

whether both paintings were masterpieces by the Flemish painter, or if one was a copy. There were interventions by Victor Man, Sylvie Zijlmans and Hewald Jongenelis, Tobias Putrih & MOS, Eylem Aladogan and Ine Lamers; exhibitions of work by Charles Avery, Ryan Gander and Paul Kooiker, and the exhibition of the nominees for the *Rotterdam Design Prize 2009*, which was presented to studio Joost Grootens at the end of November.

Two exhibitions organised earlier at the museum were presented abroad: *Yayoi Kusama – Mirrored Years* (2008) travelled to the Museum of Contemporary Art in Sydney (Australia) and the City Gallery in Wellington (New Zealand) and *Elixir: The Video Organism of Pipilotti Rist* (2009) travelled to the Museum of Contemporary Art Kiasma in Helsinki (Finland).

The Operational Management Sector

The Operational Management Sector comprises the following departments: Finance and Information and Communications Technology (ICT); Personnel and Organisation, Accommodation and Maintenance; Security and Safety; Floor Management, the shop, restaurant and the espresso bar. This sector supports the museum's core activities by ensuring the maintenance of the museum's buildings and the climate-control systems, the security of the collections and visitor safety, financial accounting and auditing, and by receiving guests. The Sector also contributes to the museum's income through the revenue from ticket sales and purchases in the shop and restaurant.

In 2009 the sector invested heavily in ICT and undertook preparations for a large-scale

renewal of the museum's security system. In terms of accommodation and maintenance, the emphasis was on the problems of collections storage. At the end of 2009 the Municipal Executive decided to include the construction of a new storage facility on the city's investment plans and to facilitate a number of provisional measures. In the meantime, the museum continues to work on the computations and brief that will serve as the basis both for temporary measures and the construction of a new storage facility.

Partner foundations

Museum Boijmans Van Beuningen has always relied on the support of partners to carry out its core activities – administering, acquiring and presenting works of art. This support is of vital importance for the efficient running of the museum. We would like to thank all these foundations for their generous support and stimulation over the past year: H+F Patronage, the Willem van Rede Fund, the Museum Boijmans Van Beuningen Foundation, the Van Beuningen/Peterich Fund, the Kalhorn Timmermans Fund, the Lucas van Leyden Foundation, the Stichting Het Nederlands Gebruiksvoorwerp, and the Willem van der Vorm Foundation.

Supervisory board

Museum Boijmans Van Beuningen is governed by the Foundation for the Management of Museum Boijmans Van Beuningen, which is managed by a director/manager. A Supervisory Board performs the supervisory tasks. Management and supervision are related in accordance with the

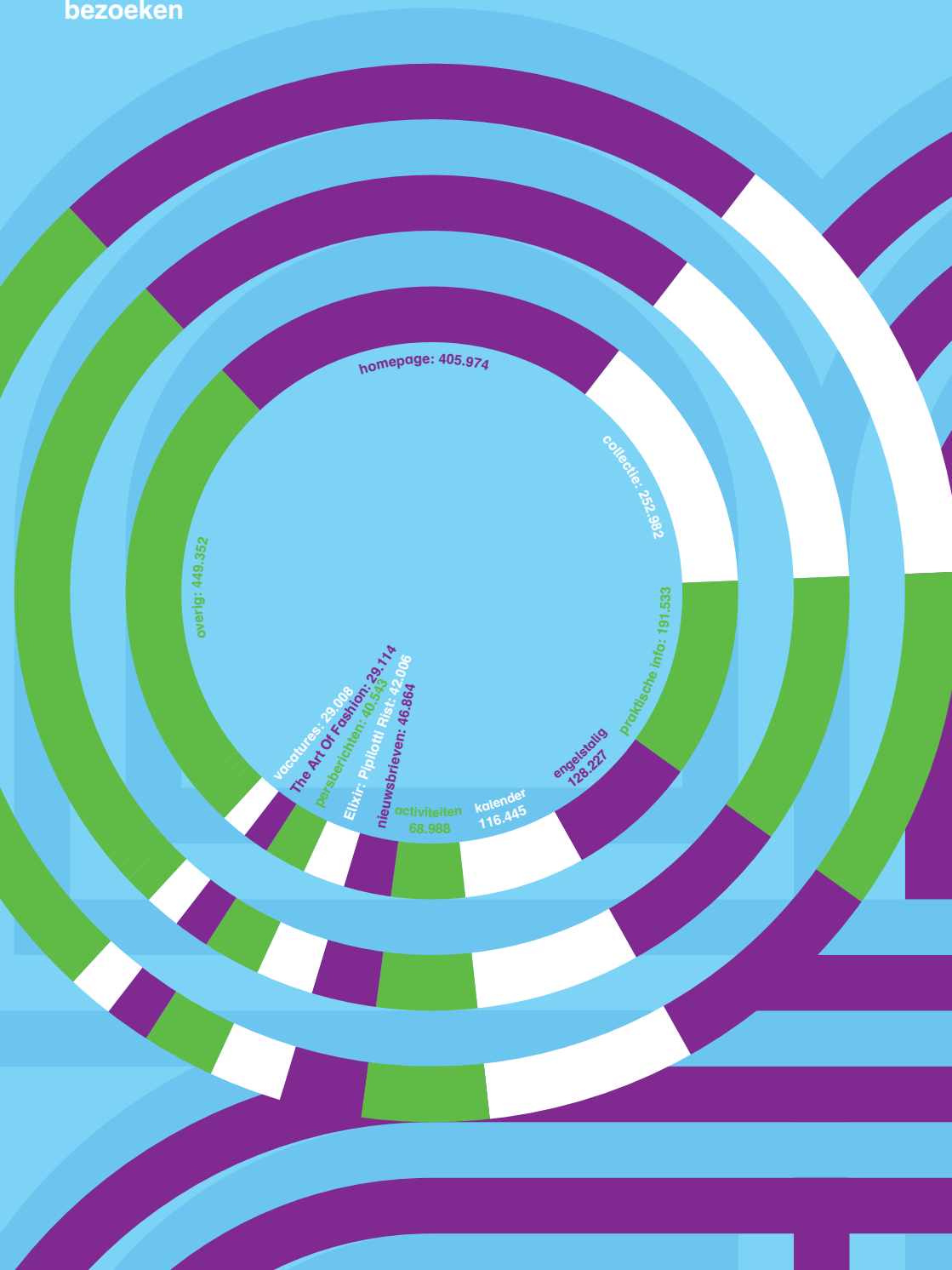
Supervisory Board model as stipulated in the revised Code of Cultural Governance, which was published in 2006. In practice, this means that the director is responsible for the day-to-day running of the museum, while the Supervisory Board approves the budget and annual accounts and oversees the way in which the director works to achieve the museum's objectives. The director is appointed and dismissed by the Supervisory Board, whose members in turn are appointed by Rotterdam Municipal Council's Municipal Executive on the recommendation of the Board.



Tentoonstelling *Rotterdam designprijs*, foto Thijs de Lange

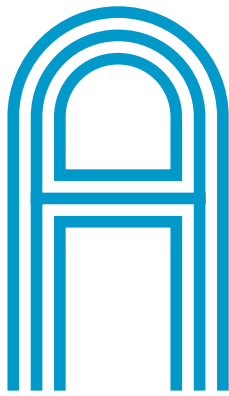


webpagina bezoeken



Bijlagen

- A Museumpublicaties** 115
- B Aanwinsten, uitgaande bruiklenen**
119
- C Presentaties** 137
- D Educatieve activiteiten en
evenementen** 145
- E Personeel en organisatie** 151
- F Bestuurlijke activiteiten
en nevenfuncties directie** 157



Museum- publicaties

Uitgaven in eigen beheer

Ten to one: Sylvie Zijlman & Hewald Jongenelis

Dirk van Weelden - Rotterdam:
Museum Boijmans Van Beuningen,
2009 - 113 p. - 28 x 21 cm
- ISBN 9789069182353 -
vormgeving: Hewald Jongenelis
Tentoonstelling: 28-02-2009 tot en
met mei 2010 in Museum Boijmans
Van Beuningen

Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist

Paul Kempers, Catrien Schreuder,
John Slyce, Emile Wennekes -
Rotterdam: Museum Boijmans
Van Beuningen, 2009 - 222 p.
- 29,5 x 21 cm - ISBN
9789069182360 - vormgeving:
Irma Boom
Tentoonstelling: 07-03-2009 tot
en met 10-05-2009 in Museum
Boijmans Van Beuningen,
05-09-2009 tot en met 06-12-2009
in het Nykyaiteen Museo Kiasma,
Helsinki

Elixir: the video organism of Pipilotti Rist

Paul Kempers, Catrien Schreuder,
John Slyce, Emile Wennekes -
Rotterdam: Museum Boijmans
Van Beuningen, 2009 - 222 p.
- 29,5 x 21 cm - ISBN
9789069182377 - vormgeving: Irma
Boom
Tentoonstelling: 07-03-2009 tot
en met 10-05-2009 in Museum
Boijmans Van Beuningen,
05-09-2009 tot en met 06-12-2009
in het Nykyaiteen Museo Kiasma,
Helsinki

Jaarverslag 2008 Museum Boijmans Van Beuningen

Medewerkers Museum Boijmans
Van Beuningen; eindred.: Alex
de Vries - Rotterdam: Museum

Boijmans Van Beuningen, 2009 -
176 p. - 21 x 15 cm - vormgeving:
Thonik

Paul Kooiker: Crush

Rotterdam: Museum Boijmans Van
Beuningen / Van Zoetendaal, 2009
- ongepag. [34 p.] - 37,5 x 24,5 cm -
ISBN 9789069182391 - vormgeving:
Willem van Zoetendaal
Tentoonstelling: 05-09-2009 tot
en met 22-11-2009 in Museum
Boijmans Van Beuningen

The Art of Fashion: Installing Allusions [Ned.]

José Teunissen e.a. - Rotterdam:
Museum Boijmans Van Beuningen,
2009 - 112 p. - 29,5 x 22 cm
- ISBN 9789069182407 -
vormgeving: Roger Willems
Tentoonstelling: 19-09-2009 tot
en met 10-01-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen

The Art of Fashion: Installing Allusions [Eng.]

José Teunissen e.a. - Rotterdam:
Museum Boijmans Van Beuningen,
2009 - 112 p. - 29,5 x 22 cm
- ISBN 9789069182414 -
vormgeving: Roger Willems
Tentoonstelling: 19-09-2009 tot
en met 10-01-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen

Meesterwerk of kopie? Twee versies van Anthonie van Dijcks Heilige Hieronymus met een engel (Boijmans Studies 4)

Friso Lammertse, Carina Fryklund
e.a. - Rotterdam: Museum Boijmans
Van Beuningen, 2009 - 64 p.
- 24 x 17 cm - ISBN 9789069182421
- vormgeving: Thonik
Tentoonstelling: 05-12-2009 tot
en met 14-02-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen, 25-02-
2010 tot en met 23-05-2010 in het
Nationalmuseum, Stockholm

Masterpiece or copy? Two ver- sions of Anthony van Dyck's St Jerome with an Angel (Boijmans Studies 4)

Friso Lammertse, Carina Fryklund
e.a. - Rotterdam: Museum Boijmans
Van Beuningen, 2009 - 64 p.

- 24 x 17 cm - ISBN 9789069182421
- vormgeving: Thonik
Tentoonstelling: 05-12-2009 tot
en met 14-02-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen,
25-02-2010 tot en met 23-05-2010
in het Nationalmuseum, Stockholm

Jac. Jongert 1883-1942 - 'proeven is kopen'

Mienke Simon Thomas e.a. -
Rotterdam: Museum Boijmans Van
Beuningen, 2009 - 208 p.
- 25 x 20 cm - ISBN 9789069182438
- vormgeving: Gerard Schilder
[2D3D], Dingenus van de Vrie
Tentoonstelling: 19-12-2009 tot
en met 18-04-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen

Eigen publicaties in het kader van publieksbegeleiding

De Collectie Twee: collectie, plat- tegrond, meesterwerken

Rotterdam: Museum Boijmans Van
Beuningen, 2009 - ongepag. [14 p.]
- 21 x 15 cm - vormgeving: Thonik

The Collection Two: collection, floorplan, masterpieces

Rotterdam: Museum Boijmans Van
Beuningen, 2009 - ongepag. [14 p.]
- 21 x 15 cm - vormgeving: Thonik

Landsknechten en turken: een te- ruggevonden schat uit de Duitse renaissance/Mercenaries and Turks: a recovered treasure from the German Renaissance

Peter van der Coelen - Rotterdam:
Museum Boijmans Van Beuningen,
2009 - ongepag. [16 p.] - 21 x 15 cm -
vormgeving: Thonik
Tentoonstelling: 05-12-2009 tot
en met 07-03-2010 in Museum
Boijmans Van Beuningen

Agenda 2010

It's all in the name

Samenstelling: Hanneke de Man, Tessa van der Waals - Rotterdam: Stichting Museum Boijmans Van Beuningen, 2009 - ongepag. - 22,5 x 19,5 cm
- ISBN 9789069182384 - vormgeving: Tessa van der Waals

Externe publicaties gereleateerd aan activiteiten van Museum Boijmans Van Beuningen

Yayoi Kusama: mirrored years

Red.: Franck Gautherot, Jaap Guldemond, Seungduk Kim - Les presses du réel, 2009 - 303 p. - 23,5 x 17,5 cm
- ISBN 9782840663126 - vormgeving: Franck Gautherot
Tentoonstelling: 23-08-2008 tot en met 19-10-2008 in Museum Boijmans Van Beuningen, 24-02-2009 tot en met 08-06-2009 in het Museum of Contemporary Art, Sydney, Australië, 26-09-2009 tot en met 07-02-2010 in de City Gallery, Wellington, Nieuw Zeeland

The islanders: an introduction, Charles Avery

Red.: Ziba de Weck Ardatan, Helen Wire - London: Koenig Books, 2008 - 164 p. - 31,5 x 23 cm
- ISBN 9783865605238
Tentoonstelling: 10-09-2008 tot en met 08-11-2008 in Parasol unit foundation for contemporary art, Londen, 29-11-2008 tot en met 15-02-2009 in de Scottish National Gallery of Modern Art, Edinburgh, 28-02-2009 tot en met 24-05-2009 in Museum Boijmans Van Beuningen

Ryan Gander: Heralded as the new black

Red.: Nigel Prince - Birmingham: Ikon Gallery, London: South London Gallery, Rotterdam: Museum Boijmans Van Beuningen, 2008 - 140 p. - 30 cm

- ISBN 9781904864370 - vormgeving: Mevis & van Deursen
Tentoonstelling: 21-03-2009 tot en met 24-05-2009 in Museum Boijmans Van Beuningen

Brazil contemporary: architecture, beeldcultuur, kunst - architecture, visual culture, art

Luciano Figueredo e.a. - Rotterdam: NAI Uitgevers, 2009 - 317 p. - 24 x 17 cm
- ISBN 9789056626778 - vormgeving: Thonik
Tentoonstelling: 30-05-2009 tot en met 23-08-2009 in Museum Boijmans Van Beuningen

Rinus

Samenstelling en redactie: Diederiekje Bok, Martien Frijns; [teksten: Sjarel Ex e.a.] - Enschede: AFdH, 2009 - 111 p. - 28,5 cm - ISBN 9789072603111 - vormgeving: Martien Frijns
Tentoonstelling: 05-09-2009 tot en met 29-11-2009 in Museum Boijmans Van Beuningen

Rotterdam designprijs '09

Rotterdam: Stichting Designprijs, 2009 - 168 p. - 24 x 17 cm
- ISBN 9789081495912 - vormgeving: Thonik
Tentoonstelling: 19-09-2009 tot en met 10-01-2010 in Museum Boijmans Van Beuningen

Mens suits: Charles LeDray

James Lingwood, Judy Collins; red. James Lingwood - Londen: Artangel, 2009 - ongepag. [64 p.] - 22,5 cm - ISBN 9781902201221
Tentoonstelling: 07-11-2009 tot en met 10-01-2010 in Museum Boijmans Van Beuningen

B

Aanwinsten en uitgaande bruiklenen

Aankopen

Anoniem Frankrijk, David van Veldhem
Getijdenboekjstij met ingeplakte prent, 1500-1625
hout, bekleed met leer, ijzerbeslag, gravure
aankoop Kunsthandel Jan Koldewej, Helvoirt met steun van Stichting Lucas van Leyden
L 2009/1 a-b (PK)

Charles Avery
4 tekeningen, 2005 / 2008
grafiet, penseel, inkt, gouache
aankoop kunstenaar met steun van de Mondriaan Stichting en Van Beuningen/Peterich fonds
MB 2009/T 36 - MB 2009/T 39 (PK)

Aldo Bakker
Serviesdelen, 2008
porselein, zilver
aankoop Thomas Eyck, Oosternijkerk
V 2568 a-j (KN&V)

Max Beckmann
Familieportret Lütjens, 1944
olieverf op doek
aankoop met steun van Familie Lütjens, BankGiro Loterij, Familiestichting Nolst Trenité, G.Ph. Verhagen-Stichting, Gemeente Rotterdam, Instituut Collectie Nederland, Marlene Dumas, Ministerie van OC&W, Ministerie van Financiën, Mondriaan Stichting, SNS REAAL Fonds, Stichting Bevordering van Volkskracht, Stichting Fonds Nationaal Kunstbezit, Vereniging Rembrandt, de heer F.J. de Visser, VSBfonds
3610 (MK)

Boëtius Adamsz. Bolswert
Wierix-album, 1575
gravure, perkament

aankoop Martayan Lan Rare Books, New York met steun van Stichting Lucas van Leyden
L 2009/2 (PK)

Johannes de Bosch
3 tekeningen, 1774-1777
potlood, pen in zwarte inkt, gewassen in kleuren
aankoop Art Consult, Amsterdam
MB 2009/T 29 - MB 2009/T 31 (PK)

Oscar Camilo de Las Flores
7 tekeningen, 2008
pen in zwarte inkt
aankoop Katerine Mulherin, Toronto Canada met steun van de BankGiro Loterij
MB 2009/T 57 - MB 2009/T 63 (PK)

Adam Colton
Wave, 2006
polyester, glazen bellen op polyurethaanschuim
aankoop kunstenaar
BEK 1811 (MK)

Adam Colton
Love arises from the foam, 2007
glazen bellen, glasvezel, polyester op polyurethaanschuim, latex op hout
aankoop kunstenaar
BEK 1812 (MK)

Herman Doomer
Kabinet, 1640
ebbenfineer op eikenhout, belegging van verschillende houtsoorten, geperst en gekleurd walvisbalein, zilver (beslag sloten)
aankoop Michael Sulzbacher antiquariaat, Havixbeck met steun van de Vereniging Rembrandt, Stichting Bevordering van Volkskracht en Stichting Dr Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds
Div. M 90 (KN&V)

Cyprien Gaillard
View of Sighthill Cemetery, 2008
C-print op diasec
aankoop Laura Bartlett Gallery, Londen met steun van de Mondriaan Stichting
3612 (MK)

Ryan Gander
Substance, 2008
inkt, papier
ed. 3/10
aankoop Annet Gelink Gallery, Amsterdam
3617 (MK)

Ryan Gander
I'm getting off here, 2008
gips, gebroken glas
aankoop met steun van de Mondriaan Stichting
BEK 1815 (MK)

Jaap Gidding
Gordijnstof, 1930
silk-shine: katoen en kunstzijde
aankoop H.M.J. van Emmerik, Utrecht
DTM 251 (KN&V)

Chris Hipkiss
2 tekeningen, 2009
gemengde techniek
aankoop Galerie Susanne Zander, Keulen met steun van de Mondriaan Stichting
MB 2009/T 40 - MB 2009/T 41 (PK)

Theodor Hofgeismar Bogler
Voorraadpot, 1929
geglazuurd, hooggestookt aardewerk
aankoop Vendu Notarishuis, Amsterdam
V 2594 a-b (KN&V)

Kho Liang le
Model 416, 1961
metaal, leer
aankoop I.G. Makstenieks, Leiden met steun van het Kalhorn/Timmermans Fonds
V 2593 a-e (KN&V)

Pieter de Jode (I)
Elisa en het wonder van de olie van de weduwe van de profeet (2 Koningen 4, 1:7), ca. 1615-1625
zwart krijt, pen in bruine inkt, bruin gewassen, doorgegriffeld
aankoop Art Consult, Amsterdam
MB 2009/T 28 (PK)

Hella Jongerius
Frog Table, 2009
Frans walnotenhouw, email

ed. 2/8
aankoop Galerie Kreo, Parijs met
steun van de BankGiro Loterij
V 2597 (KN&V)

Maria van Kesteren
Object, 2008
zilver, gelakt inlands hout
aankoop Stichting Museum
Boijmans Van Beuningen met
steun van het Kalthorn/Timmermans
Fonds
MBZ 509 a-b (KN&V)

Helena van der Kraan
11 bromide drukken, 1983-2002
bromide druk
gelatin silver print
aankoop kunstenaar
Stad-F 152 - Stad-F 162

Kunst4Kids 2009
Karin Arink, Marjolein van den
Assem, Atelier van Lieshout, Carel
H. Blokkamp, Robbie Cornelissen,
Ronald Cornelissen, Karin van
Dam, Paul van der Eerden,
Peter Feiler, Helen Frik, Fons
Haagmans, Rosemin Hendriks,
Henri Jacobs, Erik van Lieshout,
Paul Nassenstein, Paul Noble,
Mai van Oers, Johan van Oord,
Olphaert den Otter, Sef Peeters,
Gerard Polhuis, Ewoud van Rijn,
Marc Ruygrok, Roland Sips, Roland
Sohier, Lily van der Stokker, Roland
Versloot, Luuk Wilmerink, Hans de
Wit, Sylvie Zijlmans
30 prenten in een oplage van 200
zeefdruk en aquarel, (Oost-
Indische) inkt, (kleur)potlood,
gouache, (ei)tempera, ballpoint,
acylverf, viltstift, pakpapier, inkjet,
collage, linosnede op karton, offset,
pailletten
in opdracht van Museum Boijmans
Van Beuningen
MB 2009/31 - MB 2009/60 (PK)

Ine Lamers
Ustala, 2008
video
ed. 1/3
aankoop Galerie Ron Mandos,
Amsterdam
Stad-FI 9

Tomás Libertiny
Paper vase, 2008
papier
ed. 8/10
aankoop VIVID vormgeving,
Rotterdam
V 2569 (KN&V)

Ritsue Mishima
Cometa, 2008
vrij geblazen glas, met applicaties
van onregelmatige glazen cirkels,
geroid in glazen brokken en gruis
aankoop Brutto Gusto, Berlijn met
steun van de Mondriaan Stichting
2077 (KN&V)

Ted Noten
Stapeling 9, 2005
goudgelusterd porselein
aankoop kunstenaar met steun van
de Mondriaan Stichting
V 2518 (KN&V)

Gerrit Rietveld
4 militaire meubelen, 1923
geverfd hout, vurenhout, (berken?)
triplex, rubber
aankoop Percy Lehning,
Amsterdam
V 2573 - V 2576 (KN&V)

Pipilotti Rist
Let Your Hair Down, 2009
audio/video-installatie
in opdracht van Museum Boijmans
Van Beuningen
aankoop kunstenaar met steun van
het H+F Mecenaat en de BankGiro
Loterij
BEK 1810 (MK)

Maria Roosen
Servische spar, 1995
assemblage, glas, hout
aankoop Galerie Fons Welters,
Amsterdam met steun van de
BankGiro Loterij
BEK 1818 (MK)

Ettore Sottsass
Cavalieri, 1981
metaal en hout (formica)
aankoop C.H. Coolen-Kalkman,
Amsterdam met steun van het
Kalthorn/Timmermans Fonds
V 2596 (KN&V)

Lily van der Stokker
4 tekeningen (design for wallpain-
ting), 2008 / 2009
kleurpotlood
aankoop kunstenaar
MB 2009/T 32 (PK) - MB 2009/T
35 (PK)

Jan Stokker
*Gezicht in de Nieuwe Kerk te
Amsterdam*, 1760
penseel in bruine en zwarte inkt,
bruin, zwart en grijs gewassen
aankoop R.J.A. te Rijdt, Amsterdam
MB 2009/T 27 (PK)

Thonet France
Fauteuil, 1951
gebogen (berken?)hout
aankoop M. Sterenberg, Groningen
V 2577 (KN&V)

Roy Villevoeye
Owner of the Voyage, 2007
2-channel film
1 hdv, PAL, stereo mastertape
3 dvd's
ed. 2/5
aankoop kunstenaar met steun van
de Mondriaan Stichting
FKI 107 (MK)

Marijke van Warmerdam
Flowers 2 - white penducles, 2009
olieverf op fotoprint
aankoop Galerie van Gelder,
Amsterdam
3613 (MK)

Guido van der Werve
*Nummer acht. Everything is going
to be alright*, 2007
16 mm film op hd (mini mac)
ed. 7/7
aankoop Galerie Juliëtte Jongma,
Amsterdam met steun van de
Mondriaan Stichting
FKI 108 (MK)

Erich Wichmann
Doos met deksel, 1918
zilver, hout
aankoop Percy Lehning,
Amsterdam
MBZ 508 a-b (KN&V)

Schenkingen

Apple Computer, Inc.
Power Macintosh G3, 1999
kunststof, glas, metaal
schenking W.K. Bierhaus
V 2591 a-f (KN&V)

Charles Avery
Stone Mouse Expedition, 2008
5 stenen en sokkel
schenking kunstenaar
BEK 1814 (MK)

Max Beckmann
26 tekeningen, 1944
grafiet
schenking particuliere collectie
MB 2009/T 1 - MB 2009/T 26 (PK)

Lou Beeren
Cafe Gourmet, 1975
glas, kunststof, verchroomd metaal
schenking mevrouw Mijnlief-
Huizinga
V 2570 a-f (KN&V)

Walter van Beirendonck
3 jurkjes, 2009
papier
schenking ModeMuseum, Antwerpen
DTM 248 a-c (KN&V)

Walter van Beirendonck
Kunstbaard, 2009
geverfd schuimrubber, metaal-
draad, kunststof
schenking kunstenaar
DTM 250 (KN&V)

Herman Bieling
Avantgardist, 1887
linsnede
schenking Jan van Adrichem
MB 2009/29 (PK)

Carel H. Blotkamp
6 werken, 1985
metaaldruk, houtdruk
schenking kunstenaar
MB 2009/2 - MB 2009/8 (PK)

Merijn Bolink
Zonder titel, 2009
piezografie
schenking AMC, Amsterdam
MB 2009/30 (PK)

Christo
Postzegel en Ansichtkaart, 2009
offset, stempelinkt
schenking kunstenaar
MB 2009/13 - MB 2009/14 (PK)

Robert Combas
3 werken, 1982
acryl op doek
schenking Art & Project en depot
VBVR
3614 a-c (MK)

Robert Combas
Portrait de Marc Durand, 1981
acryl en viltstift op collage van
papier en ribkarton
opgezet op hout (afmeting: 225 x
173 cm), in plexiglas baklijst
schenking Art & Project en depot
VBVR
3615 (MK)

Pierre Culot
Vaas, 1971
steengoed
schenking A.L. den Blaauwen
A 7779 (KN&V)

Diversen
12 gebruiksvoorwerpen, 1910-1994
kunststof, aluminium, karton,
metaal, glas
schenking depot VBVR
V 2579 - V 2589 (KN&V), V 2592
(KN&V)

Marlene Dumas
You Too, 2000
olieverf op doek
schenking Kalhorn/Timmermans
Fonds aan Stichting Museum
Boijmans Van Beuningen
3618 (MK)

Valdemar Hansen (Wally) Elenbaas
11 werken, 1989-1999
zeefdruk, kleurenfoto, zwart-wit foto
schenking particuliere collectie
MB 2009/15 - MB 2009/25 (PK)

Babs Haenen
Knipsels, 1971
porselein
schenking A.L. den Blaauwen
A 7780 (KN&V)
Arno Hammacher
2 werken, 1951 / 1953

zwart-wit foto
schenking particuliere collectie
MB 2009/26 - MB 2009/27 (PK)

Dolf Henkes
Zonder titel, 1900
grafiet, pastel
schenking Jan van Adrichem
MB 2009/T 55 (PK)

Chris Hipkiss
2 voorstudies voor *Die Drei*
Verlangen, 2009
grafiet
schenking kunstenaar
MB 2009/T 42 recto - MB 2009/T 42
verso (PK)

Jordanus Hoorn
Staannd mannelijk naaktmodel,
1777
zwart krijt, wit gehoogd, op blauw
papier
schenking particuliere collectie
MB 2009/T 56 (PK)

Joep van Lieshout
Het Kantoor, 1995
diverse materialen
schenking Galerie Fons Welters
BEK 1839 (MK)

Bodil Manz
Vaas, 2009
porselein
schenking particuliere collectie
A 7796 (KN&V)

Maison Martin Margiela
Vilten jurk, 1990
wol, polyamide
schenking Margreet Otshoorn
DTM 249 (KN&V)

Floris Meydam
Tulip, 1952
glas
schenking particuliere collectie
V 2590 a-d (KN&V)

Malene Müllertz
Unic basket, 2006
keramiek
schenking D.U. Kuyken-Schneider
A 7760 (KN&V)

Thierry Renard
Inpakken en weggevoerd, 2008
collage, papier en draad
schenking kunstenaar
3616 (MK)

Lucie Rie
Schaal, 1975
steengoed
schenking A.L. den Blaauwen
A 7781 (KN&V)

Erik Roos
12 werken, 1969-1992
gemengde techniek
schenking M. Duijnsteek
MB 2009/T 43 - MB 2009/T 54 (PK)

Kees Timmer
Zonder titel, 1947
litho
schenking Jan van Adrichem
MB 2009/28 (PK)

Langdurig bruiklenen

Anoniem China, 17de eeuw
Bord fragment, 1625
porselein
bruikleen particuliere collectie
B 532 (KN&V)

Carel H. Blotkamp
6 werken, 1978-2002
(kleuren)litho, houtdruk, zeefdruk,
papier
bruikleen kunstenaar
MB 2009/1 (PK), MB 2009/3 (PK),
MB 2009/9 - MB 2009/12 (PK)

Diversen
23 gebruiksvoorwerpen, 15de-20ste
eeuw
geglazuurd aardewerk, kurk,
porselein, hout, majolica, faience,
zoutglazuur, slib(decoratie),
loodglazuur
bruikleen Stichting Het Nederlandse
Gebruiksvoorwerp
F 10720 - F 10742 (KN&V)

Graham Gillmore
Readers Block, 1996
olieverf, emailverf op masonite
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-07 (MK)

Graham Gillmore
Untitled, 1996
olieverf en emailverf op masonite
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-08 (MK)

Keith Haring
Zonder titel, ca. 1982
Sumi inkt
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-03 (PK)

Keith Haring
Zonder titel, ca. 1982
Sumi inkt
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-04 (PK)

Anton Henning
AH 2003-128, 2003
olieverf op doek
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-09 (MK)

Paulus Lesire
Het berouw van Petrus, 1644
olieverf op doek
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-01 (OK)

Erik van Lieshout
Respect, 2003
hout, tapijten, videoprojectie
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-06 (MK)

J.H. Moesman
De peer, 1930
olieverf op doek
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-11 (MK)

J.J.P. Oud
O4, 1932
verchroomd stalen buis, touw,
textiel, rubber, paardenhaar
bruikleen Stichting Museum
Boijmans Van Beuningen
V 2595 a-e (KN&V)

Charley Toorop
Leuvehaven, Rotterdam, 1926
olieverf op doek
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-02 (MK)

Jan Toorop
Trio Fleuri, 1885

olieverf op doek
bruikleen Gemeentemuseum
Den Haag
BRL 2009-10 (MK)

Hans de Wit
Capsule, 2004
houtskool, pastelkrijt, kwadratuur
in grafiet
bruikleen particuliere collectie
BRL 2009-05 (PK)

Uitgaande bruiklenen nationaal

Bruikleennemer:
Prinsessehof, Leeuwarden
Tentoonstelling
'Levenswerk 07- Beate Reinheimer'
Periode
2009/01/18 - 2009/09/20
Objecten
- Beate Reinheimer
Kleine kom, 1977
A 5305 (KN&V)
- Beate Reinheimer
Kom, 1980
A 5307 (KN&V)
- Beate Reinheimer
Kom, 1984
A 6065 (KN&V)

Bruikleennemer:
Rijksmuseum Twenthe, Enschede
Tentoonstelling
'Bozzetti. Olieverfschetsen uit
de Barok'
Periode
2009/02/07 - 2009/06/01
Object
- Peter Paul Rubens
Twee Romeinse veldheren,
1620-1625
2300 (OK)

Bruikleennemer:
Stedelijke Musea Zutphen
Tentoonstelling
'Wim van der Meij, etsen in de
voetsporen van Rembrandt'
Periode
2009/02/14 - 2009/06/01
Objecten
- James Ensor
Bouquet d'arbres, 1888
BdH 86 (PK)

- Gerard Chr. Haverkamp
Voorjaar aan het meertje bij Hattem, 1913
BdH 118 (PK)
- Allart van Everdingen
Twee lege roeiboten, ca.1650-1670
BdH 7129 (PK)
- Jacob van Ruisdael
Het korenveld, 1648
BdH 7513 (PK)
- Albrecht Dürer
De geboorte van Christus, 1504
DN 1275/226 (PK)
- Rembrandt Harmensz van Rijn
Landschap met drie oude huizen rechts, 1650
DN 2002/323 (PK)
- Charles Meryon; Delatre, Imp.
Le Stryge, 1853
L 1978/45 (PK)
- David Young Cameron
Dorpsplein, 1905
L 1988/37 (PK)
- Rembrandt Harmensz van Rijn
Tis vinnich Kout, 1634
MB 1962/243 (PK)
- Rembrandt Harmensz van Rijn
Dats niet, 1634
MB 1962/244 (PK)
- Willem Arnold Witsen
Nieuwmarkt, 1897
OB 1384 (PK)

Bruikleennemer:
Gemeentemuseum Den Haag
Tentoonstelling
'Liefde! Kunst! Passie!'
Periode
2009/02/21 - 2009/06/01
Objecten
- Niki de Saint-Phalle
Nana négresse, 1971
BEK 1480 (MK)
- Wassily Kandinsky
Sonntag (Alt Russisch), 1904
St 108

Bruikleennemer:
Stroom, Den Haag
Tentoonstelling
'Cyprien Gaillard'
Periode
2009/02/22 - 2009/04/05
Object
- Cyprien Gaillard
View of Sighthill Cemetery, 2008
3612 (MK)

Bruikleennemer:
Kunsthal Rotterdam
Tentoonstelling
'200 jaar Prix de Rome'
Periode
2009/02/24 - 2009/06/01
Object
- Joep van Lieshout
Bio-pik, 1992
Stad-B 132

Bruikleennemer:
Centraal Museum Utrecht
Tentoonstelling
'Scorels roem'
Periode
2009/03/21 - 2009/06/28
Objecten
- Jan van Scorel
Portret van een jonge scholier,
1531
1797 (OK)
- Jan van Scorel
Portret van een man, 1529
BRL 2004 SK-A-3853 (OK)
- Jan Gossaert
De metamorfose van Hermaphroditus en Salmacis,
1517-1523
2451 (OK)

Bruikleennemer:
Singer Laren
Tentoonstelling
'Singer Prijs 2009 Maria Roosen'
Periode
2009/03/31 - 2009/05/24
Objecten
- Maria Roosen
Pantoffels voor de Reus van Rotterdam, 1992
BRL 93-07 (MK)
- Maria Roosen
Servische spar, 1995
BEK 1818 (MK)

Bruikleennemer:
Museum Paul Tetar van Elven, Delft
Tentoonstelling
'W.H. Schmidt (1809-1849)'
Periode
2009/04/04 - 2009/10/31
Object
- Willem Hendrik Schmidt
Balthasar Gherards, 1800-1900
PAK 3419 (PK)

Bruikleennemer:
Museum De Wieger, Deurne
Tentoonstelling
'De vier seizoenen volgens Jakob Nieweg'
Periode
2009/04/04 - 2009/07/05
Object
- Jacob Nieweg
Riviergezicht bij Nijmegen in de avond, 1921
1597 (MK)

Bruikleennemer:
Stedelijk Museum Schiedam
Tentoonstelling
'Family Affairs'
Periode
2009/04/05 - 2009/06/28
Object
- Daan van Golden
Youth is an art, 1997
Stad-F 107

Bruikleennemer:
Noordbrabants Museum,
Den Bosch
Tentoonstelling
'Met eigen ogen'
Periode
2009/05/16 - 2009/08/30
Objecten
- Jan Sluyters
Zelfportret, 1941
2322 (MK)
- Hendrik Chabot
Zelfportret, zittend met schilderspalet, 1939
2747 (MK)
- Bas Jan Ader
Fall I, Los Angeles, 1970
FKI 45 (MK)
- Bas Jan Ader
Fall II, Amsterdam, 1970
FKI 46 (MK)

Bruikleennemer:
Limburgs Museum, Venlo
Tentoonstelling
'Edmond Bellefroid-veelzijdig in vorm en verf'
Periode
2009/05/15 - 2009/09/06
Objecten
- Harm Henrick Kamerlingh Onnes
Vaas, 1936
A 4277 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruijkje
Soepkop en schotel, 1933-1940

- A 6425 a-b (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje Theepot, 1933-1940
- A 6429 (KN&V)
- Potterie Kennemerland, Velsen, ontwerp Karl Joseph Gellings Kan, ca.1928
- V 1390 (KN&V)
- Potterie Kennemerland, Velsen, ontwerp A.C. van Ee Vaas, 1920-1942
- V 1436 (KN&V)

Bruikleennemer:

Rembrandthuis, Amsterdam

Tentoonstelling

'Jan Lievens (1607-1674)'

Periode

2009/05/17 - 2009/08/09

Objecten

- Jan Lievens
- H. Hieronymus*, ca.1630
- BdH 2084 (PK)
- Jan Lievens; Frans van den Wijngaerde
- Jacob zalft de steen waarop hij gerust heeft*, ca.1625-1626
- BdH 3783 (PK)
- Jan Lievens; Frans van den Wijngaerde
- Kop van jongeman met slappe plooi kraag in profiel naar rechts*, ca.1630-1631
- BdH 4240 (PK)
- Jan Lievens
- Portret van Robert South*, 1632-1635
- BdH 6745 (PK)
- Jan Lievens; Frans van den Wijngaerde
- Naar rechts gewend meisje*, ca.1628-1631
- BdH 15911 (PK)
- Jan Lievens; Frans van den Wijngaerde
- Kop van oude vrouw met donkere hoofddoek in profiel naar links*, ca.1628- 1631
- BdH 15913 (PK)
- Jan Lievens; Frans van den Wijngaerde
- De H. maagd met het kindje Jezus*, 1635-1638
- BdH 16692 (PK)
- Jan Lievens
- Portret van een Capucijner monnik*, 1635-1638
- BdH 16843 (PK)

- Jan Lievens
- Portret van een geleerde*, ca.1635-1645
- MB 197 (PK)
- Jan Lievens
- Duinlandschap met bomen*, ca.1655
- 1455 (OK)

Bruikleennemer:

Stedelijk Museum Alkmaar,

Alkmaar

Tentoonstelling

'Huwelijk of kunst?'

Periode

2009/05/29 - 2009/10/12

Object

- Charley Toorop
- Compositie met kop, fles en bloemen*, 1917
- 2408 (MK)

Bruikleennemer:

Museum voor Moderne Kunst

Arnhem

Tentoonstelling

'Rebelle. Kunst en feminisme 1969-2009'

Periode

2009/05/30 - 2009/08/23

Objecten

- Sarah Lucas
- Bitch*, 1995
- BEK 1678 (MK)
- Klaar van der Lippe
- Prijs 1*, 1992
- Stad-B 133
- Klaar van der Lippe
- Welcome Stranger*, 1993
- Stad-B 134
- Klaar van der Lippe
- Frau Antje*, 1993
- Stad-B 135

Bruikleennemer:

Teylers Museum, Haarlem

Tentoonstelling

'De ark van Noach'

Periode

2009/05/30 - 2009/09/06

Objecten

- Dirck Jacobsz Vellert
- De zondvloed*, 1544
- BdH 6687 (PK)
- Jan Sadeler
- Prent uit de serie: Bonorum et Malorum consencio*, 1586
- BdH 12527 (PK)

- Bol, Hans, naar
- Noach leidt de dieren naar de ark*, ca.1570 1580
- L 1958/97 a (PK)
- Cornelis Cort; Maerten van Heemskerck
- De geschiedenis van Noach*, 1558-1559
- L 1965/122 a-d (PK)

Bruikleennemer:

De Hallen, Haarlem

Tentoonstelling

'Groots en meeslepend - Sublieme landschappen uit de Nederlandse romantiek'

Periode

2009/06/14 - 2009/08/30

Objecten

- Barend Cornelis Koekkoek
- Eikenbos*, ca. 1856
- 1411 (OK)
- Martinus Schouman
- Storm op zee*, 1770-1848
- MB 478 (PK)
- Barend Cornelis Koekkoek
- Berglandschap*, 1845
- MB 490 (PK)
- Willem Bodeman
- Wilde rivier*, 1806-1808
- PAK 183 (PK)
- Willem Gerrit van Ulsen
- Twee figuren op weg naar ruïne, in onweer*, 1762-1830
- PAK 221 (PK)
- Vincent van der Vinne
- Houthakkers bij wilde rivier tussen rotsen*, ca.1751-1811
- PAK 226 (PK)
- Johannes Hilverdink
- Twee figuren in berglandschap*, 1881
- PAK 2228 (PK)
- Johannes Christiaan Schotel
- Schipbreuk op zee bij een rotsige kust*, 1787-1838
- PAK 3050 recto (PK)
- Johannes Hilverdink
- Berglandschap*, ca.1846
- PAK 3083 (PK)
- Johannes Hilverdink
- Bundel tekeningen*, ca.1846:
- *Hunebed*
- *Zee, zonsondergang*
- *Vulkaan*
- *Rotsen*
- *Omslag*
- PAK B 7 (PK)

- Jacobus Theodorus Abels

Schetsboek met 40 bladen,
1803-1866

PAK S 20 (PK)

- Cornelis Lieste

Schetsboek met 17 bladen, 1833-
1861

PAK S 22 (PK)

Bruikleennemer:

CODA, Apeldoorn

Tentoonstelling

'Vakantie op de Veluwe / Schilders
op de Veluwe'

Periode

2009/06/19 - 2009/10/25

Object

- Theophile Emile Achille de Bock
*Najaarsmiddag. De beek van
Wolfheze,* 1898
1068 (MK)

Bruikleennemer:

Stedelijk Museum Schiedam

Tentoonstelling

'Marian Breedveld'

Periode

2009/09/06 - 2009/11/29

Objecten

- Marian Breedveld
Zonder titel, 1996
Stad-S 171
- Marian Breedveld
Zonder titel, 1989
Stad-S 114

Bruikleennemer:

Singer Laren

Tentoonstelling

'Anton Mauve'

Periode

2009/09/11 - 2010/01/18

Objecten

- Anton Mauve
In de moestuin, 1887
1499 (MK)
- Anton Mauve
Vrouw spittend naast een kalfje,
ca.1885-1886
AM 8 recto (PK)
- Anton Mauve
Schapen op de heide, ca.1885-1887
PAK 3496 (PK)

Bruikleennemer:

Hervormde Gemeente Poortugaal

Tentoonstelling

'Monumentendag 2009'

Periode

2009/09/12 - 2009/09/12

Objecten

- Hermanus Sonnemans
Avondmaaltbeker, 1641
BZ 23 (KN&V)
- Hermanus Sonnemans
Avondmaaltbeker, 1641
BZ 24 (KN&V)
- Sacharius Vignon
Avondmaalschotel, ca.1687
BZ 25 (KN&V)
- Anoniem, 18de eeuw
Schotel, 1700-1800
BT 3 (KN&V)
- Anoniem, 18de eeuw
Schotel, 1700-1800
BT 4 (KN&V)
- Anoniem, 18de eeuw
Avondmaalkan, 1700-1800
BT 5 (KN&V)

Bruikleennemer:

Teylers Museum, Haarlem

Tentoonstelling

'Mauve'

Periode

2008/09/18 - 2010/01/17

Objecten

- Anton Mauve
Koeien in de schaduw, 1871-1872
1498 (MK)
- Pieter Frederik van Os
De hoefsmid, 1800-1900
1633 (OK)
- Anton Mauve
Ossenwagen, 1870-1875
MB 501 (PK)
- Anton Mauve
*Winterlandschap met schaaps-
kudde,* 1851
MB 547 (PK)
- Anton Mauve
Schapen in stal, 1838-1888
MB 740 (PK)
- Anton Mauve
Twee koeien met meisje, 1800-
1900
OB 2326 b (PK)
- Anton Mauve
Eetje en ik, ca.1853-1888
PAK 3506 recto (PK)
- Anton Mauve
*Twee met blokken spelende kinde-
ren,* ca.1853-1888
PAK 3507 verso (PK)

Bruikleennemer:

Museum Catharijneconvent,
Utrecht

Tentoonstelling

'Sinterklaas wie kent hem niet?'

Periode

2009/10/01 - 2010/01/03

Object

- Jan Steen
Het Sint Nicolaasfeest, ca.1660
1826 (OK)

Bruikleennemer:

Museum Hilversum

Tentoonstelling

'Gooise vrouwen'

Periode

2009/10/03 - 2010/02/28

Objecten

- Maria van Kesteren
Vaas op houten voet, 1992
1925 a-b (KN&V)
- Maria van Kesteren
Schaal, 1992
1953 a-b (KN&V)
- Hil Andringa
Venster op het oosten, 1975
DK 18 (KN&V)
- Hil Andringa
Piramide, ca.1975
DK 246 (KN&V)
- Hil Andringa
Obelisk, ca.1975
DK 247 (KN&V)
- Etha Fles
Cactussen, 1857-1948
OB 3374 (PK)

Bruikleennemer:

Museum Rijswijk

Tentoonstelling

'Adriaen van der Cabel'

Periode

2009/10/04 - 2009/11/14

Objecten

- Adriaen van der Cabel
*Mediterrane haven met zeilsche-
pen en baders,* 1631-ca.1705
BdH 814 (PK)
- Adriaen van der Cabel
*Drie mannen bij het water met op
de achtergrond een stad,* 1631-
ca.1705
BdH 815 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Stal met vee in een rotlandschap,
1631-ca.1705
BdH 817 (PK)

- Adriaen van der Cabel
Twee jongens aan de waterkant,
1631-ca.1705
BdH 818 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Schaapskudde aan de voet van een boom, 1631-ca.1705
BdH 4236 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Titelblad "Terme de Pan",
1631-ca.1705
DN 2293/613 (PK)
- Adriaen van der Cabel
De man en de twee vrouwen,
1631-ca.1705
DN 2303/623 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Rust op de vlucht naar Egypte,
1631-ca.1705
DN 2305/625 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Schepen in de haven,
1631-ca.1705
DN 2310/630 (PK)
- Adriaen van der Cabel
Het oude slot, met bedelaars aan de weg, 1631-ca.1705
MS 56 (PK)

Bruikleenemer:

Museum Het Valkhof, Nijmegen

Tentoonstelling

'Met Katharina aan tafel'

Periode

2009/10/09 - 2010/01/03

Objecten

- Hans Collaert II
Saccharum, ca.1633
BdH 12471 (PK)
- Anoniem Nederland, 16de eeuw
Vetvanger, 1500-1525
F 4700 (KN&V)
- Anoniem Nederland, 16de eeuw
Teljoor, 1500-1600
F 5758 (KN&V)
- Anoniem, 15de eeuw
Mes, 1400-1500
F 6209 (KN&V)
- Anoniem Nederland, 15de eeuw
Mes, 1400-1500
F 6210 (KN&V)
- Anoniem, 15de/16de eeuw
Mes, ca.1500
F 6219 (KN&V)
- Anoniem Nederland, 15de eeuw
Mes, 1400-1500
F 6226 (KN&V)

- Anoniem België/Nederland, 15de eeuw
Kandelaar, 1400-1500
KA 90 (KN&V)
- Anoniem Duitsland, 15de eeuw
Schotel, 1425-1500
KB 2 (KN&V)
- Anoniem België, 15de eeuw
Kan, 1400-1500
KB 44 (KN&V)
- Anoniem Noordelijke/Zuidelijke Nederlanden, 15de eeuw
Heilige Gudula, 1460
N 77 (PK)
- Anoniem Nederland, 15de eeuw
Zoutvat, 1450-1500
OM 148 di. (KN&V)
- Anoniem, 19de eeuw
Tinnen lepel, 1800-1900
OM 617 (KN&V)
- Anoniem, 15de eeuw
Lepel, 1400-1500
OM 718 (KN&V)

Bruikleenemer:

Museum Tongerlohuys,
Roosendaal

Tentoonstelling

'Van Altink tot Zandvliet'

Periode

2009/10/10 - 2010/02/20

Object

- Charley Toorop
Leuvehaven, Rotterdam, 1926
BRL 2009-02 (MK)

Bruikleenemer:

Museum De Lakenhal, Leiden

Tentoonstelling

'De Stijl. Het Europees vervolg.
Kunst, design en architectuur
1917-1931'

Periode

2009/10/16 - 2010/01/03

Objecten

- Francis Picabia
Radio concerts, 1921-1922
3403 (MK)
- Francis Picabia
Portret van Arthur Cracan, 1923
3401 (MK)
- Piet Mondriaan
Compositie met kleurvlakjes, 1917
1543 (MK)

Bruikleenemer:

Gemeentemuseum Den Haag

Tentoonstelling

'Cézanne-Picasso-Mondriaan'

Periode

2009/10/17 - 2010/01/24

Objecten

- Paul Cézanne
Landschap bij Aix met de Tour de César, 1895
VdV 95
- Paul Cézanne
Studie naar de Hercules van Puget, 1882-1895
F II 215 (PK)

Bruikleenemer:

Centraal Museum Utrecht

Tentoonstelling

'Beyond the Dutch'

Periode

2009/10/17 - 2010/01/10

Objecten

- Roy Villevoey
Owner of the Voyage, 2007
FKI 107 (MK)
- Roy Villevoey
Beginnings, 2005
FKI 104 (MK)

Bruikleenemer:

Cobra Museum, Amstelveen

Tentoonstelling

'Paris Central. Europese meesters
uit de jaren vijftig'

Periode

2009/10/23 - 2010/01/17

Object

- Alfred Manessier
Port Nocturne, 1950
2645 (MK)

Bruikleenemer:

Historisch Museum Rotterdam

Tentoonstelling

'Nooit gebouwd Rotterdam'

Periode

2009/12/06 - 2010/08/29

Object

- Wim Gijzen
Fotomontage Schouwburgplein C'70, 1969
Stad-S 81

Bruikleenemer:

Museum Belvédère, Heerenveen

Tentoonstelling

'Eb en Vloed'

Periode

2009/12/18 - 2010/03/07

Object

- Dolif Henkes

Verolme Rozenburg, 1970
Stad-S 8

Bruikleennemer:

Centraal Museum Utrecht

Tentoonstelling

'Schilderijen van bloemen en fruiten. De schildertechniek van Jacob Marrel (1613/14 -1681)'

Periode

2009/12/19 - 2010/03/21

Object

- Jacob Marrel

Verschillende soorten bloemen in een glazen vaas, 1640-1645
2507 (OK)

Uitgaande bruiklenen internationaal

Bruikleennemer:

Gävle Konstcentrum, Gävle

Tentoonstelling

'The Space Between'

Periode

2009/01/17 - 2009/03/04

Objecten

- Bas Jan Ader

Nightfall, 1971

FKI 47 (MK)

- Bas Jan Ader

I'm too sad to tell you, 1970-1971

FKI 48 (MK)

- Bas Jan Ader

Primary time, 1974

VKI 90 (MK)

Bruikleennemer:

Musée des Beaux-Arts de Montréal

Tentoonstelling

'Kees van Dongen'

Periode

2009/01/22 - 2009/04/19

Objecten

- Kees van Dongen

Huizen in Montmartre, 1900-1905
1171 (MK)

- Kees van Dongen

Portret van Dr. Charles Rappoport, 1920

1187 (MK)

- Kees van Dongen

Interieur met gele deur, 1910

1188 (MK)

- Kees van Dongen

Twee vrouwen aan een piano, 1908

BRL 90-05 (MK)

- Kees van Dongen

Intérieur pauvre, 1898

KvD 2 (PK)

- Kees van Dongen

De Zandstraat bij avond (te

Rotterdam), 1877-1937

KvD 4 (PK)

- Kees van Dongen

De Zandstraat (Rotterdam).

Verdachte huizen met vrouwen, 1899

KvD 7 (PK)

- Kees van Dongen

Sneeuwruiters, 1877-1937

KvD 11 (PK)

- Kees van Dongen

Rotterdamse vrouwen, 1877-1937

KvD 12 (PK)

- Kees van Dongen

Staande clown, 1877-1937

KvD 25 (PK)

- Kees van Dongen

Egyptische buikdanseres,

1877-1937

KvD 27 (PK)

- Kees van Dongen

Le doigt sur la joue, 1911

St 78

Bruikleennemer:

Kunstner Hus, Oslo

Tentoonstelling

'Live Art/Living Scene'

Periode

2009/01/22 - 2009/02/01

Objecten

- Bas Jan Ader

Fall I, Los Angeles, 1970

FKI 45 (MK)

- Bas Jan Ader

Fall II, Amsterdam, 1970

FKI 46 (MK)

- Bas Jan Ader

I'm too sad to tell you, 1970-1971

FKI 48 (MK)

- Bas Jan Ader

Broken Fall (organic), 1971

FKI 50 (MK)

Bruikleennemer:

Bayerische Staatsgemäldesammlungen, München

Tentoonstelling

'The finest pearls of Art - The painting collection of the prince elector Johann Wilhelm of the Palatinate'

Periode

2009/01/23 - 2009/05/03

Objecten

- David Teniers II

Dorpsfeest, 1651

2039 (OK)

- Gerard Dou

De kwakzalver, 1652

St 4

Bruikleennemer:

Culturgest - Gestao de Espaços

Culturais, S.A., Lissabon

Tentoonstelling

'JCJ Vanderheyden'

Periode

2009/02/06 - 2009/05/10

Objecten

- JCJ Vanderheyden

Chequerboard (behorend bij:

Himalayas and Breughel), 1988

3221 a (MK)

- JCJ Vanderheyden

Introduction to complexity, 1987

3222 (MK)

- JCJ Vanderheyden

Mariana y Felipe, 1990

3374 (MK)

Bruikleennemer:

Museo Nacional Centro de Arte

Reina Sofia, Madrid

Tentoonstelling

'Paul Thek in the Context of

Contemporary Art'

Periode

2009/02/06 - 2009/04/20

Objecten

- Paul Thek

Interior Studio Keizersgracht,

1970/02/25

3440 (MK)

- Paul Thek

Polderlandscape (in pink), 1969

3441 (MK)

- Paul Thek

Ganymed, 1969/10/18

3442 (MK)

- Paul Thek

Comet/Feather of an angel, 1973

3444 (MK)

- Paul Thek

Earth as a mandala, 1974

3445 (MK)

- Paul Thek
Chinese grace, 1969
3446 (MK)
- Paul Thek
Meatcable, 1968
BEK 1697 (MK)
- Paul Thek
Show-Case, left: plate as a palette with meat, right: white plate with 'ice' in vorm of a penis, 1969
BEK 1699 (MK)
- Paul Thek
Seat of a swing, 1969
BEK 1700 (MK)
- Paul Thek
Blind, 1969
BEK 1701 (MK)
- Paul Thek
Whip-top painted as a mushroom, 1969
BEK 1703 (MK)
- Uitnodiging voor tentoonstelling 'Paul Thek', Stable Gallery, New York, 1964
- Catalogus The Procession/The artist's Co-op Stedelijk Museum, Amsterdam, 1969
- Catalogus A document made by Paul Thek and Edwin Klein Stedelijk Museum en Moderna Museet, 1969
- Envelop met vier kleine uitnodigingen voor 'Art. Pyramid-Christmas', ook getiteld 'Die Krippe', Wilhelm Lehbruck Museum, Duisburg, 1973
- Catalogus Continuous creation, Serpentine Gallery, London, 1981
- Poster voor tentoonstelling 'Paul Thek', Stable Gallery, 1968

Bruikleennemer:

Louisiana Museum of Modern Art, Humlebaek

Tentoonstelling

'Max Ernst, dream and revolution'

Periode

2009/02/07 - 2009/06/01

Object

- Max Ernst
Het paar, 1923
2708 (MK)

Bruikleennemer:

Milwaukee Art Museum

Tentoonstelling

'Jan Lievens (1607-1674)'

Periode

2009/02/07 - 2009/04/16

Object

- Jan Lievens
Duinlandschap met bomen, 1655
1455 (OK)

Bruikleennemer:

Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung, München

Tentoonstelling

'Frans Hals und Haarlems Meister der Goldenen Zeit'

Periode

2009/02/13 - 2009/06/07

Object

- Hendrick Goltzius
Portret van Jan Goyertsen, 1603
3450 (OK)

Bruikleennemer:

Philadelphia Museum of Art, Philadelphia

Tentoonstelling

'Paul Cézanne'

Periode

2009/02/19 - 2009/05/17

Objecten

- Paul Cézanne
Landschap met bomen en huisje, 1887-1894
F II 149 (PK)
- Paul Cézanne
Stilleven met drie peren, 1880-1882
F II 210 (PK)
- Paul Cézanne
Gezicht over daken en een landschap, 1882-1883
F II 213 (PK)

Bruikleennemer:

Musée d'Art Moderne et Contemporain de Genève

Tentoonstelling

'Daan van Golden'

Periode

2009/02/25 - 2009/05/24

Objecten

- Daan van Golden
Compositie met kleurstippen, 1964
2760 (MK)
- Daan van Golden
Blauwe studie naar Matisse, 1982
3071 (MK)
- Daan van Golden
Compositie met rozen, 1964

BRL 82 (MK)

- Daan van Golden
Wales picture, 1967-1975
Stad-F 48
- Daan van Golden
New Delhi, 1990-1991
Stad-F 49
- Daan van Golden
Mick Jagger, 1967
Stad-S 34
- Daan van Golden
Buddha, 1971-1973
Stad-S 84
- Daan van Golden
Fats Domino, 1973-1974
Stad-S 86
- Daan van Golden
Vogels, 1986
Stad-S 116
- Daan van Golden
Fujiya, 1964
Stad-S 139
- Daan van Golden
Mitsukoshi, 1964
Stad-S 140
- Daan van Golden
Heerelux III, 1983
Stad-S 160

Bruikleennemer:

Haus der Kunst, München

Tentoonstelling

'Gerhard Richter - Abstract paintings'

Periode

2009/02/27 - 2009/05/17

Object

- Gerhard Richter
Schwan (3), 1989
3217 (MK)

Bruikleennemer:

IVAM Centre Julio Gonzáles, Valencia

Tentoonstelling

'1929-1949, Vieira da Silva, Torres Gracia - Art Meeting beyond Structures'

Periode

2009/03/05 - 2009/05/03

Object

- Maria Elena Vieira da Silva
Het gevecht met messen, 1948
2670 (MK)

Bruikleennemer:
Suermondt-Ludwig-Museum
Aachen
Tentoonstelling
'Jacob Adriaensz. Backer'
Periode
2009/03/11 - 2009/06/07
Objecten
- Jacob Adriaensz. Backer
Jongen met baret, 1630-1640
2483 (OK)
- Jacob Adriaensz. Backer
Zittende vrouw, 1640-1650
MB 1955/T 6 (PK)

Bruikleennemer:
Rubenshuis, Antwerpen
Tentoonstelling
'Kleine presentatie Rubens'
Periode
2009/03/13 - 2009/04/19
Object
- Peter Paul Rubens
Blad met kopieën naar de Petrarca meester, ca.1590
V 100 (PK)

Bruikleennemer:
Kunsthalle Bielefeld
Tentoonstelling
'1968. The Great Innocents'
Periode
2009/03/15 - 2009/08/02
Objecten
- Jan Dibbets
Perspective correction, 4 horizontal lines, 1968
3021 (MK)
- Dan Flavin
Zonder titel, 1968
BEK 1544 (MK)
- Marinus Boezem
Windtable, 1968
BEK 1611 (MK)

Bruikleennemer:
Museum of Fine Arts Boston
Tentoonstelling
'Titian, Tintoretto, Veronese: Rivals in Renaissance Venice'
Periode
2009/03/15 - 2009/08/16
Objecten
- Titiaan
Jongen met honden in een landschap, 1565-1576
2569 (OK)

- Paolo Veronese
De maaltijd te Emmaus, 1565-1570
2571 (OK)

Bruikleennemer:
Tel Aviv Museum of Art, Tel Aviv
Tentoonstelling
'Avner Ben Gal'
Periode
2009/03/19 - 2009/06/20
Object
- Avner Ben-Gal
Who's next, 2003
BRL 2006-05 (MK)

Bruikleennemer:
Compton Verney art gallery,
Compton Verney
Tentoonstelling
'Diana & Actaeon: The forbidden glimpse of the naked body'
Periode
2009/03/21 - 2009/05/31
Object
- toegeschreven aan Giambologna
Slapende nimf en satyr, 1580-1590
BEK 1123 (OK)

Bruikleennemer:
Site Gallery, Sheffield
Tentoonstelling
'Guido van der Werve'
Periode
2009/03/21 - 2009/05/16
Objecten
- Bas Jan Ader
Bas Jan Ader Verzamelspoel
FKI 51 (MK)

Bruikleennemer:
Ville de Nantes
Tentoonstelling
'Simon Vouet en Italie, princes des peintres (1613-1627)'
Periode
2009/03/27 - 2009/06/29
Object
- Simon Vouet
Maria in aanbidding voor Christus,
1624
3171 (OK)

Bruikleennemer:
Sprengel Museum Hannover
Tentoonstelling
'Marc, Macke und Delaunay. Die Schönheit einer zerbrechenden Welt'

Periode
2009/03/29 - 2009/08/09
Object
- Franz Marc
Schaf, 1913-1914
1575 (MK)

Bruikleennemer:
Klassik Stiftung Weimar
Tentoonstelling
'Bauhaus 2009'
Periode
2009/03/29 - 2009/08/09
Object
- Wassily Kandinsky
Verstummen, 1924
2678 (MK)

Bruikleennemer:
Museum of the City of New York
Tentoonstelling
'Amsterdam/New Amsterdam: The Worlds of Henry Hudson'
Periode
2009/04/04 - 2009/09/27
Objecten
- Geertruydt Roghman
De Schuurster, ca.1650
BdH 6030 (PK)
- Johannes van Vliet
De Koperslager, ca.1635
BdH 24088 (PK)
- Anoniem Nederland, 17de eeuw
Mes, 1600-1700
F 6244 (KN&V)
- Anoniem Nederland, 17de eeuw
Kam, 1600-1700
F 6808 (KN&V)
- Anoniem Nederland (?), 17de eeuw
Brandewijnroemer, 1675-1700
F 10301 (KN&V)

Bruikleennemer:
Sprengel Museum, Hannover
Tentoonstelling
'Henk Chabot'
Periode
2009/04/05 - 2009/07/19
Objecten
- Hendrik Chabot
Zee (Regenbui), 1933
1149 (MK)
- Hendrik Chabot
Kop van een boerin, ca.1894-1949
HC 6 (PK)
- Hendrik Chabot
Zittende boer, ca.1894-1949
HC 7 (PK)

- Hendrik Chabot
Landschap (geploegd land),
ca.1894-1949
HC 9 (PK)
- Hendrik Chabot
Landschap met bewolkte lucht,
ca.1894-1949
HC 10 (PK)

Bruikleenemer:
Grand Palais, Parijs

Tentoonstelling

'La double image: d'Arcimboldo à Dalí'

Periode

2009/04/06 - 2009/07/06

Object

- Salvador Dalí
Le grand paranoïaque, 1936
2989 (MK)

Bruikleenemer:

Venue 1: Centre national d'art et
culture Georges Pompidou, Parijs:
2009/04/08 - 2009/08/10

Venue 2: Guggenheim Museum,
New York: 2009/09/18 - 2010/01/11

Tentoonstelling

'Kandinsky, The Exhibition'

Object

- Wassily Kandinsky
Lyrisches, 1911
1430 (MK)

Bruikleenemer:

Museum Ludwig, Keulen

Tentoonstelling

'Christopher Wool'

Periode

2009/04/12 - 2009/07/12

Objecten

- Christopher Wool
Untitled (P78), 1988
3204 (MK)
- Christopher Wool
Untitled (The show...), 1990
3249 (MK)

Bruikleenemer:

Kunsthalle Mannheim

Tentoonstelling

'Antonym'

Periode

2009/05/16 - 2009/08/16

Object

- Anton Henning
Quadrinom No. 3 (AH2006-198),
2006
BRL 2008-03 (MK)

Bruikleenemer:

Tate Gallery Liverpool

Tentoonstelling

'Colour Chart: Reinventing Colour,
1950 to Today'

Periode

2009/05/24 - 2009/09/13

Object

- Bas Jan Ader
Primary time, 1974
VKI 90 (MK)

Bruikleenemer:

Stichting Pleinmuseum, Amsterdam

Tentoonstelling

'Dropstuff', Biënnale, Venetië 2009

Periode

2009/06/02 - 2009/06/07

Objecten

- Guido van der Werve
*Nummer acht. Everything is going
to be alright*, 2007
FKI 108 (MK)
- Joost Conijn
Auto op dak, the Netherlands,
Amsterdam, 1996
FKI 99 (MK)

Bruikleenemer:

Art Gallery New South Wales,
Sydney

Tentoonstelling

'Intensely Dutch; image, abstraction
and the word'

Periode

2009/06/05 - 2009/08/23

Objecten

- Jaap Nanninga
Bagdad, 1961
2627 (MK)
- Willem de Kooning
*The cliff of the Palisade with
Hudson River, Weehawken, New
Jersey*, 1963
2952 (MK)
- Edgar Fernhout
Zelfportret, 1953-1954
3368 (MK)
- Gerrit Benner
Koeien, ca.1956-1957
MB 1958/T 7 (PK)
- Karel Appel
Dier, 1950
MB 1959/T 16 (PK)
- Corneille
Compositie; Paysage du Sud, 1959
MB 1959/T 19 (PK)

- Jaap Nanninga

Compositie in kleuren, 1961

MB 1961/T 15 (PK)

- Jaap Wagemaker

Compositie, 1961

MB 1962/T 7 (PK)

- Karel Appel

A beast-drawn man, 1963

MB 1963/5 a-g (PK)

- Constant

New Babylon, 1963

MB 1963/46 a-j (PK)

- Constant

*New Babylon; tekening uit portfo-
lio met 10 litho's*, 1962

MB 1963/T 24 (PK)

- Bram van Velde

Compositie, 1955

MB 1966/1 (PK)

- Bram van Velde

Zonder titel, 1974

MB 1977/88 (PK)

- Lucebert

Oerolifant, 1959

MB 1984/T 41 (PK)

- Lucebert

Hintergedanke, 1962

MB 1984/T 44 (PK)

Bruikleenemer:

Philadelphia Museum of Art voor
de: Biënnale, Venetië 2009; Ca'

Foscari University

Tentoonstelling

'Bruce Nauman: Topological
Gardens'

Periode

2009/06/07 - 2009/10/15

Objecten

- Bruce Nauman
Double steel cage piece, 1974
BEK 1568 (MK)

Bruikleenemer:

Culturgest - Fundação Caixa Geral
de Depósitos, Lissabon

Tentoonstelling

'Daan van Golden'

Periode

2009/06/19 - 2009/09/06

Objecten

- Daan van Golden
Study '86, 1986
3143 (MK)
- Daan van Golden
Compositie met rozen, 1964
BRL 82 (MK)

- Daan van Golden
Schiedam, 1965
Stad-F 100
- Daan van Golden
Compositie met mokka ruit, 1964
Stad-S 141
- Daan van Golden
White painting, 1965
Stad-S 142
- Daan van Golden
Compositie met kleurstippen, 1964
2760 (MK)
- Daan van Golden
Blauwe studie naar Matisse, 1982
3071 (MK)
- Daan van Golden
Mick Jagger, 1967
Stad-S 34
- Daan van Golden
Fats Domino, 1973-1974
Stad-S 86
- Daan van Golden
Vogels, 1986
Stad-S 116
- Daan van Golden
Fujjya, 1964
Stad-S 139
- Daan van Golden
Mitsukoshi, 1964
Stad-S 140
- Daan van Golden
Heerelux III, 1993
Stad-S 160
- Daan van Golden
Wales Picture, 1967-1975
Stad-F 48

Bruikleennemer:

Centre of Contemporary Art Znaki
Czasu, Torun

Tentoonstelling

'Gone to Croatans'

Periode

2009/06/19 - 2009/09/27

Objecten

- Bas Jan Ader
Fall I, Los Angeles, 1970
FKI 45 (MK)
- Bas Jan Ader
Nightfall, 1971
FKI 47 (MK)

Bruikleennemer:

Von der Heydt-Museum, Wuppertal

Tentoonstelling

'Freedom, Power and Splendour'

Periode

2009/06/21 - 2009/09/09

Object

- Bartholomeus van der Helst
Portret van Daniel Bernard, 1669
1297 (OK)

Bruikleennemer:

Museum für Angewandte Kunst
Gera

Tentoonstelling

'Den eigenen Vorstellungen Gestalt
geben'

Periode

2009/06/23 - 2009/09/20

Objecten

- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Kan, 1933-1940
A 3146 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Kom, 1933-1940
A 4151 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Kom op voet, 1926/1950, voor
1947
A 4320 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Bord, 1938
A 6355 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Bord, 1938
A 6356 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Suikerpot met deksel, 1933-1940
A 6430 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Vaas, 1933-1940
A 6437 (KN&V)
- Franz Rudolf Wildenhain, 't Kruikje
Groene vaas, 1933-1944
A 7421 (KN&V)
- Marguerite Friedlaender-
Wildenhain, Staatliche
Porzellanmanufaktur Berlin
Vaas, 1931
V 1303 (KN&V)
- Marguerite Wildenhain-
Friedlaender, KPM Berlin
Witte vaas, ca.1930
V 2246 (KN&V)
- Marguerite Wildenhain-
Friedlaender, Burg Giebenstein
Twee koppen en schotels, ca.1926
V 2388 a-d (KN&V)

Bruikleennemer:

Hayward Gallery, Londen

Tentoonstelling

'Walking in my Mind'

Periode

2009/06/23 - 2009/09/06

Object

- Charles Avery
Stone Mice, 2008
BEK 1814 (MK)

Bruikleennemer:

Z33, Hasselt

Tentoonstelling

'Werk NU / Work NOW'

Periode

2009/06/27 - 2009/09/25

Object

- Hella Jongerius
Powerpatch, 2003
V 2262 (KNV)

Bruikleennemer:

Museu Nacional de Arte Antiga,
Lissabon

Tentoonstelling

'Encompassing the Globe: Portugal
and the World in the 16th and 17th
Centuries'

Periode

2009/07/09 - 2009/11/01

Object

- Frans Jansz Post
Een suikerfabriek, ca.1650-1660
2116 (OK)

Bruikleennemer:

The Hyde Collection, Glens Falls

Tentoonstelling

'Degas and Music'

Periode

2009/07/12 - 2009/10/18

Object

- Edgar Hilaire Germain Degas
Vrouw met opgeheven linkerarm,
op de rug gezien, ca.1880
F II 53 (PK)

Bruikleennemer:

Museum of Modern Art New York

Tentoonstelling

'In and Out of Amsterdam'

Periode

2009/07/19 - 2009/10/05

Objecten

- Bas Jan Ader
Fall I, Los Angeles, 1970
FKI 45 (MK)
- Bas Jan Ader,
Fall II, Amsterdam, 1970
FKI 46 (MK)

Bruikleennemer:

FRAC, Marseille

Tentoonstelling

'Voyage sentimental 3'

Periode

2009/09/09 - 2009/12/12

Object

- Bas Jan Ader
Verzamelspoel
FKI 51 (MK)

Bruikleennemer:The Metropolitan Museum of Art,
New York**Tentoonstelling**'Vermeer's Masterpiece: The
Milkmaid'**Periode**

2009/09/09 - 2009/11/29

Object

- Anoniem, 17de eeuw
Grape, 1600-1700
F 11 di. (KN&V)

Bruikleennemer:

Musée du Louvre, Parijs

Tentoonstelling'Titien, Tintoret, Véronèse. Rivalités
à Venise 1540-1600'**Periode**

2009/09/14 - 2010/01/04

Objecten

- Titiaan
*Jongen met honden in een land-
schap*, ca.1565-1576
2569 (OK)
- Paolo Veronese
De maaltijd te Emmaus, ca.1565-
1570
2571 (OK)

Bruikleennemer :

Artes.Leuven

Tentoonstelling'Rogier van der Weyden, ca.1400-
1464 - De Passie van de Meester'**Periode**

2009/09/18 - 2009/12/06

Objecten

- Anoniem Zuidelijke Nederlanden,
15de eeuw
Jan IV, hertog van Brabant,
ca.1475-1500
MB 1958/T 20 (PK)
- Anoniem Zuidelijke Nederlanden,
15de eeuw
Lodewijk, Hertog van Savoye,
ca.1475-1500

MB 1958/T 21 (PK)

- Rogier van der Weyden
Maria met Kind, ca.1399-1464
N 9 (PK)
- Vranck van der Stock
Kruisdraging, ca.1424-1495
N 81 recto (PK)

Bruikleennemer:

Moderna Museet, Stockholm

Tentoonstelling'Dalí Dalí featuring Francesco
Vezzoli'**Periode**

2009/09/19 - 2010/01/17

Objecten

- Salvador Dalí
*Affiche Franse Spoorwegen/
Roussillon*, 1969
MB 3678 (PK)
- Salvador Dalí
*Affiche Franse Spoorwegen/
Auvergne*, 1969
MB 3679 (PK)
- Salvador Dalí
Affiche Franse Spoorwegen/Elzas,
1969
MB 3680 (PK)
- Salvador Dalí
Affiche Franse Spoorwegen/Parijs,
1969
MB 3681 (PK)
- Salvador Dalí
Affiche Franse Spoorwegen/Alpen,
1969
MB 3682 (PK)
- Salvador Dalí
*Affiche Franse Spoorwegen/
Normandië*, 1969
MB 3683 (PK)

Bruikleennemer:

Stad Sint-Niklaas

Tentoonstelling

'In het spoor van Rubens'

Periode

2009/09/20 - 2010/01/31

Objecten

- Gillis van Tilborgh
Portretgroep in een interieur,
ca.1660-1665
1864 (OK)
- Peter Paul Rubens
Het bad van Diana, 1635-1640
2296 (OK)

Bruikleennemer:

MACBA, Barcelona

Tentoonstelling

'Modernologies'

Periode

2009/09/22 - 2010/01/17

Objecten

- Christopher Williams
*Ablaye BBÀ, Bira Bâ, Sidath Fall
and Aziz Ngom, La Senegalaise de
L'Imprimerie, Dakar Senegal, May
14, 1996 (no. 1)*
3436 (MK)
- Christopher Williams
*Ablaye BBÀ, Bira Bâ, Sidath Fall
and Aziz Ngom, La Senegalaise de
L'Imprimerie, Dakar Senegal, May
14, 1996 (no. 2)*
3437 (MK)

Bruikleennemer:

25 FPS, Zagreb

Tentoonstelling'25 FPS International Experimental
Film and Video Festival'**Periode**

2009/09/22 - 2009/09/27

Object

- Bas Jan Ader
Nightfall, 1971
FKI 47 (MK)

Bruikleennemer:

MKgalerie, Berlijn

Tentoonstelling

'Fail Again Fail Better # 2'

Periode

2009/09/25 - 2009/10/25

Object

- Bas Jan Ader
*Broken fall (organic) Amsterdamse
Bos-Holland*, 1971
FKI 50 (MK)

Bruikleennemer:

Kunsthau Graz

Tentoonstelling'Andy Warhol / Barnett Newman /
Christopher Wool'**Periode**

2009/09/25 - 2010/01/10

Object

- Christopher Wool
Untitled (P78), 1988
3204 (MK)

Bruikleennemer:

Pierre-Bergé-Yves Saint Laurent

Foundation, Parijs

Tentoonstelling

'Jean-Michel Frank'

Periode

2009/10/02 - 2010/01/03

Object

- Salvador Dalí

Mae West Lips Sofa, 1938

V 2280 (KNV)

Bruikleennemer:

Von der Heydt-Museum, Wuppertal

Tentoonstelling

'Claude Monet'

Periode

2009/10/11 - 2010/02/28

Object

- Claude Monet

Lente in Vétheuil, 1880

St 93

Bruikleennemer:

Musée d'Orsay, Parijs

Tentoonstelling

'James Ensor'

Periode

2009/10/19 - 2010/02/04

Object

- James Ensor

L'Atelier de l'artiste, 1930

1203 (MK)

Bruikleennemer:

Nagasaki Museum of History and

Culture, Nagasaki

Tentoonstelling

'Oranda and Nippon - From

Rembrandt to Von Siebold'

Periode

2009/10/31 - 2010/01/11

Objecten

- Nicolaes Muys

De belachelijke jonker, 1777

1556 (OK)

- De Grieksche A, Delft

Schotel, ca.1700

A 3331 (KN&V)

- Anoniem Japan, 17de eeuw

Kommetje, ca.1670

A 7663 c (KN&V)

- Anoniem Japan, 17de eeuw

Schotel, ca.1670

A 7663 f (KN&V)

- Claes Jansz. Visscher

De beurs te Amsterdam, 1612

BdH 8361 di (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Zelfportret met sabel, 1634

DN 1948/269 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

De H. Hieronymus in een berg-

achtig landschap, 1653

DN 1980/301 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Vrouw gezeten bij een kachel,

1658

DN 1996/317 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Een zittende, naakte vrouw, 1658

DN 1997/318 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Landschap met melkboer, 1650

DN 2001/322 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

De grote Coppenol, 1658

DN RHvR gi. 25 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Zelfportret met Saskia, 1636

MS 640 (PK)

- Anoniem Duitsland, 17de eeuw

Baardmankruik, 1600-1650

F 2797 (KN&V)

- Anoniem Japan, 18de eeuw

Japanse baardmankruik, 1700-

1800

F 9775 (KN&V)

Bruikleennemer:

Kunstcentrum Z33, Hasselt

Tentoonstelling

'Frederic Geurts - (un)balanced'

Periode

2009/11/08 - 2010/02/07

Objecten

- Bas Jan Ader

Fall II, Amsterdam, 1970

FKI 46 (MK)

- Bas Jan Ader

Broken fall (geometric)

West-Kapelle - Holland, 1971

FKI 49 (MK)

Bruikleennemer:

Wilhelm Hack Museum,

Ludwigshafen am Rhein

Tentoonstelling

'Against All Reason. Surrealism

Paris - Prague'

Periode

2009/11/14 - 2010/02/14

Object

- Salvador Dalí

Impressions d'Afrique, 1938

2991 (MK)

Bruikleennemer:

Centre d'Art Contemporain Genève

Tentoonstelling

'Pourquoi Attendre!'

Periode

2009/12/10 - 2010/02/07

Object

- Richard Serra

Anxious Automation, 1971

VKI 57 (MK)

Bruikleennemer:

Museum of Contemporary Art,

Sydney

Tentoonstelling

'Take your time: Olafur Eliasson'

Periode

16/12/2009 - 11/4/2010

Object

- Olafur Eliasson

Notion Motion, 2005

BEK 1742 (MK)

Bruikleennemer:

The J. Paul Getty Museum, Los

Angeles

Tentoonstelling

'Drawings by Rembrandt and His

Pupils: Telling the Difference'

Periode

2009/12/08 - 2010/01/28

Objecten

- Constantijn Daniël van Renesse

Daniël in de leeuwenkuil, 1649-

1652

MB 200 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Ruth en Naomi, ca.1636-1638

MB 1958/T 32 (PK)

- Arent de Gelder

Zittend naakt op de rug gezien,

ca.1660-1662

R 1 (PK)

- Rembrandt Harmensz van Rijn

Zittende vrouw met opengeslagen

boek op schoot, ca.1639

R 10 (PK)

- Nicolaes Maes

Isaac zegent Jacob, ca.1658

R 54 (PK)

- Nicolaes Maes

Studies van luisterende figuren,

ca.1655

R 63 (PK)

Bruikleennemer:

Zacheta - National Gallery of Art,

Warschau

Tentoonstelling

'All Creatures Great and Small'

Periode

2009/12/18 - 2010/02/21

Object

- Joseph Beuys

*I like America and America likes
me, 1974*

FKI 28 (MK)



Presentaties

De Collectie Twee

17 januari 2009 – begin 2011

Inrichting: Maarten Spruyt

Conservatoren: Peter van der Coelen, Albert Elen, Jonieke van Es, Alexandra Gaba-van Dongen, Annemartine van Kesteren, Friso Lammertse, Mienke Simon Thomas.

De Collectie Twee volgt *De Collectie Eén* op als de collectiepresentatie van het museum. Wederom zijn in het meer dan vijftig zalen tellende collectiegebouw de topstukken uit de verzameling van het museum te zien. Nieuw aan deze opstelling is dat schilderijen en beelden worden gecombineerd met tekeningen en prenten uit het prentenkabinet van het museum. Bladen van onder andere Dürer, Rubens en Rembrandt zijn direct naast schilderijen van dezelfde meesters te zien. In aparte kabinetten worden onder meer aquarellen van Cézanne getoond. De circa 120 tekeningen en prenten, verspreid over twaalf zalen, wisselen iedere drie maanden. Op de benedenverdieping van het collectiegebouw is een chronologisch overzicht te zien uit de collectie toegepaste kunst en design, lopend van anonieme laatmiddeleeuwse sierkeramiek tot de ladekast van Tejo Remy van Droog Design. Educatiepartner bij *De Collectie Twee* is de Rabobank. *De Collectie Twee* kwam mede tot stand dankzij de nalatenschap van mevrouw N.C. van Riemsdijk-Borsje.

Charles Avery – The Islanders: An Introduction

28 februari – 7 juni 2009

Conservator: Sjarel Ex

Sinds 2004 werkt Charles Avery (Schotland, 1973) aan *The Islanders*, een episch project met als onderwerp een imaginair eiland. Door middel van teksten, modellen en tekeningen beschrijft Avery

de topologie, kosmologie en de bewoners van dit fictieve eiland; van de markt van Onomatopoeia (de naam van de hoofdstad) tot The Eternal Forest waar naar verluidd een onbekend beest, de zogeheten Noumenon, huist. Het project kan worden gezien als een beschouwing op enkele centrale thema's van de filosofie, het scheppen van kunst en de kolonisatie en het eigendom van de ideeënwereld. De tentoonstelling is een samenwerking met Parasol unit foundation for contemporary art, Londen en de Scottish National Gallery of Modern Art, Edinburgh, UK.

Prentenkabinet: Whistler & Haden

28 februari – 23 augustus 2009

Conservator: Dingenus van de Vrie

Ruim veertig prenten van James McNeill Whistler (1834-1903) en Francis Seymour Haden (1818-1910) uit de collectie van het museum worden in het prentenkabinet getoond. Whistler en Haden spelen aan het einde van de negentiende eeuw een grote rol bij de herwaardering van grafiek, en dan met name de etskunst. Grafiek wordt in de negentiende eeuw steeds meer toegepast als een reproductietechniek en steeds minder gebruikt als een artistiek medium. Haar oorspronkelijke karakter gaat hierdoor verloren. De etskunst moet opnieuw worden ontdekt. Whistler en Haden bestempelen zichzelf daarom aanvankelijk nadrukkelijk als avantgardisten en brengen zo de grafiek in de belangstelling. Grote inspiratiebron voor deze twee kunstenaars zijn de landschapsprenten van Rembrandt, die door de vlotte opzet en het opwerken met droge naald overkomen als spontane schetsen.

Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist

7 maart 2009 – 10 mei 2009

Conservator: Sjarel Ex

Negen ruimtelijke installaties van de

Zwitserse videokunstenaar Pipilotti Rist (Zürich, 1962) zijn in de grote Bodon-zaal samengebracht tot een groots overzicht. De plattegrond van *Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist* doet denken aan een levend wezen met een maag, een hart en longen. De werken worden van elkaar gescheiden door semi-transparante golvende wanden. Video, audio en ruimtelijke ervaring spelen een gelijkwaardige rol. Verschillende installaties in *Elixir* zijn eerder al in een andere vorm en voor een andere plek gemaakt. Zo vulde *A la belle étoile* in 2007 het gigantische plein voor het Centre Pompidou in Parijs en is *Homo Sapiens Sapiens* gemaakt voor de gewelven van de San Stae kerk in Venetië in 2005. Met installaties als deze geeft Rist een eigen draai aan de bestaande vorm en sfeer van de architectuur. Zij creëert werelden die vrij en paradisijselijk, maar ook maatschappijkritisch en melancholiek zijn. Bij de tentoonstelling verschijnt een rijk geïllustreerde catalogus met essays van John Slyce, Paul Kempers, Emile Wennekes en Catrien Schreuder. De catalogus wordt vormgegeven door Irma Boom. De inrichting van de tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door ADO International, BoDeWo en Enia. In samenwerking met het Museum of Contemporary Art Kiasma, Helsinki, Finland. Met dank aan het H+F Mecenaat en Prohelvetia.

Ryan Gander – Heralded as the new black

21 maart – 24 mei 2009

Conservator: Jaap Guldemond

Het oeuvre van de Britse kunstenaar Ryan Gander (Chester, 1976) omvat objecten, installaties, teksten, films en toegeëigende werken. Het is een rijk en veelzijdig oeuvre dat constant in beweging is. Gander laat nieuwe werken zien en geeft oude werken een nieuwe

context. Zijn werk gaat over het genereren van steeds verschillende betekenissen naar gelang het verschil in plaats, tijd en context. Zo nodigt Gander de toeschouwer uit zijn eigen verhalen te maken bij zijn werk. In de Willem van der Vormgalerij in het museum vindt zijn eerste grote museale tentoonstelling in Nederland plaats. In samenwerking met Ikon Gallery, Birmingham en South London Gallery, Londen. Met dank aan het H+F Mecenaat.

Collectie Pop Art

4 april – 16 augustus 2009
Conservator: Sjarel Ex

Een presentatie van belangwekkende popartwerken uit de museumcollectie. Niet alleen de Amerikaanse iconen worden getoond, maar ook de werken van Europese collega's uit onder meer Nederland, Duitsland en Frankrijk. In de tentoonstelling zijn werken te zien van onder anderen Andy Warhol, Claes Oldenburg, Roy Lichtenstein, David Hockney en Woody van Amen.

Brazil Contemporary – Hedendaagse kunst, architectuur en beeldcultuur

30 mei – 23 augustus 2009
Conservator: Jaap Guldemond en Bregje van Woensel

Samen met het Nederlands Architectuurinstituut en het Nederlands Fotomuseum wordt de rijke cultuur van Brazilië onder de aandacht gebracht. Alle facetten komen aan bod in drie tentoonstellingen, een publicatie en een activiteitenprogramma. Museum Boijmans Van Beuningen geeft een overzicht van de Braziliaanse beeldende kunst. Het werk van Hélio Oiticica (1937-1980) staat hierbij centraal. Oiticica is van mening dat Brazilië niet lijdzaam en passief westerse invloeden moet imiteren, maar dat kunstenaars

deze invloeden moeten verwerken tot een geheel eigen cultuur. De tentoonstelling laat zien in hoeverre hedendaagse kunstenaars nog steeds beïnvloed worden door het werk van Oiticica, met *Celula Nave* van Ernesto Neto uit eigen collectie en werken van Rivane Neuenschwander, Cao Guimarães en Ricardo Basbaum. In samenwerking met het Nederlands Architectuurinstituut, het Nederlands Fotomuseum, gemeente Rotterdam en Rotterdam Festivals. De tentoonstelling is een hoofdonderdeel van het programma Holland Art Cities. Met dank aan de gemeente Rotterdam, Rotterdam Festivals, ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Mondriaan Stichting, SNS REAAL Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds, Braziliaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en Hivos NCDO Cultuurfonds.

De Nieuwe Collectie (1)

27 juni – 11 oktober 2009
Conservator: Sjarel Ex

In 2009 en 2010 toont het museum verschillende wisselende selecties uit de collectie hedendaagse kunst. Het betreft werken van kunstenaars die het museum al sinds de jaren tachtig heeft gevolgd, zoals Adam Colton en Emo Verkerk, en van kunstenaars waarvan recent retrospectieve aankopen zijn gedaan, zoals Berend Strik en Klaas Kloosterboer. Deze presentatie toont niet alleen de aankoopkeuzes uit het verleden, maar schetst ook toekomstige richtingen voor de collectie. De presentatie van collectiestukken is in een aantal gevallen aangevuld met bruiklenen van de kunstenaars of hun galeries. Zo denkt het museum, tegen de achtergrond van eerdere keuzes, in het openbaar na over toekomstige aankopen voor de collectie. Ook te zien in deze presentatie is *Museum van Nagsael* van de kunstenaars Rolf Engelen en Silvia B.

Pipilotti Rist – Laat je haar neer

4 juli 2009 – onbepaalde tijd
Conservator: Sjarel Ex

In opdracht van het H+F Mecenaat en het museum realiseert Pipilotti Rist een permanente video-installatie naar aanleiding van de succesvolle tentoonstelling *Elixir: het video-organisme van Pipilotti Rist*. De video-installatie *Laat je haar neer* is te zien in het trappenhuis van het gratis toegankelijk entreegebied. Bezoekers kunnen in een groot uitgespannen, kleurrijk net van dik touw klimmen en de nieuwste video van Pipilotti Rist bekijken. De video begeeft zich tussen ratio en droom en zweeft net als de installatie tussen hemel en aarde. Ook kan men zappen naar andere videowerken uit de collectie van het museum. Met dank aan het H+F Mecenaat.

Antistrot

4 juli 2009 – onbepaalde tijd
Conservator: Saskia van Kampen

Het Rotterdamse kunstenaarscollectief Antistrot, dat in 1997 werd opgericht, krijgt *carte blanche* voor de muurschildering *Hidden Track* in de espressobar van het museum. De kunstenaars van Antistrot reflecteren in hun werk op de beeldcultuur van de huidige samenleving met cartoonachtige beelden. Zij vinden hun inspiratie in hedendaagse media als internet, televisie, stripverhalen en modefotografie, maar ook in pakkende beelden uit vervlogen tijden, zoals pornobeelden uit de jaren zeventig. Het resultaat is een omtovering van de ruimte in een kleurrijke, humoristische en satirische schildering. Op 4 juli 2009 geeft een aantal leden van het collectief Antistrot, voorafgaand aan de onthulling van de muurschildering *Hidden Track*, performances op de binnenplaats van het museum.

Kunst Studio: Kunst4Kids

4-19 juli 2009

Kinderen van 5 tot 18 jaar kunnen in het museum een zeefdruk van een kunstenaar kopen. Ouders mogen deze kinderverkoop-tentoonstelling niet in, dus de kinderen kiezen helemaal zelf. Deelnemende kunstenaars zijn Karin Arink, Marjolein van den Assem, Carel Blotkamp, Robbie Cornelissen, Ronald Cornelissen, Karin van Dam, Paul van der Eerden, Peter Feiler, Helen Frik, Fons Haagmans, Rosemin Hendriks, Henri Jacobs, Erik van Lieshout, Joep van Lieshout, Paul Nassenstein, Paul Noble, Mai van Oers, Johan van Oord, Olphaert den Otter, Sef Peeters, Gerard Polhuis, Ewoud van Rijn, Marc Ruygrok, Roland Sips, Roland Sohier, Lily van der Stokker, Ronald Versloot, Luuk Wilmering, Hans de Wit en Sylvie Zijlmans.

Prentenkabinet: Vogels van diverse pluimage

29 augustus – 29 november 2009
Conservator: Albert Elen

‘Vogels van diverse pluimage’ is een uitdrukking voor mensen met diverse achtergronden. Voor een collectiepresentatie in het prentenkabinet is het gezegde letterlijk genomen voor een presentatie van vijf eeuwen tekeningen en prenten van bijzondere vogels, meestal met een landschappelijke achtergrond die hun natuurlijke leefomgeving voorstelt. In *Vogels van diverse pluimage* zijn bladen te zien van onder anderen Aert Schouman (1710-1792), Theo van Hoytema (1863-1917), Francisco José de Goya y Lucientes (1746-1828), Adriaen Collaert (1560-1618), Cornelis Bloemaert (ca. 1601-1672) en Maurits Cornelis Escher (1898-1972).

Kunst Studio: It's a process

19 september 2009 – februari 2010

In de presentatie *It's a process* in de Kunst Studio wordt aan de hand van de jongeren Kiki van Caspel en Josefine Smid de totstandkoming van een modeontwerp, van inspiratie tot productie, gevolgd. Kiki en Josefine namen deel aan het Amsterdamse modeatelier voor jongeren, Pal West. In december wordt een extra tentoonstellingswand in gebruik genomen, waarop doorlopend resultaten van workshops, wedstrijden en andere activiteiten worden getoond.

Paul Kooiker – Crush

5 september 2009 – 22 november 2009

Gastconservator: Willem van Zoetendaal

De uit zwart-wit foto's bestaande serie *Crush* is nieuw werk van Paul Kooiker (Rotterdam, 1964). De foto's lijken genomen tijdens het nog eenmaal terugkeren naar een plaats delict; het zijn haastige opnames met een laconieke nervositeit. De aangetroffen omgeving (het atelier) doet duister aan en voelt als een in paniek verlaten slagveld. Attributen zoals kussens, zeiltjes, meubels en zelfs een stofzuiger liggen verspreid in het rond, en modellen zijn in een benarde houding aan hun lot overgelaten. Naast *Crush* is ook de serie *Room Service* uit 2008 te zien. *Crush* is samengesteld door gastconservator Willem van Zoetendaal (Den Haag, 1950), galeriehouder en conservator van een groot aantal fotografietentoonstellingen in binnen- en buitenland. *Bij Crush* verschijnt een publicatie: *Paul Kooiker – Crush*. Met dank aan het Fonds BKVB.

Rinus van den Bosch

5 september – 29 november 2009

Conservator: Sjarel Ex

Rinus van den Bosch (Den Haag, 1938-1996), een virtuoos tekenaar, laat een veelzijdig oeuvre na waaronder tekeningen, schilderijen, poëzie, proza en werk in de openbare ruimte. De solopresentatie belicht aan de hand van meer dan honderd werken uit zijn atelier de bijzondere kwaliteiten van deze ten onrechte in vergetelheid geraakte kunstenaar. In zowel figuratieve als abstracte lijntekeningen en schilderijen met veelal poëtische titels toont hij de wereld en de mensen daarin. Zijn visie op de actualiteit en het Den Haag van de jaren zeventig weet hij trefzeker te vatten. De schilderijen worden gekenmerkt door eenvoud, kleur en humor.

Bij de tentoonstelling verschijnt een biografisch essay van Willem Otterspeer en een bundel met bijdragen van onder anderen Peter Struycken, Dick Matena en Wim Beeren.

The Art of Fashion: Installing Allusions

19 september 2009 – 10 januari 2010

Gastconservatoren: José Teunissen en Judith Clark

Met *The Art of Fashion* onderzoeken gastconservatoren José Teunissen (lector ArtEZ Arnhem) en Judith Clark (tentoonstellingsmaker in Londen) de vervagende grenzen tussen mode en kunst. Hendaagse modeontwerpers gebruiken installaties en performances, en hun ontwerpen zijn vaak meer sculpturaal dan draagbaar. Aan de hand van nieuwe en bestaande objecten op het snijvlak van mode en kunst wordt de relatie tussen beide disciplines zichtbaar gemaakt. Exclusief voor de tentoonstelling laten Viktor & Rolf, Naomi Filmer, Hussein Chalayan, Anna-Nicole Ziesche en Walter Van Beirendonck de strakke regels van

de mode varen en creëren vrij werk. In samenwerking met PremSela Dutch Platform for Design and Fashion en modelectoraat ArtEZ organiseert het museum een dag vóór de opening van de tentoonstelling een internationaal symposium voor professionals. Tijdens de tentoonstelling vinden verschillende workshops, lezingen en een familiedag plaats.

Bij de tentoonstelling verschijnt de catalogus *The Art of Fashion*, die ingaat op het werk en de achtergronden van de kunstenaars en ontwerpers die deelnemen aan de tentoonstelling. Ook verschijnt het theoretische achtergrondboek *Mode en Verbeelding* bij uitgeverij d'jonge Hond.

De tentoonstelling is een hoofdonderdeel van het programma Holland Art Cities. *Elle* is mediapartner van de tentoonstelling.

Met dank aan H+F Fashion on the Edge, Mondriaan Stichting, SNS REAAL Fonds en Prins Bernhard Cultuurfonds.

Rotterdam designprijs 2009

19 september 2009 – 10 januari 2010

Conservator: Annemartine van Kesteren

De Rotterdam designprijs is een tweejaarlijkse nationale prijs die de gemeenschappelijke kwaliteiten van het Nederlandse ontwerp onder de aandacht brengt en het designdebat versterkt. De prijs is een initiatief van Stichting Designprijs Rotterdam. De tentoonstelling *Rotterdam designprijs 2009* toont projecten van de tien genomineerde ontwerpers of opdrachtgevers. Dit zijn: Atelier NL en Maarten Kolk, Christien Meindersma, Customr, Damen Shipyards T&W Designteam, Gorilla, Jair Straschnow & Gitte Nygaard, Koninklijke Tichelaar Makkum, studio Joost Grootens, Studio Makkink & Bey en Studio Wieki Somers. De genomineerden zijn geselecteerd

uit meer dan 160 inzendingen van ontwerpers, bureaus, opdrachtgevers en bemiddelaars die meedingen naar de prijs. Zij worden bekendgemaakt door burgemeester Ahmed Aboutaleb en voorzitter Peter van Ingen tijdens de opening op 19 september 2009. De winnaar van de Rotterdam designprijs 2009 is studio Joost Grootens. Dit wordt halverwege de tentoonstellingsperiode bepaald door een internationale jury, bestaande uit Alice Rawsthorn (designcritica *Herald Tribune*, Londen), Rick Poyner (schrijver en designcriticus, Londen) en Patrizia Moroso (artistiek directeur Moroso, Italië). De prijs is een vrij te besteden geldbedrag van 15.000 euro. De winnaar van de publieksprijs is Gorilla.

De publieksstemming is mede mogelijk gemaakt door Narb: people filtered art.

Er verschijnt ook een bijbehorende publicatie.

De tentoonstelling is onderdeel van het officiële programma van Holland Art Cities 2009-2010. Met dank aan gemeente Rotterdam dienst Kunst en Cultuur, Stichting Bevordering van Volkskracht, VSBfonds en Stichting Stokroos.

De Nieuwste Collectie (2)

31 oktober 2009 – 7 februari 2010
Conservator: Saskia van Kampen

In 2009 en 2010 toont het museum verschillende wisselende selecties uit de collectie hedendaagse kunst. Het betreft werken van kunstenaars die het museum al sinds de jaren tachtig heeft gevolgd en aangekocht. De presentatie van collectiestukken is in een aantal gevallen aangevuld met bruiklenen van de kunstenaars of hun galeries. Deze presentatie toont niet alleen de aankoopkeuzes uit het verleden, maar schetst ook toekomstige richtingen voor de collectie. Zo denkt het museum, tegen de achtergrond van eerdere keuzes, in het openbaar na over toekomstige aankopen voor de collectie. Met werk van

Sarah Lucas, Robert Gober, Daan van Golden, Maria Roosen, Sharon Lockhart en Helena van der Kraan.

Johan van Loon

31 oktober 2009 – 14 februari 2010
Conservator: Thimo te Duits

Ter gelegenheid van de 75^{ste} verjaardag van keramist Johan van Loon (Rotterdam, 1934) wordt een selectie van zijn vroegere werk getoond, aangevuld met nieuwe keramiek afkomstig uit zijn atelier. Johan van Loon is al meer dan vijftig jaar een van de belangrijkste Nederlandse keramisten. De tentoonstelling bestaat uit ruim twintig vazen, kommen en schalen in aardewerk, steengoed en porselein, afkomstig uit de museumcollectie. De presentatie laat de ontwikkeling in het werk uit verschillende periodes van Van Loons artistieke carrière zien. De rode draad in zijn werk is de drang naar vernieuwing, wat tot uitdrukking komt in experimenten met kleuren, vormen en oppervlaktes.

Erik van Lieshout – Respect en tekeningen uit de collectie

31 oktober 2009 – 24 januari 2010
Samenstelling: Saskia van Kampen

Het voor de Biënnale van Venetië in 2003 gemaakte werk *Respect* van Erik van Lieshout is eigendom van een particulier verzamelaar en in langdurige bruikleen bij Museum Boijmans Van Beuningen. *Respect* is een van oud materiaal gemaakt paviljoen dat als bioscoopje dient voor een film over Koerdische buurtjongens in een slechte wijk van Rotterdam, met de kunstenaar zelf in de hoofdrol. Samen met drie tekeningen van Erik van Lieshout uit de eigen collectie van het museum wordt het werk in het museum gepresenteerd.

Charles LeDray – MENS SUITS

21 november 2009 – 10 januari
2010
Initiatief: Fashion on the Edge

De Amerikaanse kunstenaar Charles LeDray (Seattle, 1960) wint de H+F Fashion Award 2009. De prijs behelst de presentatie van LeDray's project *MENS SUITS*. Op verkleinde schaal maakt hij met de hand grote hoeveelheden herenkleding: kostuums, overhemden, dassen, handschoenen, allemaal verschillend en zeer gedetailleerd. De kleding oogt tweedehands en is gerangschikt in drie individuele tableaux. Door de verkleinde schaal levert het geheel een vervreemdend beeld op. De H+F Fashion Award is een tweejaarlijkse prijs voor een ontwerper of kunstenaar die op de grens van mode en kunst werkt. De prijs is een initiatief van H+F Fashion on the Edge en wordt voor de tweede keer uitgereikt. In samenwerking met Artangel. Met dank aan H+F Fashion on the Edge.

Meesterwerk of kopie? Anthonie van Dijck

5 december 2009 – 14 februari
2010
Conservator: Friso Lammertse

Het schilderij *Heilige Hieronymus met een engel* van Anthonie van Dijck (1599-1641) behoort tot de hoogtepunten in het museum. Van het doek – een bruikleen van Stichting Willem van der Vorm – bestaat een tweede versie in het Nationalmuseum in Stockholm. Beide werken zijn intensief bestudeerd en met moderne technische hulpmiddelen onderzocht. In *Meesterwerk of kopie? Anthonie van Dijck* zijn de twee schilderijen naast elkaar te bewonderen en wordt het onderzoek in een multimedialpresentatie toegelicht. Leidende vraag in de presentatie: zijn het beide meesterwerken van de Vlaamse schilder, of is één ervan een kopie?

Bij de presentatie verschijnt de publicatie *Meesterwerk of kopie?*, het vierde deel in de reeks Boijmans Studies.

In samenwerking met het Nationalmuseum in Stockholm en M van Museum Leuven. Met dank aan Stichting Willem van der Vorm.

Prentenkabinet: Landsknechten en Turken

5 december 2009 – 7 maart 2010
Conservator: Peter van der Coelen

In het prentenkabinet worden twee bijzondere reeksen Duitse houtsneden tentoongesteld. In de ene serie zijn Zwitserse en Duitse landsknechten afgebeeld in kleurrijke kledij, de andere toont Turkse soldaten op paarden en dromedarissen. Decennialang gelden de reeksen, die ooit in het bezit waren van de vorsten van Liechtenstein, als vermist. De prenten zijn rond 1530 gemaakt door Sebald Beham, Erhard Schön, Niklas Stoer en Peter Flötner. De twee series worden aangevuld met Duitse meestertekeningen en -prenten uit de eigen collectie van het museum. De tentoonstelling is het succesvolle startsein van een aankoopactie, waarbij steun van particulieren en fondsen wordt gevraagd om de prentenseries te verwerven. De series worden verworven met hulp van de Mondriaan Stichting, Vereniging Rembrandt, VSBfonds en Stichting Lucas van Leyden.

Radio Rood – Moritz Ebinger

19 december 2009 – 7 februari 2010

Vanuit het entreegebied van het museum zendt de Zwitserse kunstenaar Moritz Ebinger live radio uit. Hij bouwt een volledig rode radiostudio met onder andere microfoons, tafels, stoelen, penningen, platenspellers en andere objecten. Op acht achtereenvolgende zondagen interviewt Ebinger kunstenaars, politici, deskundigen

en bezoekers van het museum. Hij vertelt zelf en laat zijn gasten fictieve en waargebeurde verhalen horen gehore brengen. Aan de hand van rode attributen, een hoorspel of muziek ontstaan bijzondere gesprekken. *Radio Rood* is te horen op 107.5 FM en via www.radiorood.nl. Met dank aan het Stimuleringsfonds Nederlandse Culturele Mediaproducties en Fonds BKVB.

Jac. Jongert – 'proeven is kopen'

19 december 2009 – 18 april 2010
Conservatoren: Mienke Simon
Thomas en Dingenus van de Vrie

Jac. Jongert (1883-1942) was een van de eerste Nederlandse kunstenaars voor wie het ontwerpen van affiches, verpakkingen en reclames niet te min was. Zijn kleurrijke en moderne werk uit de jaren twintig en dertig voor de Rotterdamse Van Nelle-fabriek is internationaal bekend. In *Jac. Jongert – 'Proeven is kopen'* is een ruime selectie te zien uit de honderden ontwerpen die hij voor Van Nelle maakte. Daarnaast wordt getoond hoe Jongerts werk al eerder evolueerde van een behoudende vorm van gemeenschapskunst via een heel eigen manier van ontwerpen, verwant aan de Amsterdamse School, tot zijn zakelijke Van Nelle-stijl. De veelzijdigheid van de kunstenaar is te zien aan de hand van grafisch werk, boekbanden, glas, textiel en vrij werk. Het museum geeft een gelijknamige rijk geïllustreerde catalogus uit. Met dank aan het Prins Bernhard Cultuurfonds en Stichting Bevordering van Volkskracht.

Ingreep in garderobe- kluisje 230 door het Mi- nisterie van Fantasie van de Vrijstaat Jaderland

19 december 2009

De Rotterdamse kunstenaar Jack de Deugd plaatst op eigen initiatief

een klein object in het garderobe-kluisje 230 van de garderobe van Wieki Somers in het entreegebied van het museum. De 'organisator' van deze kunstinvoging is het Ministerie van Fantasie van de Vrijstaat Jaderland en vormt daarmee een onderdeel van het *Jaderland-kunstproject* waaraan Jack de Deugd momenteel werkt. De Deugd komt al sinds zijn kindertijd in Museum Boijmans Van Beuningen en wil zijn verbondenheid met het museum op deze manier kenbaar maken. In 2010 zal hij met zekere regelmaat dergelijke kleine interventies verrichten.

Interventies #8 t/m #12

Interventie #8 Victor Man

17 januari – 19 juli 2009

Conservator: Jaap Guldemond

De Roemeense kunstenaar Victor Man (Cluj, 1974) is een meester in het weglaten zonder dat er betekenis verloren gaat. Zijn veelal kleine schilderijen, bewerkte 'gevonden' foto's en installaties lijken fragmenten van verhalen of gebeurtenissen. Het museum nodigt Victor Man uit voor een interventie binnen *De Collectie Twee*. Op basis van analogieën en overeenkomsten met zijn eigen werk selecteert hij kunstwerken uit de museumcollectie. Zijn eigen werk levert in combinatie met de museumstukken onverwachte betekenissen op.

Interventie #9 Sylvie Zijlmans en Hewald Jongenelis – Ten to One

28 februari 2009 – april 2010

Conservator: Sjarel Ex

Ten to One is een wandvullende foto-installatie in het trappenhuis van het museum. In de installatie tonen Sylvie Zijlmans en Hewald Jongenelis een beeld van een groot feest. Voor de kostuums van de gasten op deze foto bezochten

Zijlmans en Jongenelis honderd kleermakers in Beijing. Het feit dat westerse spullen aan de andere kant van de wereld worden geproduceerd, is hier aanleiding om persoonlijk kennis te maken met deze kleermakers die normaal gesproken anoniem blijven.

Bij de tentoonstelling wordt een magazine over het project uitgegeven met een tekst van Dirk van Weelden.

Met dank aan het H+F Mecenaat en Fonds BKVB.

Interventie #10 Tobias Putrih & MOS

16 mei – 18 oktober 2009

Conservator: Sjarel Ex

Tobias Putrih (Slovenië, 1972) debuteert in Nederland met een installatie die is ontwikkeld in samenwerking met MOS-architecten Michael Meredith en Hilary Sample. Het werk dat zij ontwikkelen voor Museum Boijmans Van Beuningen is gebaseerd op eenvoudige bouwtechnieken, geïntegreerd in een complexe omgeving. Uitgaande van een primitieve boog ontwerpen Putrih en MOS een structuur van polystyreen en multiplex. De installatie reflecteert hun gezamenlijke interesse in dynamische en open bouwsystemen en verkent de grenzen tussen de praktijk van kunst en architectuur.

Met dank aan Harvard University Graduate School of Design.

Interventie #11 Eylem Aladogan

30 mei 2009 – 10 januari 2010

Conservator: Saskia van Kampen

De woestijnlandschappen van Utah, Arizona en Nevada roepen bij Eylem Aladogan (Rotterdam, 1975) emoties op als kracht en angst.

Deze gevoelens fascineren haar en ze verbeeldt ze met architectonische en organische elementen. In haar werk gebruikt ze ambachtelijke materialen en hedendaagse technieken. Aladogan maakt voor

het museum een interventie in het zogenaamde klaverblad in het Van der Steur-gedeelte van het museum. Ze toont recente grafische werken en een speciaal voor deze ruimte ontwikkelde installatie. Tijdens haar presentatie wordt bekend dat Eylem Aladogan de Volkskrant Beeldende Kunst Prijs 2009 wint.

Interventie #12 Ine Lamers – Callsheet

1 augustus 2009 – april 2010

Conservator: Saskia van Kampen

In het videowerk *Ustala* (ik ben moe) verkent Ine Lamers (Rotterdam, 1956) de notie van een dystopie. Het verhaal speelt zich af in de Russische modelstad Tolyatti, die in de jaren vijftig en zestig op utopische grondslagen werd gebouwd. Daar hangt een groepje jonge Russen rond te midden van de resten van die socialistische utopie. Ze voeren repeterende handelingen uit die de suggestie wekken van een ritueel. Naast *Ustala* toont Lamers enkele castingfoto's en videostills en een selectie werken uit de museumcollectie. Met deze combinaties kaart ze onverwachte inhoudelijke en visuele connecties aan.



Educatieve activiteiten en evenementen

Instaprondleidingen

Januari - december

Het gehele jaar worden elke zondag gratis rondleidingen gegeven over *De Collectie Twee*.

Gratis rondleidingen Erasmus in beeld

8 november 2008 tot en met 8 februari 2009

Elke zondag kunnen bezoekers een gratis rondleiding over de tentoonstelling *Erasmus in beeld* volgen.

Kunstluiers

Januari – december

Het hele jaar door twee keer per maand. Kinderen van 3 en 4 jaar gaan samen met museumknuffel Bo op ontdekkingsreis door de vaste collectie.

Kinderworkshops

8 februari, 7 maart, 5 april, 3 mei, 7 juni, 6 september, 4, 20, 21, 22 oktober, 8 november

Het hele jaar door worden er kinderworkshops georganiseerd voor kinderen van 5-10 jaar en kinderen van 10-15 jaar. In de workshops wordt gedanst, gefilmd, geschilderd en getekend na een rondleiding over een tentoonstelling of de vaste collectie.

Pak een stoeltje met...

Januari – juni: elke twee weken op woensdag. September – december: elke woensdag

Elke woensdag tijdens lunchtijd kunst kijken met een museummedewerker. Meestal wordt er over één werk gesproken; een oefening in kijken.

Kerkdiensten

4 januari en 1 november

In samenwerking met het Laurensberaad worden twee op tentoonstellingen geïnspireerde kerkdiensten gehouden, bij *Erasmus in beeld* (januari) en *The Art of Fashion* (november).

Familiedag Erasmus in beeld

4 januari

De laatste dag van de kerstvakantie zijn er de hele dag gratis activiteiten voor het hele gezin: een workshop karikatuurtekenen, een workshop schilderen met eitempera, een lezing over de omzwervingen van het Erasmusbeeld, een lezing over opvoeding volgens Erasmus, een quiz en familierondleidingen.

Seizoensopening: de dag van de verzamelaar

17 januari

Het museum luidt het nieuwe museumseizoen in met de opening van *De Collectie Twee* en *Interventie #8* van Victor Man. Het thema van deze gratis toegankelijke dag vol activiteiten is het verzamelen van kunst. Er zijn rondleidingen door het prenten- en tekeningendepot en de collectie, een workshop verzamelen voor kinderen en volwassenen, een kunstpreekuur en vijf verzamelaars geven een lezing.

Workshop oude schildertechnieken

18 januari

In het kader van de tentoonstelling *Erasmus in beeld* leren volwassenen alles over de schildertechnieken van de oude meesters.

Symposium Erasmus in Beeld

23 januari

In het kader van de tentoonstelling *Erasmus in Beeld* wordt in samenwerking met de Onderzoekschool Kunstgeschiedenis een symposium georganiseerd. Een aantal genommeerde sprekers uit binnen- en buitenland belicht uiteenlopende aspecten van het thema van de tentoonstelling. Sprekers zijn onder andere: Antoine Bodar (priester, publicist en hoogleraar Universiteit van Tilburg), Herman Pleij (hoogleraar Universiteit van Amsterdam), Larry Silver (hoogleraar University of Pennsylvania, Philadelphia), Pascal Griener (hoogleraar Université de Neuchâtel), Jan van Herwaarden (emeritus hoogleraar Erasmus Universiteit Rotterdam) en Peter van der Coelen (conservator Museum Boijmans Van Beuningen).

Concerten Kamermuziek

1 februari, 22 maart, 25 oktober, 22 november

Leden van het Rotterdams Philharmonisch Concert spelen op zondagmiddag kamermuziek.

Museumnacht

7 maart

De Rotterdamse Museumnacht heeft dit jaar als thema 'RE.'. Centraal staat de tentoonstelling van Pipilotti Rist.

Zondag rondleidingen Elixir

7 maart - 10 mei

Elke zondag kunnen bezoekers een gratis rondleiding volgen over de tentoonstelling van Pipilotti Rist.

Lezing Pipilotti Rist: 'What I have done so far'

28 maart

In het kader van haar tentoonstelling *Elixir* geeft videokunstenares Pipilotti Rist een lezing over de tentoonstelling en eerder werk.

Videowedstrijd

Februari - maart

Bij de tentoonstelling van Pipilotti Rist organiseert het museum een videowedstrijd. Pipilotti Rist zelf bedacht het thema: 'Film your friend'. De winnende video's worden in de tentoonstelling en op de website vertoond.

Masterclass

28 maart

Pipilotti Rist geeft een masterclass aan studenten van het Sandberg Instituut en de winnaars van de videowedstrijd. In de masterclass bekijkt en becommentarieert zij video's van de deelnemers.

Filmvertoning 'De keuze van Pipilotti Rist'

29 maart

Pipilotti Rist kiest haar favoriete film. Deze wordt, na een inleiding door Sjarel Ex en de vertoning van drie korte films van Rist, vertoond in filmtheater Lantaren/Venster. Vooraf worden de inzendingen van de tien genomineerden van de videowedstrijd getoond en de winnaars bekend gemaakt.

Museumweekend

4 en 5 april

Twee dagen lang worden er gratis familierondleidingen gegeven rondom het thema 'Laat je verleiden door een museumstuk'.

Paasontbijt

13 april

Vrienden en families genieten van een paasontbijt en een speciale paasrondleiding door de collectie.

Videoworkshops

25 april en 2 mei

Bij de tentoonstelling van Pipilotti Rist wordt zowel voor jongeren als voor volwassenen een videoworkshop gegeven. Na een rondleiding langs de videowerken van Rist krijgen deelnemers tips over de manier van filmen en de speciale effecten die Rist gebruikt. Vervolgens gaan ze zelf aan de slag. Het eindresultaat wordt gepubliceerd op de website.

Volwassenenworkshop Italiaanse Majolica

17 mei

Conservator Alexandra Gaba-van Dongen leert deelnemers over deze bijzondere vorm van Italiaanse keramiek, waarna ze zelf een majolicaontwerp gaan maken.

Jubileumdag

4 juli

Het museum viert zijn 160-jarige bestaan met rondleidingen en workshops. Op deze dag gaan de tentoonstellingen *Kunst4Kids*, *Hidden Track* van Antistrot en de installatie *Laat je haar neer* van Pipilotti Rist open. De dag wordt feestelijk afgesloten met *Een kleine doodmars*, vuurwerk gecomponeerd door Ada Dispa.

Kunst4Kids

4 - 18 juli

Kinderen van 5 tot 18 jaar kunnen in het museum een zeefdruk van een kunstenaar kopen. Ouders mogen deze kinderverkooptentoonstelling niet in, dus de kinderen kiezen helemaal zelf. Deelnemende kunstenaars zijn Karin Arink, Marjolein van den Assem, Carel Blotkamp, Robbie Cornelissen, Ronald Cornelissen, Karin van Dam, Paul van der Eerden, Peter Feiler, Helen Frik, Fons Haagmans, Rosemin Hendriks, Henri Jacobs, Erik van Lieshout, Joep van Lieshout, Paul Nassenstein, Paul Noble, Mai van Oers, Johan van Oord, Olphaert den Otter, Sef Peeters, Gerard Polhuis, Ewoud van Rijn, Marc Ruygrok, Roland Sips, Roland Sohier, Lily van der Stokker, Ronald Versloot, Luuk Wilmering, Hans de Wit en Sylvie Zijlmans.

Concerten North Sea Round Town

5 en 11 juli

Jazzconcerten van Maria João Mendes en Hein's Brazil Rotterdam Band op de binnenplaats in samenwerking met het North Sea Jazz Festival.

Jeugd Vakantiepaspoort

11 juli - 23 augustus

In de zomer kunnen kinderen tot 12 jaar de spannende speurtocht *Bizar Boijmans* door het museum volgen.

Concert Gergiev Festival

2 september

In samenwerking met het Gergiev Festival geeft het jonge Zephyros blaasensemble een gratis concert. Voorafgaand is er een rondleiding over de vaste collectie.

Boijmans' Bingo Tango

11-13 september

Tijdens *Festival De Wereld Van Witte de With* presenteert het museum het absurde evenement *Boijmans' Bingo Tango*, een combinatie van kunst, bingo en tango. Presentator Ernest van der Kwast nodigt iedereen uit deel te nemen aan dit evenement op de binnenplaats.

Lezing: Vogels van diverse pluimage

12 september

Lezing bij de gelijknamige presentatie in het prentenkabinet. Dr. Ruud Vlek (ornitho-historicus) geeft een lezing getiteld *Vogelkunst; de schakel tussen verzamelaars en onderzoekers*, met een inleiding van senior conservator Albert Elen.

Symposium The Art of Fashion

19 september

Studium Generale dAcapo & modellectoraat van ArtEZ hogeschool voor de kunsten, Premisela - Dutch Platform for Design and Fashion en Museum Boijmans Van Beuningen organiseren samen het internationale symposium *The Art of Fashion: Installing Allusions*, over de creatieve relatie tussen de werelden van mode en kunst. Sprekers zijn onder andere Judith Clark, Dingeman Kuilman, Luca Marchetti, Marga van Mechelen, Han Nefkens, Karin Schacknat, José Teunissen en Barbara Vinken. Daarnaast wordt een aantal ontwerpers geïnterviewd over hun bijdrage aan de tentoonstelling, zoals Walter Van Beirendonck, Hussein Chalayan, Christophe Coppens, Viktor & Rolf en Anna Nicole Ziesche.

Seizoensopening

19 september

Op deze dag luidt het museum het nieuwe museumseizoen in met de openingen van de grote najaars-tentoonstelling *The Art of Fashion, de Rotterdam designprijs 2009* en *Rinus van den Bosch*. 'Mode' is het thema van deze gratis open dag. De hele dag zijn er rondleidingen, lezingen en workshops.

Gratis rondleidingen The Art of Fashion

19 september – 10 januari 2010

Elke zondag is er een gratis rondleiding over de tentoonstelling.

ELLE Fashion shoot

26 september en 14 november

Na een rondleiding over *The Art of Fashion* wonen deelnemers de productie van de *Elle*-rubriek 'Wie van de Drie' bij. Het resultaat van deze fotoshoot is te zien in *Elle*.

Lezing: BIG IN JAPAN

27 september

In samenwerking met CAMERA JAPAN Festival geeft de New Yorkse kunst- en modecriticus Ian Luna een lezing over de laatste stromingen uit de Japanse mode-wereld. Met een introductie op de tentoonstelling *The Art of Fashion* door curator José Teunissen.

Familieworkshop: Aan tafel met Erasmus

11 oktober

Marleen Willebrands, culinair historica, kookt een middeleeuws maal en conservator Alexandra Gaba-van Dongen leert ouders en kinderen alles over tafelmanieren volgens Desiderius Erasmus.

Jongerenworkshops bij The Art of Fashion

18 oktober en 15 november

In samenwerking met Pal West organiseert het museum workshops voor jongeren: een workshop stoffenprint ontwerpen en een workshop over mode en identiteit.

Familiedag

25 oktober

Op de laatste dag van de herfstvakantie zijn er voor het hele gezin gratis rondleidingen en workshops. Deze hebben allemaal te maken met de tentoonstelling *The Art of Fashion*.

Lezing: The Next Promise of Dutch Design

29 november

In samenwerking met de Stichting Designprijs Rotterdam en Premisela - Dutch Platform for Design and Fashion organiseert het museum een lezing en een gesprek over de actuele stand van zaken in de vormgeving. Alice Rawsthorn reflecteert op de stand van zaken in hedendaags design. In het gesprek, onder leiding van designcriticus Gert Staal, onderzoekt zij met twee internationale ontwerpers, de Duitse Clemens Weisshaar en Sylvain Willenz uit België, waar de nieuwe kansen liggen voor de ontwerpwereld.

Workshop Kunst en Mode

12 december

Een workshop voor volwassenen. Na een rondleiding over de tentoonstelling maken deelnemers een *Gesamtkunstwerk* waarbij alle aspecten van het modeontwerpen aan bod komen.

Kunsthistorische lezingen en cursussen

De Vrije Academie voor Kunsthistorisch Onderwijs organiseert het gehele jaar lezingen en cursussen, in aansluiting op tentoonstellingen en de vaste collectie.



Personeel en organisatie

Formatiestaat 31 december 2009

aantal fte's 90,17
aantal medewerkers 111

Kengetallen personele samenstelling

aandeel mannen 47%
aandeel vrouwen 53%
aandeel 55+ 18%

Ziekteverzuim

In 2009 daalt het ziekteverzuimcijfer tot 6,76% (8,8% in 2008), maar dat is nog steeds te hoog. Het museum streeft naar een gemiddeld cijfer onder de 5%. Een uitsplitsing laat zien dat het hoge verzuimcijfer vooral wordt veroorzaakt door enkele langdurige, niet arbeidsge-relateerde verzuimgevallen. Het lange verzuim (43 tot 365 dagen) bedraagt 3,6% (in 2008 2,7%) en het extra lange verzuim (366 dagen tot 2 jaar) daalt tot 0,77%. In 2008 was dit nog 3,46%.

Het korte verzuim (< 8 dagen) bedraagt 1,17% en het middellange verzuim (8 tot 42 dagen) 1,22%, gezamenlijk 2,39%.

Ziekteverzuimcijfers worden berekend exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof.

Kengetal ziekteverzuim

Ziekteverzuimpercentage (exclusief zwangerschaps- en bevallingsverlof) 6,76%

Mobiliteit

Er is sprake van een behoorlijke instroom, doorstroom en uitstroom in 2009. Een aantal openstaande functies kan worden vervuld. Bij de afdeling Beveiliging en veiligheid is de doorstroom relatief gezien wat hoger dan bij andere afdelingen.

Kengetallen mobiliteit

instroom 21
uitstroom 11

Personeelslijst met functie 2009

	Voorl.	Achternaam	m/v	In dienst	Uit dienst	Functie
1	M.	Albers	m	1-10-01		medewerker bibliotheek
2	P.A.B.	Angela	m	1-01-93		medewerker technische dienst
3	S.	Atabay	v	1-12-83		medewerker kassa
4	A.M.	de Bakker	v	1-05-09		medewerker technische dienst
5	S.	Baldan Atabay	v	3-09-07		algemeen medewerker
6	E.	Bikker	v	1-01-08		medewerker beveiliging
7	J.	Blokland	m	15-03-04	1-04-09	senior medewerker financiële administratie
8	M.	Brökling	v	1-03-09	1-01-10	medewerker beveiliging
9	M.A.A.	Bonten	v	1-10-07		medewerker restauratieatelier/papierrestaurator
10	H.J.A.	van Boxtel	m	1-09-01		hoofd bibliotheek
11	W.	Braber	m	1-04-81		hoofd huisvesting en onderhoud
12	E.	van Buchem	v	20-03-06		projectleider presentaties
13	D.	Carasso	v	15-05-06		hoofd afdeling educatie en publieksbegeleiding
14	S.	Cohen	v	1-10-09		medewerker marketing en communicatie
15	P.J.G.	van der Coelen	m	1-08-03		conservator
16	M.	Colbers	v	1-04-09	1-10-09	medewerker informatiebeheer
17	S.	Cornelissen	v	13-03-06	15-08-09	hoofd afdeling marketing en communicatie
18	C.A.	Cribbelier	v	16-09-01		algemeen medewerker
19	M.	Degenkamp	v	1-03-08		medewerker beveiliging
20	F.	Dieleman	v	1-08-08		medewerker educatie
21	S.	Dirghpat	v	1-01-07		medewerker beveiliging
22	A.G.A.	van Dongen	v	1-02-86		conservator
23	S.C.J.M.	van Dongen	v	1-04-09		medewerker marketing en communicatie
24	R.	Doornhein	m	1-10-07		medewerker beveiliging
25	T.G.	te Duits	m	1-12-95		conservator
26	A.J.	Elen	m	1-10-02		senior conservator
27	J.	van Es	v	15-05-06		hoofd sector collectie en onderzoek
28	K.M.T.	Ex	m	1-05-04		directeur
29	W.	Frank	v	1-07-97		medewerker bibliotheek
30	P.	Gerritse	m	1-02-98		medewerker postkamer
31	J.	Giltaij	m	1-12-72		senior conservator
32	K.E.	van Ginkel	m	1-01-06		zakelijk leider, plaatsvervangend directeur
33	R. J.	Goedhart	m	1-03-08		medewerker technische dienst
34	J.	de Graaff	m	1-11-87		medewerker digitale collectieregistratie
35	I.E.	Guicherit	v	15-05-06		senior medewerker informatiebeheer
36	R.J.	Guldemond	m	1-02-02		senior conservator
37	J.	Guliker	v	1-02-08		medewerker personeel en organisatie
38	T.K.	Haarsma	m	1-07-06		controller
39	F.	Haijtema	v	14-05-07		hoofd afdeling marketing en communicatie
40	E.D.	t Hart	v	1-05-09		medewerker planning
41	J.C.C.	Haspers	m	16-01-73		medewerker beveiliging
42	A.L.	Hauck	v	1-01-07		medewerker beveiliging
43	C.	van Hees	v	1-04-93		registrar
44	E.	van der Heiden	m	1-04-06		senior coördinator beveiliging
45	A.M.	van der Hek	v	1-10-84		medewerker financiële administratie
46	R.	Hendriks	m	16-08-80		system- en netwerkbeheerder
47	D.	Hill	v	1-02-09		management assistent sector collectie en onderzoek
48	V.	Hoftijzer	m	1-09-08	1-09-09	medewerker beveiliging
49	J.H.	Hulsman	m	1-01-83		depotbeheerder
50	C.	Jacob	v	1-04-08		hoofd sector presentaties
51	P.G.	Jansen	m	1-02-01		medewerker restauratieatelier
52	G.M.C.	Jansen	m	15-09-01		conservator
53	F.	de Jong	m	1-09-66	1-03-09	beheerder beelddocumentatie

54	H.K.	de Jong	v	1-09-98		medewerker bibliotheek, documentalist
55	S.	de Jong	v	11-05-98		projectleider presentaties
56	H.J.	de Jong	v	1-10-08		manager relaties & partnerships
57	V.	Jorissen	v	1-08-07		projectmedewerker sector collectie en onderzoek
58	M.	Kasanpawiro	v	1-03-92		medewerker beveiliging
59	R.H.	Kern	m	1-12-95		coördinator beveiliging
60	J.	Kievit	v	1-01-08		coördinator personeel en organisatie
61	B.M.	Kramer	v	1-11-09		medewerker beveiliging
62	J.	Klavers	m	1-11-91		receptionist, telefonist, medewerker beveiliging
63	F.	Klijjn	v	15-10-06		projectleider presentaties
64	F.	Krieg	m	15-12-83		assistent horecamanager
65	J.	Kroonen	m	1-01-07		medewerker beveiliging
66	H. A.	Kuypers	v	1-08-08	1-04-09	medewerker planning/gastvrouw
67	F.	Lammertse	m	1-09-92		conservator
68	E.	de Langen	m	1-09-01		medewerker beveiliging
69	G.I.	Lansdorf	v	1-04-01		medewerker museumwinkel
70	E.	Leemans	m	1-07-04		hoofd beveiliging, bewaking en veiligheid
71	T.A.	Lemm	v	1-02-04		receptionist, telefonist
72	B.	van Lieshout	m	1-12-07		meewerkend voorman technische dienst
73	W.L.	Louman	m	1-03-05		hoofd technische dienst
74	J.J.A	Mast	v	1-02-02		secretaresse sector presentaties
75	N.	Mertens	m	1-11-96		medewerker beveiliging
76	L.J.	Morison	v	1-10-09		projectmedewerker Alma
77	K.	de Moor	v	1-06-07		senior educatief medewerker
78	E.	Mulder	m	15-03-94		medewerker technische dienst
79	L.	van Oosten	v	1-11-09		projectleider
80	P.	den Ouden	m	1-11-09		medewerker beveiliging
81	J.M.	den Ouden	m	1-11-09		medewerker beveiliging
82	A.A.M.	van Opdorp	v	1-04-01		medewerker museumwinkel
83	J.	van Oudheusden	v	1-04-03		medewerker financiële administratie
84	I.S.	Plet	v	1-04-97		algemeen medewerker
85	J.	van der Poel	m	1-01-07		medewerker beveiliging
86	W.J.	Pullen	m	1-03-86		medewerker nachtbewaking
87	J.G.	Rapmund	v	1-07-91		registrar
88	G.	Richters	m	1-02-80	1-07-09	medewerker werktuigbouwkundig onderhoud
89	R.	van Riemsdijk	m	1-01-07		medewerker beveiliging
90	N.	van Ruiven	v	1-01-07		medewerker beveiliging
91	H.	Schmidt	m	1-03-91		medewerker technische dienst
92	R.	van der Schoot	m	1-11-09		medewerker beveiliging
93	L. C.	Schreuder	v	1-01-08		senior educatief medewerker
94	F.	Segers	v	1-07-09		medewerker restauratieatelier
95	J.	Setoe	m	1-01-07		medewerker beveiliging
96	M.W.F.	Simon Thomas	v	1-04-93		senior conservator
97	J.C.J.	Siteur	v	1-05-81	1-10-09	medewerker beveiliging
98	M.	Sparreboom	m	1-05-91		coördinator meldkamer
99	T.	van der Spoel	m	1-03-07		medewerker beveiliging
100	J.V.	Tatsakis	v	1-11-04		registrar
101	G.R.	Tel	v	1-11-96		medewerker onderhoud
102	E.Y.T.A.	Teelen - Matti	m	1-01-09	1-06-09	medewerker planning
103	S.	Terra	v	1-12-05		projectleider bedrijfsvoering en publicaties
104	F.A.	Terveer	m	1-02-04		helpdeskmedewerker
105	P.L.C.M.	Teunissen	m	10-02-97	1-08-09	hoofd afdeling collectieregistratie
106	P.	van Velzen	v	1-11-09		medewerker beveiliging
107	J.M.	Verdonk	m	1-02-09		medewerker beveiliging
108	I.	Veldman	v	1-02-08		senior educatief medewerker
109	G.J.	Visser	m	1-09-01		floormanager
110	W.H.	de Vlieger	m	15-10-83		medewerker beveiliging

111	D.A.	van de Vrie	m	1-12-87	registrar
112	D.D.	de Vries	m	14-10-02	hoofd museumwinkel
113	H.	van der Voet	v	1-09-09	medewerker collectieregistratie
114	M.	Wafelbakker	v	1-05-97	registrar
115	N.	van der Wal	v	1-01-09	projectleider TMS
116	R.	de Zoete	m	1-08-91	medewerker bibliotheek
117	C.E.M.	Zwetsloot	v	1-10-02	directiesecretaresse
118	M.C.	Zwijenburg	v	1-09-09	medewerker financiële administratie



Bestuurlijke activiteiten en nevenfuncties directie

Sjarel Ex

directeur

Bestuursfuncties

(huis)stichtingen:

Voorzitter Fonds Willem van Rede
Secretaris Stichting Museum Boijmans Van Beuningen
Secretaris Stichting Lucas van Leyden
Penningmeester Stichting H+F Mecenaat
Bestuurslid Stichting Het Nederlandse Gebruiksvoorwerp
Deelnemer zonder bestuurslidmaatschap Stichting Willem van der Vorm

Externe bestuurslidmaatschappen:

Bestuurslid Stichting Museumpark, Rotterdam
Bestuurslid Stichting Beeldspoor (collectie Schouwburg, Rotterdam)
Bestuurslid Holland Art Cities, Den Haag
Secretaris Stichting Paleis voor Volksvlucht, Amsterdam
Secretaris Stichting Designprijs, Rotterdam
Bestuurslid algemeen bestuur Vereniging Deltametropool
Bestuurslid algemeen bestuur EDBR (Economic Development Board Rotterdam)

Overlegorganen, (advies)commissies:

Lid Kunstcommissie Port of Rotterdam
Directeurenoverleg Rotterdamse culturele instellingen
Miniconvent (overleg directeuren van de grote Nederlandse musea voor moderne kunst)

Lid CIMAM (onderdeel van ICOM, International Council of Museums, een vereniging van musea en andere instellingen voor moderne kunst wereldwijd)

Naast deze reguliere werkzaamheden incidenteel deelname in stedelijke en landelijke adviescommissies, ad-hoc adviezen voor cultuurfondsen, etc.

Erik van Ginkel

zakelijk leider,
plaatsvervangend directeur

Penningmeester Stichting Dance Works Rotterdam, Rotterdam
Lid Amsterdamse Kunstraad, Amsterdam
Bestuurslid Prins Bernhard Cultuurfonds Zuid-Holland, Den Haag
Lid Raad van Toezicht SMART Projectspace, Amsterdam, tot november
Lid Museumconvent, overleg zakelijke directeuren Nederlandse kunstmusea
Bestuurslid Stichting ArtAids, Barcelona/Amsterdam
Vice-president Fundación H+F, Barcelona

Colofon

Redactie, tekst en productie

Medewerkers Museum Boijmans
Van Beuningen

Eindredactie en interviews

Alex de Vries

Vertaling

Gerard Forde

Vormgeving

Thonik, Amsterdam

Druk

TDS printmaildata, Schiedam

Papier

Arctic Volume, Casing II

Uitgave

Museum Boijmans Van Beuningen

Museumpark 18/20

NL-3015 CX Rotterdam

Postbus 2277

NL-3000 CG Rotterdam

T+31 (0)10 4419400

F+31 (0)10 4360500

info@boijmans.nl

www.boijmans.nl

© 2010, Museum Boijmans

Van Beuningen, Rotterdam

